

Prohlášení České advokátní komory z 18. 11. 1997	3
Úvodník	
JUDr. Karel Čermák: Kominíček pro štěstí, aneb kdo je kdo 1998	4
Články	
Michal Mazanec: Ještě k otázkám přezkumu správních rozhodnutí soudy	7
Jiří Teryngel: K tzv. „balíčkové“ novele trestního zákona (první část)	17
Jindřiška Munková: Méně obvyklé případy nekalé soutěže	24
Milan Švejda – Dalibor Vaigert: Oznamovací povinnost a povinnost učinit veřejný návrh smlouvy o koupi akcií podle ust. § 183a–183d obchodního zákoníku.	30
Pavel Vantuch: Oznamování jmen svědků (včetně těch, jejichž totožnost se utajuje) obhájci před výslechem ve světle usnesení Ústavního soudu	37
Z judikatury	48
Z České advokátní komory	
1) Informace o schůzi představenstva České advokátní komory, konané 14. 10. 1997	56
2) Termíny advokátních zkoušek v I. pololetí 1998	58
3) Termíny školení advokátních koncipientů v I. pololetí 1998	58
4) Počet advokátů a advokátních koncipientů v ČR k 31. 10. 1997	59
5) Regionální zmocněnci a jejich zástupci	60
6) Finanční pomoc advokacie obětem záplav	60
7) Granty pro právní zastoupení Romů	61
8) Nabídka stáže v Paříži	63
9) Biografický lexikon právníků	63
Z kárné praxe	65
Přečetli jsme za Vás	68
Názor	
K otázce zastoupení orgánu veřejné správy advokátem (Stanislav Balík)	73

Obsah

Sbírka útěchy

O jednom předběžném opatření (Jaromír Henyš) 75

Víte, že... 76

Ze zahraničí

Maxmilian J. Allmayer-Beck, Rudolf Zitta: Odborné vzdělávání
advokáta v Rakousku 77

Mezinárodní vztahy

Paříž 1997 – pobyt českých advokátů (Jiří Ondroušek) 86

Recenze, anotace

A. Tripes: Exekuce v soudní praxi (Václav Mandák) 88

P. Mates, M. Matoušová: Evidence, informace, systémy
(Jiří Maštalka) 89

M. Holub a kol.: Vzory soudních rozhodnutí a úkonů soudů
všech tří stupňů (Květa Slavíková) 91

Z odborných časopisů 93

Tisk o advokacii 100

Termíny 103

Inzerce 104

Bulletin advokacie jako jediný odborný časopis přináší pravidelně informace o obsahu periodik z oblasti práva a hlavních souvisejících oborů.

Dnes na stranách 93 – 100.

Upozorňujeme platící odběratele, že počínaje č. 1/1998 se s ohledem na zvýšené výrobní náklady zvyšuje cena jednotlivých čísel Bulletinu advokacie na 45,- Kč při ročním zvýhodněném předplatném 405,- Kč včetně DPH.

Úměrně se zvyšuje též cena za inzerci (viz str. 110).

Děkujeme za pochopení.

PROHLÁŠENÍ ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Česká advokátní komora, jakožto samosprávná stavovská organizace sdružující více než šest tisíc advokátů působících v České republice, důrazně odsuzuje projevy rasové nesnášenlivosti a rasově motivovaného násilí, k nimž v naší zemi v poslední době dochází.

Demokratickou společnost a právní stát nelze úspěšně budovat při formálním zdůrazňování právní rovnosti všech občanů, avšak za současného přehlížení faktické nerovnosti příslušníků národnostních a etnických menšin a pasivní tolerance k projevům diskriminace vůči těmto menšinám, jež se v poslední době v naší zemi množí a jejichž důsledkem je i exodus nezanedbatelného počtu Romů z České republiky.

Advokáti vždy chápali své povolání zároveň jako poslání – smyslem naší práce není jen výtěžné podnikání, ale i ochrana základních lidských práv a svobod, zaručených všem občanům právním řádem České republiky a mezinárodními úmluvami, jimiž je naše republika vázána.

Fundamentálním předpokladem realizace základních práv všech, kdo to potřebují, je i důsledné zajištění přístupu občanů k soudům a ke spravedlnosti vůbec, v čemž spočívá i nezastupitelná role advokátů. Možnost dovolat se práva nesmí záviset na majetkových a sociálních poměrech toho, jehož postavení ve společnosti je z jakýchkoliv důvodů oslabené či znevýhodněné, což často platí právě pro příslušníky menšin. Česká advokátní komora navazuje proto spolupráci s tuzemskými i mezinárodními vládními a nevládními organizacemi, jež se zabývají ochranou lidských a menšinových práv, se snahou nalézt co nejdříve způsoby a prostředky k vytvoření systému, jenž by příslušníkům menšin trvale zajišťoval neomezený přístup ke spravedlnosti prostřednictvím kvalifikovaných právních služeb, poskytovaných advokáty. V tom spatřujeme v této době náš příspěvek k budování demokracie a právního státu v naší zemi.

Představenstvo České advokátní komory

JUDr. Karel Čermák
předseda

V Praze dne 18. listopadu 1997

Dáno k dispozici České tiskové kanceláři

Komínček pro štěstí, aneb kdo je kdo 1998

Komise nařídila komín vyvložkovat, i byla akce objednána u řádně autorizované a všemi razítky vybavené První pražské kominické spol. s r. o., což byl, vážené kolegyně a kolegové, počátek mého přátelství s prezidentem, které, žel, tak krátce trvalo od jara do zimy památného léta Páně 1997. Bylo by toho na povídku, ale v úvodníku, das to spral, to musíme odbýt jednou větou (bude dlouhá), v níž vám akorát tak stihnu sdělit, že můj přítel prezident býval kdysi kominíkem, pak se však (podle svých vlastních slov) rozhodl podnikat, přičemž se (podle mých dedukcí) stal obětí jakéhosi šelmy kolegy (prý dochtóra), který mu vysvětlil, že vymetat komíny, vložkovat a razítkovat může jen prezident a sepsal na to lejstra a dal to do kněh, a prezident je od té doby prezident a né kominík, neboť kdyby byl kominík, podnikal by neoprávněně a vzali by mu razítka, chraň ho od toho pámbů, ale jako prezidentovi se mu od sedavého zaměstnání hrozně zhoršil hexnšús a chytá ho to hlavně ve dnech slunných, deštivých, když je pod mrakem anebo mrzne, což jsem všechno v tom památném období dílem na vlastní oči pozoroval (strašné bývaly zejména jeho výkřiky, už mě to zase bere, které se z půdy, ba někdy až z vikýře, ozývaly ve dnech slunných, deštivých, když bylo pod mrakem nebo mrzlo), dílem od něho vyslechl v hostinci naproti, kde si svou úpornou chorobu léčil na můj účet fernetem. Komín nakonec vyvložkoval těsně před Vánoci jakýsi melouchář, prezident schválil práci razítkem a od té doby vídávám jeho smutnou, bolestí zdrcenou tvář v hospodě ob dvě ulice, vždy ve společnosti fernetu a jakéhosi nervózního chlápka s brejlemi, a to ve dnech slunných, deštivých, když je pod mrakem anebo mrzne.

Tak tady vidíte, jak to s člověkem může zamávat, když přestane pracovat a začne podnikat. Já, abych se přiznal, taky moc nevím, co je to podnikat a při slovu podnikatel mi přímo vstávají vlasy hrůzou na hlavě, ačkoliv jsem si, byť letmo, přečetl dokonce i úvodní pasáže obchodního zákoníku. Je to vždycky hrůza, když jakási obecná právní hantýrka (obvykle zcela nepřipadná, jako ten podnikatel) začne nahrazovat a ochuzovat konkrétní terminologii obecného jazyka; působí to neblaze zpětně na samé nositele těch podivných termínů, viz příběh mého přítele prezidenta. Dneska vám pomalu už nikdo neřekne, že je holič, hokynář nebo kominík; fi donc, on podniká. A jelikož Agrobanka a. s. ne-

bo Viktor Kožený taky podnikají, přičemž ani neholí, ani vám nepřinesou pivo, snaží se naši milí podnikatelé přijít na jinou podstatu podnikání, než je střihání, holení, nošení piva a vrácení beden od mrkve, což je práce a ne podnikání, a většinou přitom nepřijdou na nic lepšího než na nějaký podvod nebo jinou kulišárnu. Přítel prezident byl můj kominíček pro štěstí, pumpnul mě o pár mizerných frťanů, od jara do zimy mě bavil a dílo ještě pomocí subdodavatele zdárně dokončil.

Podobně jako podnikatelé rozmnožili se v poslední době též manažeři, o jejichž účelu, funkci a pracovní náplni mám taky jen zcela mlhavé představy. Původně jsem si myslel, že jde o menažéry (někdo to taky tak vyslovuje) a spojoval jsem je podle jejich chování, jež musí, jak známo, býti tvrdé, bryskní (brusque) razantní, ba brizantní (všechno to mám z novin), buď s cirkusovým zvěřincem nebo menažérií, nebo s dělostřelectvem, které kosí nepřítel razantní, tedy při zemi vedenou palbou (raser = holiti, střihati; zase už jsme, jak koukám, u holičů), případně nějakou brizantní výbušninou (briser = tříštiti). Musel jsem se však nějak mýlit, neboť málokdy jsem osoby vydávající se za manažery spatřil v parádních krotitelských uniformách nebo aspoň v maskáčích, zhusta však bývaly opatřeny klotovými rukávy, z čehož jsem usoudil, že jde o bývalou skupinu účetních, ekonomů, jakož i kádrováků, náměstků a odbytových i nákupních referentů. Hodně manažerů dohromady pak tvoří tzv. management, což ani pořádně nevím, jak se česky píše a vyslovuje. Náplní práce managementu jako celku pak bývá většinou tunelování a jiné způsoby privatizace, včetně opatrování nedobytných úvěrů od bank. U vojšťe pracují manažeři tudíž raději u sapérů než u artilerie, což je při jejich zmíněném zaměření na tunely pochopitelné, vzdor jejich razanci. Ministr obrany by k tomu měl přihlédnout při odvodech.

Podnikatelům a manažerům se blíží další zajímavý druh ze světa velkého byznysu, a to jsou asistenti a zejména asistentky. Spatříte je obvykle, stejně jako výše jmenované druhy, na mobilu a vyznačují se zejména tím, že v psané formě se bez ohledu na pohlaví a gramatický rod oslovují assistant. Jedna taková (myslím, že to je ona, ale kdoví) mi prodává rohlíky, trvá na tom, abych jí říkal shop assistant (vyslovuj jak píši) a mobilem je neustále ve spojení se svým managerem, který ve sklepě pečce preclíky na odpoledne. Jedna mladá assistant mi vaří v kanceláři kávu, neslyší ráda, když o ní mluvím jako o slečně sekretářce, a jelikož ještě občas někomu přinese k obědu tlačenkou nebo taveňák, touží po titulu catering manager a chudák ani netuší, že to dřív byla stravovací referentka.

Tohleto všechno se náramně líbí našim politikům, u nichž se cení, stejně jako u té menažerii, nejvic tvrdost a razance. Politikovi dnes nestačí s něčím souhla-

sit, něco navrhnout, podpořit či odmítnout a připojit ke svému stanovisku nějakou vhodnou a slušnou argumentaci. Politik musí, pokud možno bez jakýchkoliv argumentů, všechno rozumně tvrdě napadnout a každou blbost, která napadne jeho, razantně prosazovat. K tomu všemu musí ještě mít tzv. tah na branku; a nemylím-li se, jde o branku soupeře neboli nepřítele. Náš politik tedy, jak se zdá, musí mít nejdřív nepřítele; a nepřítel musí mít kvůli jeho tahu branku a hráče, ať chce nebo nechce; a pak se náš politik tvrdě valí s mičudou hlava nehlava, kope, škrábe, plive, kouše, razantně kosí všechno kolem sebe a pak si dá vlastní gól. Divný to ideál služby státu a národu, divné metafory, divná země, divný lid, který to trpí.

Dámy a pánové, kdo je kdo? Kdo je prezident, podnikatel, manažer, asistent, politik, fotbalista? Ale hlavně: kdo je advokát? Nevím, jestli to víme.

Advokát poskytuje právní služby; bývalo pro to snad i hezčí slovo právní pomoc. Právní pomoc poskytuje vždy svému klientovi a první věc, kterou musí vědět, je, kdo je jeho klientem, jemuž je povinen oddaností a věrností. Žasnu, co vidím. Tu se advokát vydává za jakéhosi nestranného poradce, zprostředkovatele či usmiřovatele dvou sporných stran; jaký div, že si strany stěžují, zejména dá-li si platit jen od jedné z nich. Ondy si advokát ze svých bývalých klientů, které společně zastupoval, vybere při vzniku sporu mezi nimi toho vhodnějšího a obrátí se proti druhému z nich. Jindy zase si advokát vůbec neuvědomuje, zda zastupuje fyzickou osobu nebo právnickou osobu, u níž tato fyzická osoba má nebo měla nějaký vliv. A konečně, a to je nejhorší, advokát si plete poskytování právních služeb s jakýmsi obecným podnikáním ve zcela jiné oblasti, zneužívá informaci, jež získal při zastupování klienta k tomu, aby klienta, obvykle právnickou osobu, sám nebo ve spojení s jinými ovládl, přeměnil, převedl, zrušil, restructuroval; a to vše často za zcela neprůhledných okolností. Průhlednost vztahů mezi advokátem a klientem je podstatnou náležitostí způsobu výkonu advokacie; je to podmínka důvěry veřejnosti v advokacii. Bez takové důvěry můžeme jen očekávat těžké otřesy celého povolání. Nikdo není nucen býti advokátem; kdo má větší zájem o jiné „podnikání“, o „vrcholný management“ v podivně se transformujících gigantech, o politické hry, o tvrdost a razanci, o tah na nepřátelskou branku, nic mu nebrání, aby přestal být advokátem a věnoval se svým jiným zálibám. Zálibou advokáta je však spravedlnost a právo; a jenom v plně průhledných vztazích ke svým klientům může advokát podnikat (chceme-li už to odporné slovo použít) v tom oboru, který si exkluzivně zvolil – v advokacii.

V dobách, které nás v tomto roce čekají, bude průhlednost výkonu advokacie prioritou. Nerad bych se ještě dožil nějaké státní komise, která by se tomu mu-

sela věnovat, jako kapitálovému trhu. Myslím, že bychom o tom měli hodně přemýšlet sami, včetně naší stavovské kárné komise.

Advokátům obojího pohlaví přeji, aby jim jejich kominíček pro štěstí přinesl v roce 1998 hodně úspěchů, ano, i finančních, v jejich povolání a velké uspokojení z jeho poctivého výkonu. Podnikatelům, managerům a assistantům, politikům a fotbalistům nemám na těchto stránkách tak dalece co přát. Tak co, kdo je kdo?

Prosinec 1997

Karel Čermák

ČLÁNKY

JUDr. Michal Mazanec

Vrchní soud v Praze

Ještě k otázkám přezkumu správních rozhodnutí soudy

V čísle 10/1997 Bulletinu advokacie byl uveřejněn článek Mgr. Libora Nedorosta, nazvaný „K některým otázkám přezkumu správních rozhodnutí soudy“. Přestože autorova publikační aktivita k otázkám správního řízení a přezkoumání správních rozhodnutí soudy je značná¹⁾, přec jen se dopouští některých zjednodušení, která by praktického právníka, a zejména advokáta, který se obvykle nevěnuje podrobněji otázkám veřejného práva, mohla svést v praxi k chybným úvahám a nesprávnému procesnímu postupu.

Nedorostův článek z č. 10/97 mne proto přiměl k doplňkovým úvahám, týkajícím se několika aspektů řízení o žalobách či opravných prostředcích před správními soudy tím spíše, že autor se – až na ojedinělé výjimky v některých člancích – nezabývá živou judikaturou správních soudů a vůbec aplikační praxí. Přitom

právě praktickým právníkům na tomto úseku je známo, že praxe v posledních letech zaznamenala značný posun od teoretických úvah autorů, na které se Nedorost odvolává. Tím nemá být řečeno, že tyto dovolané úvahy jsou vesměs popřeny nebo že jsou nesprávné. Judikatorní činnost soudů však – a to platí i v jiných právních oborech – v mnoha směrech neshledává problémy v bodech, které se teorii zdají obtížné, a naopak musí se značnou invencí překonávat a dotvářet doktrínu tam, kde vidění od katedry žádné mezery neuznamenalo. Správnějším se mi tak v poslední době zdá přístup pražské fakulty, která udržuje intenzivní styk se správními soudy, s živou judikaturou²⁾ průběžně pracuje, využívá ji při výuce i při zpracování učebních pomůcek.

I.

Vztah správního soudu ke skutkovému stavu, zjištěnému v řízení před správním orgánem.

Nelze mít za to, že „výklad, podle kterého správní soud zkoumá pouze hledisko zákonnosti správního aktu a otázkami skutkovými se nezabývá vůbec, je neudržitelný“, takový výklad, myslím, nikdo nehlásá a je zbytečné jej vyvracet. Na druhé straně je plně oprávněno ustanovení § 250i odst. 1 o. s. ř., podle kterého soud neprovádí dokazování. V tom však není třeba spatřovat žádný rozpor.

Pro správné řešení vztahu soudu ke skutkovému stavu je třeba mít na paměti, že správní soudnictví je kontrolou veřejné správy, je produktem principů dělby moci a je proto ústavně korektní požadavek, aby justice správní rozhodování nenahrazovala. Proto není možné, aby soud vedl dokazování v obvykle chápaném smyslu, totiž jako prostředek zjištění skutkového stavu ve správní věci, takto provedené důkazy (popř. spolu s důkazy již provedeným v řízení před správním orgánem) by sám hodnotil a vyvozoval z takto zjištěného skutkového stavu právní úvahy, které by vedly k rozhodnutí o věci samé. Soud by tak rozhodoval o právech a povinnostech fyzických či právnických osob ve věcech, které jsou kompetenčním zákonodárstvím svěřeny orgánům exekutivy; při existenci generální přezkumné klauzule by se tak stala dělba moci mezi justicií a exekutivou iluzorní. Přijetím takového principu by pak skutečně bylo možno – čehož se autor dovolává v závěru svého článku – přistoupit na to, že soud bude rozhodnutí správního orgánu v některých případech reformovat. Pokud by to soud dělal, pak by nastupoval na místo orgánu exekutivy, stával by se procesní „instancí“, stojící nad státní správou v dominantním postavení.

Přesto, že i řada právníků právě tak postavení soudu nesprávně chápe, není to úvaha správná. Z ústavních principů nelze takovou dominanci dovodit. Soudy jsou zajisté svěřeny při posuzování zákonnosti správního aktu významné a zásadní pravomoci, vždy je však třeba mít na zřeteli, že soudní kontrola nesmí zasahovat do věcné správnosti aktu (není a nemůže být věcí soudu, aby rozhodl,

že stavba dálnice bude umístěna jinde než ji umístilo územní rozhodnutí stavebního úřadu, nebo že jaderná elektrárna je pro potřeby tohoto státu zbytečná). Soud může napadený správní akt zrušit, jestliže žalobce důvodně poukáže na porušení práva, kterým takový akt (nebo řízení jemu předcházející) trpí, nesmí ho však opravit; tím by se ze soudu stával orgán exekutivy, byť i s jakkoli výjimečným postavením.

Jedním ze schizofrenních důsledků prosazení tohoto (mnohdy vážně hlášeného) požadavku by byla i nutná volba mezi dvěma absurdními variantami: buď by soud – nahrazující takto správní úřad – musel respektovat při rozhodování o věci samé také věcné záměry exekutivy („vládní politiku“), čímž by se celý smysl správního soudnictví vytratil, nebo by rozhodoval důsledně jen podle zákona³⁾, takže by se staly zbytečné vládní programy a tvorba vládní politiky; ty se vyznačují právě tím, že se „uvnitř“ zákonného rámce mohou **pohybovat**.

I z toho důvodu je pro soud rozhodující skutkový stav, který tu byl v době vydání napadeného rozhodnutí. Častá nedorozumění tu plynou ze záměny termínů „**skutkový stav**“ a „**skutečný stav**“. Skutkovým stavem (srv. „spolehlivě zjištěný stav věci“ podle § 46 spr. ř.) je stav poznání reality, která tu byla, tak jak vyplývá z provedených důkazů k okamžiku rozhodování správního orgánu. Skutkový stav tedy před zahájením řízení není žádný a čím více důkazů je provedeno (a čím kvalitněji je provedeno), tím více se skutkový stav blíží skutečnému stavu věci. Je zřejmé, že správní orgán vychází ze skutkového stavu k okamžiku svého rozhodnutí a je falešné se domnívat, že soud může nedostatečná zjištění tohoto skutkového stavu „opravit“ provedením dalších důkazů. Pokud by to udělal, zjistil by „vlastní“ skutkový stav, a nikoli ten, na jehož základě bylo rozhodnuto, a z něhož má vycházet (§ 250i odst. 1 o. s. ř.). Proto jediné, k čemu může sloužit dokazování v řízení před soudem, je seznání toho, jaký že vlastně byl skutkový stav, ze kterého vycházel správní orgán. Protože to je v naprosté většině případů dokonale seznatelné ze spisů, které má soud v celistvosti k dispozici, je dokazování u soudu až na ojedinělé výjimky (typicky věci, kde jde o posuzování technických zjištění a kde je vhodné, aby si soud ožřejmil, zda spisu dobře rozumí) zbytečné. Praxe sice dokazování v řízení o žalobách (otázku opravných prostředků proti nepravomocným rozhodnutím v tuto chvíli ponechávám zcela stranou) bez pochybností připouští, to však není zaměřeno na zjišťování skutkového stavu.

Ustanovením § 250i odst. 1 tedy zákonodárce nevyjadřuje nic jiného, než – zcela ve shodě se shora naznačenými principy – zákaz doplňovat skutkový stav vlastním dokazováním soudu. Pokud by bylo připuštěno, aby soud skutkový stav doplňoval, logicky by jej také pro účely svého rozhodnutí musel hodnotit a dospět ke **zjištění skutkového stavu** a na základě skutkového stavu takto změněného také přijímat jeho právní hodnocení (zřejmě tedy i jiné právní hodnocení, než ze kterého vyšel správní orgán).

Úloha správního soudu je daleko rigidnější. Soud – a judikatura to mnohokrát zdůraznila – posuzuje, zda správní orgán **provedl dokazování v potřebném rozsahu**, tedy zda si opatřil podklady pro rozhodnutí tak, aby mohl řádně usuzovat na skutkové i právní otázky, které pro své rozhodnutí potřebuje zodpovědět. Soud posuzuje, zda důkazy před správním orgánem **byly provedeny způsobem, který odpovídá právu** a posuzuje i to, zda závěry, k nimž správní orgán dospěl, a které vyjádřil v důvodech svého rozhodnutí, **mají v provedených důkazech logickou oporu**.

Z těchto východisek dovozují i to, že správní soud přebírá nejen důkazní stav (a nesmí jej doplňovat vlastním dokazováním, což ostatně explicitně zákon stanoví), ale přebírá od správního orgánu i **právní hodnocení** tohoto důkazního stavu. Nemůže proto provedené důkazy sám právně přehodnocovat a skutková zjištění správního orgánu subsumovat pod jinou právní podstatu. Tím by nepřipustným a nezákonným způsobem zasáhl do práva volného hodnocení důkazů, které náleží správnímu úřadu (§ 34 odst. 5 spr. ř.). Jinak řečeno, i v těch případech, kdy skutková zjištění umožňují podle přesvědčení soudu jinou právní kvalifikaci, která by třeba i odůvodnila vlastní výrok o vzniku povinnosti, nesmí soud skutková zjištění překvalifikovat a musí zkoumat odůvodněnost právní kvalifikace, užití správním orgánem. Proto také soud musí zrušit rozhodnutí o uložení sankce, dospěje-li k závěru, že správním orgánem použitá právní kvalifikace jeho jednání je právně vadná, lhotejná, zda mohla být použita mírnější nebo přísnější kvalifikace jiná.

Úkolem soudu stran skutkových otázek a skutkových zjištění je tak posoudit, zda právní závěr, ze kterého rozhodnutí o vlastním právu nebo povinnosti vychází (typicky u správních i jiných sankcí, kde je tato otázka nejčastěji přetřásána, tedy tzv. „kvalifikace deliktu“), má postačující oporu ve zjištěném skutkovém stavu, tedy výsledku provedeného dokazování, jinak řečeno, zda zjištěný skutkový stav lze právně kvalifikovat způsobem, jakým to správní orgán učinil. Připomenout třeba, že „zjištěný skutkový stav“ je výslednicí **faktorů objektivních** (důkazních prostředků, tj. svědeckých výpovědí, znaleckých posudků, listin atd.) a **subjektivních** (tj. procesu hodnocení zejména váhy a věrohodnosti důkazů jakožto poznatků z těchto důkazních prostředků získaných).

Vady rozhodování související se skutkovým stavem věci, pro které soud k námitce žaloby může rozhodnutí zrušit, spočívají obvykle v tom, že správní orgán **neopatřil dostatek důkazních prostředků** a nemohl proto pro své rozhodnutí soustředit dostatek důkazů (jako poznatků z nich získaných). Praxe mluví o tom, že správní orgán neměl dostatek důkazů. „Zjištěný skutkový stav“ je pak nedostačující, doslova „neskutečný“ a rozhodnutí tak postrádá objektivní oporu. Jindy dochází k tomu, že důkazy z jinak dostatečného počtu důkazních prostředků byly provedeny způsobem procesně vadným, nezákonným a nelze z nich proto při úvaze o skutkovém stavu vycházet.

Na druhé straně je však – jakkoli nejde o případy tak časté – myslitelná i nezákonnost v subjektivní složce tvorby skutkového stavu. Nastává tehdy, jestliže **chybou v logickém úsudku** při hodnocení dostatečných a legálně pořízených důkazů je vyvozeno skutkové zjištění, které z premis (důkazů) podle pravidel formální logiky nevyplývá. Je vytvořen také „neskutečný“ skutkový stav, byť z příčin nikoli objektivních.

Tyto případy, soudní kontrolou zákonnosti správního aktu postižitelné, je třeba odlišit od případů, kdy správní orgán užil volného hodnocení důkazů jinak, než by to byl učinil soud při soudcovské úvaze (např. uvěřil jednomu svědkovi a neuvěřil jinému, zatímco soud, pokud by měl důkazy hodnotit, by je hodnotil opačně). Tyto případy jsou naopak soudní kontrole uzavřeny.

Konečně a pro úplnost je třeba zmínit případ, kdy dojde k omylu v užití právního předpisu a na správně, úplně a legálně zjištěný skutkový stav, vytvořený formálně bezchybným užitím volného hodnocení důkazů, je použit nesprávný právní předpis (hmotněprávní, procesní, kompetenční), nebo předpis jinak vadný (neústavní, nezákonný, neplatný či neúčinný); i taková skutečnost rozhodnutí znehodnocuje a působí jeho nezákonnost.

Jen v těchto posléze uvedených případech soud ruší napadné rozhodnutí **pro nezákonnost**; případy v předchozím textu zmíněné vedou ke zrušení rozhodnutí **pro vady řízení**. Toto rozlišování má naprosto zásadní význam při zkoumání dosahu kasační pravomoci soudu. Výklad dosahu ustanovení § 250i odst. 3 o. s. ř. se však už dalekosáhle vymyká tématu tohoto článku.

II.

K pojmu „zákonnost“ rozhodnutí (§ 244 odst. 1 o. s. ř.)

Mgr. Nedorost nadhazuje otázku, zda pojem „zákonnost“ v sobě zahrnuje také použití jiných právních předpisů než zákona. Poukazuje sice na ustanovení čl. 95 odst. 1 a 87 odst. 1, písm. b) Ústavy, své závěry však blíže nerozvádí.

Tyto otázky již ale judikatura správních soudů vyřešila. Především v soudní praxi nikdy nebylo zpochybněno, že soud přezkoumává obecnou „právnost“ rozhodnutí, tj. jeho soulad s právním řádem státu a že je možno rozhodnutí zrušit i tehdy, jestliže jeho vydáním byl porušen pouze podzákonný právní předpis. Pojem „zákonnost“ je tedy pouhá *pars pro toto* – nikdy ostatně nebylo zpochybněno, že by soud mohl zrušit rozhodnutí pro rozpor s Ústavou nebo jinými předpisy tvořícími ústavní pořádek (čl. 112 Ústavy) nebo pro rozpor s mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy (jiná je otázka po praktickém dosahu této možnosti, zpravidla by tu šlo také o rozpor zákona s Ústavou atd.). Jiné řešení by ostatně budilo značné rozpaky, např. zamítnutí žaloby proti vydanému stavebnímu povolení, jímž by byly porušeny „jen“ např. obecné technické podmínky na výstavbu (vyhl. č. 83/1976 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Taková otázka ale obvykle nemusí být vůbec řešena. To proto, že podstatou hmotné legitimace je zkrácení **na právech** žalobce. Ústavním principem, dovoditelným z předpisů ústavního pořádku (srv. např. čl. 4 odst. 1 Listiny) je i to, že podkladem pro zásah do práv a povinností musí být vždy zákon. Jestliže ale aktivní legitimace v řízení před správním soudem závisí na zkrácení na právech, pak je jen logické, že žalobce tvrdí porušení zákona, který mu takové právo zakládá (nebo umožňuje uložit povinnost), a nikoli porušení podzákonného předpisu, ze kterého taková kompetence zpravidla nevyvěrá.

Nicméně právě správní soudy poměrně často posuzují podle čl. 95 odst. 1, zda právní předpis, vydaný k provedení zákona (obecně „nařízení“), je s tímto zákonem v souladu, a také dospívají k závěru, že tomu tak vždy nebývá. Pravidelnou vadou však není to, že by správní úřad při rozhodování porušil nařízení samotné, ale to, že nařízení bylo vůbec vydáno v rozporu se zákonným zmocněním, nad jeho rámec, někým, kdo jej vydat nemohl, že je v něm založena působnost správního úřadu, že se jím zakládají povinnosti nebo aspoň právní podklad pro rozhodování o nich, že jsou vykládány pojmy užitě zákonem atp. Správní úřad, který je takovým nařízením vázán (zpravidla je také sám nebo jeho resortní nadřízený tvořil), pak zpravidla také z řady důvodů bez pochybností takové nařízení aplikuje⁴).

Posouzení otázky zákonnosti prováděcího předpisu je plně v pravomoci soudu⁵). Poznamenat možno, že Ústavní soud se v této souvislosti postavil na zjevně správné stanovisko, že obecný soud nemůže, a to ani spolu s návrhem na zrušení zákona pro neústavnost, předložit Ústavnímu soudu návrh na zrušení podzákonného předpisu k tomuto zákonu; vyřešil tak otázku do té doby pochybnou (nález č. 1/1997 Sb.).

Á *propos* kompetence. Velmi častou vadou prováděcího předpisu je právě stanovení působnosti (kterou chápeme jako okruh případů, ve kterých může správní úřad uplatňovat zákonem svěřenou pravomoc), a tedy v rozporu s ustanovením čl. 79 odst. 1 Ústavy, která ukládá upravovat kompetence jen zákonem.⁶)

III.

K otázce soudního přezkoumání deklaratorních aktů a osvědčení, vydávaných správními orgány

Další Nedorostova úvaha o tom, že soudnímu přezkoumání nepodléhají rozhodnutí deklaratorní, je sice právně korektní, ale opodstatněná jen teoreticky; denní a nezpochybnovaná praxe soudního přezkoumání např. mnohých daňových rozhodnutí krajskými soudy svědčí o opaku a osobně nemám žádné pochybnosti o tom, že odmítnutí soudu se takovouto věcí zabývat by Ústavní soud nepodpořil.

Judikatura hned z počátku po obnovení správního soudnictví vyložila, že deklaratorní akty přezkoumatelné jsou⁷). V odkazovaném rozhodnutí si soud pomohl úvahou o tom, že deklaratorní rozhodnutí zakládá další práva procesního

charakteru, např. právo na výkon rozhodnutí, kterého tu před tím nebylo. Tak i v rozhodnutích o tom, že někdo je dlužen na dani, a kde bez deklaratorního rozhodnutí exekvovat nelze.

Připouštím, že tato konstrukce je východiskem z nouze; úvahy o další novelizaci občanského soudního řádu se nesou i k tomu, že by mělo být změněno ustanovení § 244 odst. 3 o. s. ř. (například tak, že „Rozhodnutími správních orgánů se rozumějí správní akty, jimiž se zakládají, mění nebo ruší oprávnění nebo povinnosti fyzických nebo právnických osob nebo jimiž se autoritativně tato oprávnění nebo povinnosti určují.“).

Jak si se současným zněním mají soudy a advokáti poradit, není – i přes citované rozhodnutí – příliš jasné. Jasné je ovšem to, že k problému došlo nepochopením: Zákonodárce v roce 1991 (zák. č. 519/1991 Sb., kterým se mění občanský soudní řád) při obnově správního soudnictví nepřevzal spřežku „**rozhodnutí a opatření**“ z říjnového zákona⁸⁾ zřejmě proto, že její dosah nepochopil. Ta totiž vyjadřovala, že z pohledu soudního přezkoumání správního aktu je jedno, jde-li o akt konstitutivní („opatření“, jímž se právo nebo povinnost zakládá) nebo deklaratorní („rozhodnutí“, „nález“ ve smyslu nalezení práva existujícího). Zákonodárce při revitalizaci správního soudnictví uložil přezkoumávat „rozhodnutí“, ale pojem definoval úplně naopak, než jak jej znala dřívější praxe i nauka. Ke škodě věci jej však vymezil pouze ve smyslu dřívějšího chápání pojmu „opatření“, čímž kategorie „správních aktů – nálezů (rozhodnutí)“ ze soudního přezkoumání *stricto sensu* vypadla. Na částečnou omluvu zákonodárci devadesátých let budiž to, že ani v době největšího rozkvětu správního soudnictví v Československu v letech třicátých nebyla terminologie ustálená a běžně se hovořilo např. o „vyvlastňovacím nálezu“. Nic to ovšem nemění na tom, že současná praxe přezkoumávání deklaratorních rozhodnutí se – jak se říká – opírá o vrata.

Naproti tomu ohledně **aktů osvědčovacích** se situace, myslím, má jinak, než se – navíc jen stručně a v citovaném článku nepřítliš jasně – domnívá Nedorost.

Ke správnému výkladu pojmu „rozhodnutí správního orgánu“ či „rozhodnutí orgánů veřejné správy“ (§ 244 o. s. ř.) a zodpovězení otázky, zda to, čemu se říká „osvědčení“ a je soudem přezkoumatelné a v jakém rozsahu, je nutno dospět jinou cestou.

Především nelze mít za to, že pouhé označení „osvědčení“ postačuje k tomu, aby byl vyloučen přezkum takového správního aktu soudem. Právě v oblasti veřejné správy je tvořivost zákonodárce zvláště košatá a akty veřejné správy zákony pojmenovávají nejrůznějšími způsoby, aniž by pojmenování něco napovídalo o jejich právním charakteru⁹⁾ nebo přezkoumatelnosti soudem. Není podstatné, zda akt určuje *pro praeterito*, co už právem je (to je charakteristické pro akty deklaratorní), nebo zda je povahy konstitutivní a zakládá práva či povinnosti *pro futuro*. Někdy lze již z vnějšího označení usoudit na to, že jde o vrchnosten-

ský akt, schopný materiální právní moci (což jsou myslím dva charakteristické znaky pro posuzování, zda jde o akt podrobený přezkoumání soudem), jindy, a takové případy jsou také časté, z vnější formy aktu, který správní orgán učinil, nelze na to bezpečně usoudit.

Při řešení otázky, zda „osvědčení“ je „rozhodnutím správního orgánu“ (§ 244 odst. 3 o. s. ř.) hraje určující roli **věcný obsah aktu**, který lze seznat z jeho právních důsledků. Je tak nutno odlišovat správní akty s účinky pravotvornými (zejména normativní a individuální akty), a faktické (správní) úkony. I ty jistě mívají nějaké právní důsledky, nezakládají však pro osobu nové právo nebo povinnost. Z hlediska formy a právních účinků pak pojem „rozhodnutí správního orgánu“ v tomto smyslu splývá s pravotvorným individuálním správním aktem.

Tedy i správní akt, jeho autorem nebo přímo zákonem formálně označený jako „osvědčení“, může být jednou „rozhodnutím správního orgánu“ ve smyslu § 244 odst. 3 o. s. ř. a tedy podrobený kognici soudu jako akt vrchnostenský ve smyslu právě naznačeném a jiný, stejně označený akt vydaný podle jiného právního předpisu, tuto kvalitu mít nemusí a přezkumu podléhat nebude.

Rozlišovat je pak třeba (shodně s Hoetzelem a vrvorepublikovou judikaturou Nejvyššího správního soudu¹⁰⁾ takové projevy veřejné moci, kterými se nechce ani vyřešit spor o právo, ani zakládat pro občana nové právní pozice. Ryzí osvědčovací úkony dosvědčují pouze, že určitá skutečnost nastala nebo že určitý právní poměr trvá. Takovým typickým aktem osvědčovacím, který soudem přezkoumatelný není, je například osvědčení o tom, že určitá osoba se úspěšně podrobila zkoušce (§ 9 vyhl. č. 187/1994 Sb., kterou se provádí zákon o silniční dopravě). Samo osvědčení samozřejmě nijak nemění právní pozici toho, jemuž bylo vydáno. Podobný charakter má osvědčení o tom, že byla „stavba povolena“, nebo vydání koncesní listiny.

Jiným „osvědčením“ naproti tomu je akt, vydávaný podle § 2 odst. 1, písm. b) lustračního zákona¹¹⁾. Jím se totiž zásadně mění občanova právní pozice (§ 14, 15, 16, 17 a j. lustračního zákona) ve smyslu omezení jeho práv. Podstatné je, že k omezení těchto práv nedochází ještě samotným faktem evidence v materiálech StB, ale tím, že správní orgán tuto skutečnost deklaruje svým aktem (§ 4 odst. 1 lustračního zákona), ať již vydaným občanovi a nebo jeho zaměstnavateli (§ 5 a 6 lustračního zákona), protože **na tento akt**, a nikoli na sám fakt evidence, se upíná změna právní pozice občana. Jde tedy o pravotvorný individuální správní akt, rozhodnutí správního orgánu, zasahující do právní sféry občana. Protože jeho přezkum soudem není vyloučen ani samotným lustračním zákonem a nespadá ani mezi žádný z případů kompetenčních výluk procesního předpisu (§ 248 o. s. ř.), mělo by jít o akt soudem přezkoumatelný na základě žaloby podané podle § 247 a násl. o. s. ř.

Skutečností zůstává, že Ústavní soud je v tomto směru (proti původní judikatuře Vrchního soudu v Praze) jiného názoru; z usnesení, publikovaného pod

č. 12/1995 ve 2. svazku „modré sbírky“ vyplývá, že Ústavní soud považuje lustrační osvědčení za nepřezkoumatelné proto, že jde o „veřejnou listinu“ s deklaratorním obsahem, a že „vydání osvědčení nepředchází správní řízení, a proto není rozhodnutím správního orgánu.“. Rozbor tohoto právního názoru, jakkoli jeho nelogičnost je očividná, by překročil zaměření tohoto příspěvku. Snad jen lze poznamenat, že veřejnou listinou s deklaratorním obsahem je ovšem také rozhodnutí o povinnosti zaplatit clo nebo daň a že řada rozhodnutí, kterým naopak správní řízení předchází, přezkoumatelná i přesto není.

Podobně za principiálně přezkoumatelné „osvědčení“ považujeme akt, vydávaný pověřenou osobou o tom, že odpad nemá nebezpečné vlastnosti (§ 38 zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech); důvod jeho nepřezkoumatelnosti by spíše spočíval jinde, totiž v ustanovení § 245 odst. 1 o. s. ř. Praxe zatím zřejmě tento konkrétní problém neposuzovala.

Uzavírám proto, že při řešení otázky, zda je soudem přezkoumatelný správní akt, který osvědčuje nějakou skutečnost, bude v prvé řadě třeba ujasnit si, zda takový akt obsahuje řešení sporné právní otázky, či zda jeho záměrem je založení nové právní pozice (zásah do práv a povinností) pro toho, jemuž bylo osvědčení vydáno. Není-li tomu tak a jde-li o ryzí osvědčení nějaké právní skutečnosti, mluvíme o ryzím osvědčovacím aktu, jehož přezkoumání soudem je pojmově vyloučeno argumentem a contrario z § 244 odst. 3 o. s. ř.

Poznamenat je ovšem třeba i to, že existuje-li právní povinnost správního úřadu ryzí osvědčení vydat a správní orgán jej nevydá, měla by tu de lege ferenda existovat právní obrana občana proti takové nečinnosti, popř. právní fikce, že bylo vydáno osvědčení o určitém obsahu.

Poznámky:

- 1) Viz zejména monografii *Přezkum správních rozhodnutí*, Právnická fakulta MU Brno, 1997; články v Bulletinu advokacie: *K problematice přezkumu mimo odvolací řízení a jeho uplatnění v podmínkách správního řízení* (č. 9/1996, s. 48), *K problematice odvolání a rozkladu podle správního řádu* (č. 3/1997, s. 20), *Obnova řízení podle správního řádu* (č. 5/1997, s. 28), a v Právních rozhledech: *Rozhodovací akty ve veřejné správě* (č. 12/1996, s. 22), *Vady správních aktů a přezkum jejich platnosti* (č. 2/1997, s. 47), *Řádné opravné prostředky ve správním řízení* (č. 5/1997, s. 20), *Mimořádné opravné prostředky ve správním řízení* (č. 8/97, s. 18).
- 2) „*Výběr soudních rozhodnutí ve věcech správních*“ vycházel dosud pravidelně v časopise *Správní právo* od č. 3/1993; dosavadní redigování této sbírky autorem této úvahy bude uzavřeno v čísle 6/1997. Od ledna 1998 začne vycházet časopis specializovaný („*Judikatura soudů ve věcech správních*“) v nakladatelství CODEX, který by měl – a to i číselnou řadou – bez přerušení navázat na přílohu *Správního práva*. Publikáční objem judikátů by měl být zhruba pětinasobný.

- 3) Což samozřejmě obsahuje další protimluv, zřetelný např. tam, kde správní orgán může uložit správní sankci v určitém rozmezí. Jak vysoká ve skutečnosti bude, je věcí správního a nikoli soudcovského uvážení. Správní orgán rozhoduje podle zákona **za použití volného správního uvážení**, jinak by nemohl rozhodovat vůbec, pokud bychom nepřipustili možnost ukládat relativně nebo dokonce absolutně neurčité sankce.
- 4) Srv. např. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 2. 1994, sp. zn. 28 Ca 77/93, publikovaný ve Správním právu pod č. 34 s touto právní větou: „**Zmocňuje-li ustanovení § 1 odst. 4 vyhlášky Federálního ministerstva financí č. 585/1990 Sb., o cenové regulaci nájemného z nebytových prostor zastupitelstvo obce k vydání obecně závazné vyhlášky o cenové regulaci nájemného z nebytových prostor, děje se tak v rozporu se zákonem. K vyhlášce takto vydané v oboru přenesené působnosti soud při rozhodování konkrétní věci nepřihlédně s poukazem na ustanovení čl. 95 odst. 1 Ústavy.**“ (Vyhláška č. 585/1990 Sb. byla zrušena vyhláškou č. 187/1995 Sb.)
- Podobně viz rozsudek Vrchního soudu v Praze čj. 6 A 51/94–27 ze dne 17. 2. 1995, publikovaný tamže pod č. 78 s právní větou: „**Zařazení, resp. nezařazení školy do sítě škol na straně jedné a vyřazení školy z této sítě na straně druhé jsou odlišné správní akty. Nelze proto, při nedostatku odpovídající zákonné úpravy dovozovat, že již z pravomoci rozhodovat o zařazení či nezařazení školy do uvedené sítě *ipso facto* vyplývá pravomoc rozhodovat i o vyřazení školy z této sítě. Ustanovení § 5 vyhlášky č. 353/1991 Sb. je v rozporu s ustanovením čl. 79 odst. 1 a 3 Ústavy, článku 2, odst. 2 Listiny základních práv a svobod a překračuje zmocnění § 57a zák. č. 29/1984 Sb. ve znění pozdějších předpisů (školský zákon). Soud se proto zmíněným ustanovením vyhlášky necítí vázán (čl. 95 odst. 1 Ústavy).**“ Také ustanovení § 5 uvedené vyhlášky bylo krátce po rozsudku soudu zrušeno.
- Podobně se Vrchní soud v Praze (nepublikovaným rozhodnutím) vyslovil k neústavnosti tzv. dovozní přírážky (vyhl. č. 108/1991 Sb., také již zrušené); pro úsporu místa poukazují laskavého čtenáře k tomu, aby si našel zmochovací ustanovení, o které se tato vyhláška opřela a s Listinou v ruce si za domácí cvičení domyslel ústavněprávní argumentaci soudu.
- 5) Je zajisté otázkou, do které se tu detailně pouštět nelze, zda a nakolik tohoto práva využívají např. trestní soudci při posouzení zákonnosti vyhlášky č. 99/1989 Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích, zda tato vyhláška je povahově předpisem k zákonu č. 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích a nebo ke zrušenému a neústavní vládnímu nařízení, zda toporně provedenou legislativní vzklopkou „pravidla silničního provozu“ přestala být právními povinnostmi a takto novokřtěně se je podařilo vmezeřit do ustanovení čl. 2 odst. 4 Ústavy (či – řečeno moderním legislativním newspeakem – „sesouladit“) atd. Jde o otázky příliš složité, aby byly řešeny na margo problému, který je předmětem tohoto článku, ale současně natolik zásadní, než aby se o nich i nadále chodilo po špičkách; nemožu se zbavit dojmu, že dobře okovaný rozsudek by měl silně projímavý účinek. (Je ovšem také jasné, kdo by se stal zajícem na mediálních parforsních honech vůči justici, dnes v kraji oblíbených. Okování neokování).
- 6) Takové pochybné případy lze uvádět prakticky namátkovým sáhnutím na vrch hromady došlých částek Sbírký; vybírám nevinné ustanovení, abych advokáty „nenaváděl“ ke zpochybňování věcí daleko více vadících (ostatně „nejlépe chutná jádérko, které jsme

---

sami vyluštili“, jak praví klasik). Tak např. v jedné z posledních částek Sbírky zákonů je novela vyhlášky č. 23/1994 Sb. o jednacím řádu státního zastupitelství. Tato vyhláška upravuje dožádání (v ustanovení § 2) věcně podobně ustanovení § 53 a 54 tr. ř. (a ustanovení § 39 o. s. ř.), nikoli však shodně, např. v tom, že zakládá kompetenci dožádaného státního zástupce dožádání dále postoupit. Jestliže měly být pravomoci dožádaného orgánu tytéž jako v zákoně, pak je vyhláška zbytečná. Jestliže jsou odchýlné, je nezákonná a mělo se tak stát novelou zákona.

- 7) „Rozhodnutí, jímž se autoritativně určuje, že tu právo nebo povinnost je nebo není (rozhodnutí deklaratorní) není pojmově vyloučeno z přezkumu soudem ve správním soudnictví.“ (Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 3. 1994, čj. 6 A 105/93–18, publikováno v časopise Správní právo pod č. 58).
- 8) § 2 zákona č. 36/1876 Ř. z., o zřízení správního soudu.
- 9) Namátkou: rozhodnutí, odnětí, jmenování, udělení, opatření, dohoda, usnesení, výměr, rozkaz, zřízení, výnos, potvrzení, oběžník, upozornění, výzva, příkaz, výpověď, oznámení, povolení, souhlas, schválení, koncese, licence, stvrzenka, výmaz ...
- 10) srv. Jiří Hoetzel: Československé správní právo, část všeobecná, Melantrich, Praha 1934, str. 251 a n.
- 11) zák. č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky.

JUDr. Jiří Teryngel
advokát, Praha

K tzv. „balíčkové“ novele trestního zákona (I.)

Novela trestního zákona č. 253/1997, účinná od 1.1.1998 nepatří co do rozsahu novelizovaných ustanovení k největším novelám polistopadového období, co do významu je však novelou, která se poprvé zřetelně a poměrně ostře odvrací od tendence, zahájené tzv. velkou novelou č. 175/1990 Sb., která byla postavena na zdůraznění subsidiární role trestní represe a zúžení trestního bezpráví. (Vzpomeňme jen zrušení obecné trestnosti přípravy, zrušení zákona o přečinech a zavedení spodní hranice škody u majetkových deliktů a další.) Je tomu tak i přesto, že nakonec parlament neschválil nejkontroverznější ustanovení o držení drogy pro vlastní potřebu, která by znamenala nevyhnutelný trestní postih konzumentů a zahájení „drogové války“ a je tomu tak i přesto, že se vypouští trestnost některých ustanovení, jako je hanobení republiky a jejího pře-

stavitele podle § 102 a 103 tr. zák. a útoku na veřejného činitele podle § 156 odst. 3.

Obecně lze říci, že novela, právě jako důsledek vládních balíčků opatření, je z legislativně technického hlediska nedostatečně propracovaná, neprošla důkladnou oponenturou a její uplatnění v praxi vyvolá řadu aplikačních i výkladových obtíží, na které se pokusíme v tomto článku poukázat.

V obecné části

přináší novela několik nových institutů. Především je to zavedení dohledu jako probačního institutu. Zavádí se jednak jako podmíněné upuštění od potrestání s dohledem podle § 26 tr. zák., jednak jako podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem podle § 60a a § 60b tr. zák.

Vadou ovšem je, že neexistuje žádný jiný předpis obecné povahy, který by upravoval výkon dohledu, jak si na to ještě podrobněji poukážeme. Samotné instituty podmíněného upuštění potrestání s dohledem a podmíněného odsouzení s dohledem je jinak z hlediska obhajoby možno vítat, neboť přinášejí do trestního zákona další prvky, které umožní nahradit, popř. odložit nepodmíněný trest odnětí svobody v širším rozsahu než dosud. Úprava však měla být koncepčnější, její zařazení bylo reakcí na námitky odpůrců trestnosti držení drogy, že taková trestnost nevyhnutelně povede ke kriminalizaci značné části juvenile populace s nevyhnutelným uložením nepodmíněného trestu odnětí svobody při takřka jisté recidivě takového chování u drogově závislých. Uvedené instituty měly tedy vytvořit další možnost působení na takové pachatele.

Vlastní úprava trestnosti drog neprošla, možnost uložení dohledu – s některými problémy – zůstává.

Mění se ustanovení § 57 o trestu vyhoštění, který nadále bude možno uložit na dobu určitou ve výměře od jednoho roku do deseti let nebo na dobu neurčitou a v souladu s mezinárodními úmluvami jsou stanoveny některé podmínky, při jejichž splnění je uložení takového trestu vyloučeno.

Další významnou úpravou obecné části je konstrukce právní domněnky, podle níž se ustanovení o věci vztahuje i na cenné papíry, což má význam zejména pro náhled na cenné papíry zaknihované. Vznikla doplněním ustanovení § 89 odst. 16.

Značné rozšíření trestní odpovědnosti znamená doplnění ustanovení § 90 odst. 2 tr. zák. o tom, že pro trestní odpovědnost pachatele, který musí být nositelem zvláštní vlastnosti, způsobilosti nebo postavení postačí, aby tyto vlastnosti byly dány u právnické osoby, jejímž jménem jedná (§ 90 odst. 2).

Ve zvláštní části

se vypouštějí ustanovení § 102 a 103, jakož i § 156 odst. 3. Důvodem je zrušení privilegované ochrany hlavy státu nebo veřejného činitele proti verbálním

útokům. Úprava ovšem není důsledná, neboť verbální útok na státní orgán podle § 154 odst. 2 zůstává trestný.

Nově se upravuje ustanovení § 125 o zkreslování stavu hospodaření a jmění podle § 125, zpřesňuje se společné ustanovení o ochraně měny v § 143, novelizuje se ustanovení § 146 včetně nového názvu „porušení zákazů v době nouzového stavu v devizovém hospodářství“, § 148 o zkrácení daně, poplatku a nově „povinné platby,“ § 150 a 151, kde se zvyšuje trestnost porušení průmyslových práv až na dvě léta, ustanovení § 167 o nepřekážení se doplňuje o nová ustanovení o pojistném a úvěrovém podvodu, zpřesňuje se ustanovení § 249b o neoprávněném držení platební karty jiného tak, že trestnost se omezuje jen na nepřenosnou platební kartu jiného identifikovatelnou podle jména nebo čísla, rozšiřuje se trestnost podvodu podle § 250 i pojednání, spočívající v zatažení podstatné skutečnosti, zavádí se nová kvalifikační okolnost u porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255, kterou je škoda velkého rozsahu a zvyšuje se úměrně tomu trestní sazba na dvě léta až osm let, zpřesňuje se ustanovení § 256 o poškozování věřitele a § 256b o pletichách při řízení konkurzním a vyrovnacím a zpřísňuje se trestní postih poškozování cizí věci podle § 257.

Jako zcela nové se zavádějí skutkové podstaty porušení povinnosti v řízení o konkurzu a vyrovnání podle § 126, vystavení nepravdivého potvrzení podle § 129, nedovedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147, zvláštní ustanovení o účinné lítosti podle § 147a, nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení podle § 148b, nedovolené výroby a držení státní pečeti a úředního razítka podle § 176a, pojistného podvodu podle § 250a a úvěrového podvodu podle § 250b.

K jednotlivým ustanovením podrobněji:

V dalším textu pro úsporu místa zpravidla nebudeme uvádět vlastní text novely, s tím, že předpokládáme, že článek je určen odborné veřejnosti, která novelu zná, resp. má k dispozici. Nejde také o komentář k novele, ale zmíníme se jen o vybraných ustanoveních s největším významem pro praxi.

K podmíněnému upuštění od potrestání a podmíněnému odsouzení s dohledem (k § 26, 60a a 60b tr. zák.)

Novela zavádí do trestního zákona prvek tzv. probace. Soud může pachateli, od jehož potrestání podmíněně upustil, uložit jednak přiměřená omezení, která jsou příkladmo uvedena v zákoně, jednak stanoví nad pachatelem dohled.

Dohled vykonávají probační úředníci, avšak rozsah jejich oprávnění není (bohužel) upraven zákonem. Proto soudy budou muset povinnosti pachatele, jemuž

byl dohled uložen, velmi přesně specifikovat. Z hlediska obhajoby pak bude důležité na takovéto specifikaci trvat, mj. také z hlediska zachování občanských práv odsouzeného, patrně nebude možné bez zvláštního zákona stanovit takové omezení, které by stanovilo povinnost vpustit probačního úředníka do obydlí (jak tomu kdysi bylo ve zrušeném zákoně o ochranném dohledu), neboť čl. 12 odst. 3 Listiny základních práv dovoluje takové omezení jen zákonem, nikoli rozsudkem soudu.

Jinak uvedený institut připomíná podmíněné zastavení trestního stíhání, které je upraveno v ustanovení § 307 a násl. tr. ř. Podobnost spočívá v tom, že stejně jako u podmíněného zastavení trestního stíhání ani zde pachatel neví, jaký trest by mu – při úplném průběhu trestního řízení – byl uložen. Rozdíl pak spočívá v tom, že při podmíněném zastavení trestního stíhání, které je procesním institutem, se na pachatele stále hledí jako by byl nevinný a kdyby se ve zkušební lhůtě podmíněného zastavení neosvědčil, stále nelze vyloučit, že při dokončení trestního řízení by byl zproštěn, u podmíněného upuštění od potrestání s dohledem je však vina pachatele pravomocně vyslovena, pachatel však neví, jaký trest by mu v případě porušení podmínek dohledu soud uložil.

Zde je třeba upozornit na nedůslednost zákonodárce, který upravil povinnosti soudu při rozhodování o pachateli, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, aniž příslušnou novelou trestního řádu upravil způsob rozhodování. Je nepochybné, že soud musí o vině rozhodnout rozsudkem, přičemž musí dodržet ustanovení § 120 a násl. tr. ř.

Obávám se, že bez příslušné změny § 122 tr. ř. budou s vyhlásováním rozsudku obsahujícího podmíněné upuštění od potrestání značné potíže. Ještě větší potíže by měly soudy s ukládáním trestu. Soud rozsudkem rozhoduje v hlavním líčení (§ 225 tr.ř.). Jak bude rozhodovat o případném trestu, jestliže se pachatel, u něhož bylo podmíněně upuštěno od potrestání s dohledem, neosvědčil?

Ustanovení o hlavním líčení patrně nebude možné použít. Ustanovení o veřejném zasedání by znamenalo, že by soud rozhodoval o trestu usnesením. Věc nutně vyžaduje procesní úpravu.

Další problém u tohoto institutu bude s používáním ustanovení § 35 odst. 2 tr. zák. Podmíněné upuštění od potrestání s dohledem znamená nutně vyslovení odsuzujícího rozsudku (pachatel byl uznán vinným) a dosud se neví, zda mu bude uložen trest. Má soud, který by měl ukládat souhrnný trest, vyčkat, zda se pachatel osvědčí? Nebo má trest uložit? Ale jak by pak postupoval soud, který by rozhodoval o tom, že se pachatel, od jehož potrestání bylo podmíněně upuštěno, neosvědčil?

Zdá se, že nový institut bude vyžadovat i hmotněprávní úpravu, pokud jde o ukládání trestu za sbíhající se trestné činy a dokud tento problém nebude vyřešen, zdá se, že nové ustanovení nebude v praxi soudů příliš oblíbené.

Zavedení prvků probace, tedy důsledné kontroly soudního úředníka nad pachatelem, se promítlo nejen do možnosti podmíněně upustit od potrestání, ale i do možností podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody.

Zatímco podle dosavadní úpravy bylo možno podmíněně odložit trest odnětí svobody v maximální výměře dvě léta, při podmíněném odsouzení s dohledem takto bude možno odložit trest odnětí svobody v maximální výměře tři léta. Pro případný výkon podmíněně odloženého trestu s dohledem platí ustanovení obdobná, jako pro uložení trestu u podmíněného upuštění od potrestání, případně výkon podmíněného trestu odnětí svobody.

Pro ukládání přiměřených omezení pachatelům, jimž se v té či oné formě ukládá povinnost podrobit se dohledu, platí shodná ustanovení. Zákon příkladmo vy počítává, která omezení lze uložit. Je sporné, zda omezení ukládání dosud podle § 59 odst. 2 jsou odlišná od těch, která lze uložit podle § 60a odst. 3 a pokud jsou shodná (není zřejmý důvod, proč by takováto omezení nemohla být uložena i při podmíněném odsouzení bez dohledu), je vadou, že zákon na shodu výslovně nepamatuje.

Cenný papír jako věc

Novela ustanovení § 89 odst. 16 stanoví, že ustanovení o věcech se vztahují i na cenné papíry.

Uvedená úprava byla vyvolána praktickou potřebou. Ustanovení § 89 odst. 16 konstruuje právní domněnku o tom, že věci se rozumí i entity neuchopitelné, jako je elektřina (ovladatelná přírodní síla), za určitých okolností by to mohlo být i teplo. Až dosud uvedené ustanovení umožňovalo postihovat např. krádeže elektřiny tím, že se někdo načerno napojil na vedení, teoreticky by tak šla postihnout i krádež tepla, pokud by se někdo ilegálně napojil na teplovod.

Další takovou entitou, s níž bylo nutno v trestním řízení nějak zacházet, byly cenné papíry, zejména pak cenné papíry zaknihované. O tom, zda lze zaknihovaný cenný papír považovat za věc, byly vedeny spory. Sám zákon o cenných papírech č. 591/1992 Sb. takovou otázku výslovně neřeší, říká jen, že listina, která je cenným papírem, může být nahrazena zápisem do zákonem stanovené evidence (zaknihovaný cenný papír), s nímž se pak zachází jako s jiným cenným papírem.

Na rozdíl od ovladatelné přírodní síly novela nekonstruuje právní domněnku, že zaknihovaný cenný papír je věcí, stanoví pouze, že ustanovení o věcech se vztahují i na cenné papíry. Takto byl pozměněn původní návrh, vznesený při projednávání v ústavněprávním výboru, jimž mělo být doplněno, že věci se rozumí zaknihovaný cenný papír. I po této úpravě se míní především cenné papíry imateriální povahy, o tom, že listina, na které je cenný papír zachycen hmotně, je věcí, snad nikdo nepochyboval.

Touto konstrukcí však zákonodárce umožnil, aby s cenným papírem v libovolné podobě bylo jako s věcí zacházeno, tzn. cenné papíry je možné zajistit jako věc důležitou pro trestní řízení, a to tím, že u zaknihovaných cenných papírů bude dán Středisku cenných papírů (dále jen „SCP“) příkaz, aby zaknihované cenné papíry byly převedeny na zvláštní účet.

Pouhé pozastavení výkonu práva majitele nakládat s cenným papírem podle § 27 zákona o cenných papírech, které bylo realizováno na příkaz státního zástupce, se v praxi ukázalo jako nedostačující. I papíry, jejichž převoditelnost je takto omezena, vykazují v SCP, resp. na výpisu z SCP, stále téhož vlastníka. Tomu pak nic nebrání, aby na základě takového výpisu, dovědčujícího např. vlastnictví akcií, které získal trestnou činností nebo jako výsledek trestné činnosti, svolal valnou hromadu a prodal hmotný majetek společnosti nebo jej zastavil apod.

Nová úprava tedy umožňuje, aby nabyvatel cenného papíru, který byl získán trestnou činností, nemohl vykonávat práva s ním spojená.

Umožní to dále, aby ohledně cenných papírů, které byly získány trestnou činností (pro kterou se vžil zejména název „tunelování“) se mohly stát předmětem výroku soudu o propadnutí věci podle § 55 tr. zák. nebo o zabránění věci podle § 73 trestního zákona.

Propadnutí věci může soud uložit, jen když věc náleží pachateli, tedy v případě zaknihovaných cenných papírů, jestliže je ve výpise uveden, v případě cenných papírů na jméno, jestliže je uveden alespoň na rubopise.

Takové případy jsou v praxi spíše výjimkou, papíry se převádějí nejčastěji na právnickou osobu, kterou si pachatel nebo skupina pachatelů založí.

V takovém případě může soud vyslovit zabránění věci, jestliže to vyžaduje bezpečnost lidí nebo majetku, popřípadě jiný obdobný obecný zájem. Takovým zájmem může být i zájem na tom, aby nikdo, tedy ani právnická osoba, neměl prospěch z trestné činnosti.

Shora uvedené procesní a hmotné důsledky úpravy budou v praxi nejdůležitější, je však třeba upozornit, že ve zvláštní části trestního zákona, zejména u majetkových deliktů, se pojem věci vyskytuje poměrně často i v jiných souvislostech. Takže cenné papíry se mohou stát předmětem krádeže, zpronevěry, podílnictví úmyslného i zejména podílnictví z nedbalosti, výjimečně patrně i loupeže a dalších. Důsledky této novely jsou proto v praxi velmi široké.

K zvláštnímu postavení pachatele, jednajícího za právnickou osobu

Jak již bylo uvedeno shora, ustanovení § 90 odst. 2 bylo doplněno o odstavec 2, podle něhož „jestliže zákon stanoví, že pachatel musí být nositelem zvláštní vlastnosti, způsobilosti nebo postavení, postačí, že zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení jsou dány u právnické osoby, jejímž jménem pachatel jedná.“

Novela odstraňuje pochybnosti o tom, zda je možné postihnout pachatele, který jedná za právnickou osobu a sám nemá zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení, neboť tuto zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení má právnická osoba, jejímž jménem jedná.

Typicky šlo např. o odstraňování majetku dlužníka – právnické osoby, jehož se dopouštěl její jednatel nebo jiný statutární orgán, popř. zástupce. Někteří odborníci připouštěli, že extenzivním výkladem lze dospět k názoru, že trestní odpovědnost dána je, jiní s poukazem na požadavek určitosti trestního práva odpovědnost za trestný čin poškozování věřitele vylučovali s tím, že jde jen o případ podle § 127 trestního zákona.

Pokud jde o jednání právnické osoby, je třeba vycházet z ustanovení občanského a obchodního zákoníku, zejména z ustanovení § 13 – 16. Taková úprava není v evropském kontextu ojedinělá, obdobou úpravu zná i trestní zákoník německý, který navíc výslovně řeší odpovědnost pachatele i tehdy, je-li právní úkon, který měl založit oprávnění za právnickou osobu jednat, neúčinný.

Naše úprava tuto otázku neřeší, ačkoli může být praktická, typicky u znesvářených akciových společností: Je běžné, že jsou zvolena dvě představenstva a každé z nich popírá platnost valné hromady, svolané druhou stranou a každé z nich může jednat tak, že by to zakládalo trestní odpovědnost ve vztahu k věřitelům společnosti. Podle německé úpravy je dána trestní odpovědnost bez ohledu na platnost či neplatnost zvolení. Naše praxe patrně výkladem dospěje ke stejnému závěru.

Na trestní odpovědnost statutárních orgánů a jiných zástupců právnických osob má toto ustanovení zásadní vliv a rozšiřuje okruh jednání, za něž mohou být postiženi zejména u majetkových deliktů. Např. prodej věci, najaté společností, může být posouzen jako zpronevěra, jíž se dopustil statutární orgán. Nevrácení najatého motorového vozidla může být posouzeno jako neoprávněné užívání cizí věci podle § 249 tr. zák. s tím, že trestný bude statutární orgán, nikoli fyzická osoba, která takový automobil konkrétně řídí atd.

Sporné je, do jaké míry bude onen zvláštní znak vykládán ve vztahu k objektivní stránce skutkové podstaty. Tak např. Dolenský (HN listopad 1997, autor měl článek k dispozici ještě v rukopise před zveřejněním) soudí, že např. u trestného činu neoprávněného podnikání, jehož se dopustí právnická osoba tím, že překročí rozsah živnostenského oprávnění, nebude možné jednatele postihovat, neboť okruh pachatelů zde není omezen zvláštním znakem.

Mám za to, že omezení je dáno zvláštním předpisem, ustanovení § 118 je normou blanketní a omezení je dáno tím, že pachatelem může být jen osoba, která vykonává činnost, k níž je zapotřebí oprávnění. Je otázka, k jakému výkladu se praxe přikloní a do jaké míry zásada „societas delinquere non potest“ bude uvedenou úpravou v praxi modifikována.

V důsledku další zásady „nullum crimen sine lege“ má však úprava i opačný důsledek: Trestní stíhání, zahájená do 1. 1. 1998 proti statutárním orgánům, které jako fyzické osoby neměly uvedenou vlastnost, bude muset být zastaveno nebo právní kvalifikace bude muset být změněna, neboť z ustanovení § 16 tr. zák. i z čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod vyplývá nepřípustnost retroaktivity trestního práva. Stanovisko některých autorit, že již před touto úpravou bylo možné zásady, vyplývající z úpravy, dovodit výkladem, je přinejmenším sporné: kdyby postačoval výklad, nebylo by výslovné úpravy třeba a jen málokterá ustanovení trestního práva mají pouze deklaratorní účinek (snad např. ustanovení § 89 odst. 3 o pokračování, zavedené novelou z r. 1993).

(Dokončení v příštím čísle)

Dr. Jindřiška Munková

advokátka, Praha

Méně obvyklé případy nekalé soutěže^{*)}

Právo proti nekalé soutěži řadíme zpravidla do rámce odpovědnostního práva. V některých právních řádech bývají jeho jednotlivé skutkové podstaty ztvárněny jako civilní delikty: Kdo učiní to a to..., může být žalován pro... Velmi často jsou doplněny i delikty trestními, žalovatelnými na základě soukromé žaloby trestní. U nás tomu tak bylo až do r. 1950.

Obchodní zákoník, v němž se ocitla úprava soutěžního práva spíše nedopatřením, zvolil legislativně technický způsob ztvárnění této problematiky formou generální klauzule a zákazu jednání, která splňují její základní znaky. Následné příklady prohřešků proti slušnosti v obchodně soutěžních vztazích jsou buď popisují jednání tak obvyklých, že by skoro ani blíže specifikovány být nemusely, nebo jsou formulovány zcela obecně, takže neposkytují dostatečný popis nedovolených prohřešků. Taková úprava se navenek jeví jako mezerovitá a je spíše ku prospěchu těm, kdo překračují meze slušného chování. Postižení, kteří nenacházejí ve ztvárnění zákona odpověď na své problémy, ani čeho se v případě jim úkorného jednání mohou domáhat, mají pocit neřešitelnosti své situace.

---

^{*)} Předneseno na Karlovarských právnických dnech 1997 (červen 1997)

Moderní doba vnesla do obchodně soutěžních vztahů nové prvky, které nejsou dostatečně zřetelně podchyceny na minulost první poloviny tohoto století navazující legislativou a judikatura se zatím ještě nestačila ani pořádně vytvořit, tím méně zviditelnit. Nekalá soutěž je tak dnes rozšířena o zvláštní způsoby jednání, které poškozují chráněné zájmy soutěžitelů, ať v rovině obecnější, týkající se spíše know-how a obchodního tajemství, nebo zvláštní, jako je např. ochrana obchodního jména nebo průmyslověprávní ochrana. Jejich společným jmenovatelem je kořistění z cizích znalostí a z cizí pověsti, bude však o nich pojednáno ve výše naznačeném dělení.

Zneužití obchodního tajemství

V podstatě od začátku soukromé podnikatelské činnosti u nás se vyskytly případy, kdy se z dřívějších státních organizací nebo i z nově vytvořených firem časem oddělili zaměstnanci, kteří si vytvořili nové vlastní firmy, podnikající nezávisle a bez spolupráce s dřívějším zaměstnavatelem, ale za využití všeho, co se u něj dozvěděli. Stávají se tak jeho nepřijemnými konkurenty a je pochopitelné, že se tito bývalí zaměstnatelé snaží najít cesty, kterak takovému jednání čelí. Na druhé straně nelze bránit pracovníkům, aby si buď našli zaměstnání jinde, nebo se osamostatnili. Pak vzniká otázka, kde je ona hranice mezi zdravou konkurencí a mezi jednáním proti dobrým mravům, v tomto posléze uvedeném případě jak na straně zaměstnance, tak na straně jeho dřívějšího zaměstnavatele.

Jsou zaměstnatelé, kteří po vzoru některých zahraničních podnikatelů vkládají do pracovních smluv klauzule o tom, že v případě skončení pracovního poměru nebudou tito pracovníci buď sami podnikat v témže oboru, nebo že nepřijmou zaměstnání v tomto oboru u jiného zaměstnavatele. Na přípustnost takových karenčních klauzulí jsou u nás v teorii i v soudní praxi různé náhledy – někteří pokládají takové doložky za odporující pracovnímu zákoníku a Listině základních práv a svobod, jiní je připouštějí. Věc byla i předmětem řízení u Ústavního soudu, který – sumárně řečeno – nepokládá doložky tohoto druhu za rozporné s Listinou základních práv a svobod a jejich sjednání pokládá za přípustné. Předmětem této úvahy však není polemika s judikaturou v této oblasti. Nezastávám negativní stanovisko k takové doložce v pracovní smlouvě, je-li ze strany zaměstnavatele ospravedlnitelná z důvodů jeho specifického zájmu, je dostatečně určitá, omezená na rozumnou dobu a vyvažuje-li újmu, která postihuje zaměstnance při převzetí závazku z takové antikonkurenční klauzule.

Poohlédneme-li se, jak je tato záležitost řešena např. v SRN, zjistíme, že v německém obchodním zákoníku je pro vztahy mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem obsažena úprava zákazu konkurence v dvojím směru, jednak během pracovního poměru (§§ 60 a 61), jednak po skončení pracovního poměru. V tomto případě jde o ustanovení §§ 74 až 74d, která upravují jednak předpoklady pro

sjednání takové doložky nebo smlouvy, a jednak stanoví, že zaměstnavatel, jestliže požaduje po zaměstnanci, aby po určitou dobu po svém odchodu nepodnikal v témže oboru nebo v něm nepřijal zaměstnání, je povinen po dobu trvání zákazu konkurence platit tomuto zaměstnanci za každý rok odškodnění ve výši nejméně poloviny smluvních požitků, které zaměstnanec pobíral v posledním roce svého zaměstnání u principála. Po mém soudu by taková povinnost finanční úhrady ze strany zaměstnavatele mohla být dostatečným podnětem k tomu, aby zaměstnavatel tuto zákonem poskytnutou možnost nezneužíval, ale německý zákonodárce se na to nespolehl a výslovně upravil, že zákaz konkurence je potud nezávazný, pokud neslouží ochraně oprávněného obchodního zájmu principála.

Jak se však brání proti tomu, aby zaměstnanec, který odejde od svého dřívějšího zaměstnavatele a podniká v témže oboru, ke svému prospěchu nezneužil to, co poznal u svého zaměstnavatele. Jde většinou o různá know-how, ale v řadě případů i o využití zákaznické sítě a někdy i o odlákání dalších pracovníků dřívějšího zaměstnavatele. Většinou bývají taková nenáležitá jednání kumulována, takže je třeba nejprve rozšířovat, zda a co bylo v konkrétním případě porušeno, a na tomto základě zjistit, jak se lze proti těmto porušením bránit.

Znalosti a zkušenosti, které pracovník v zaměstnání potká a nabude, jsou dvojí povahy: jednak jde o věci zcela obecné, např. co se mladý člověk naučí k výkonu svého povolání, jednak jde o věci, které mají už určitou vyhraněnou povahu tím, že se buď vztahují ke zcela určitému podniku, nebo ke zcela určité práci, kdy je třeba již znalostí zvláštních. Jestliže tyto znalosti nejsou běžně dostupné, jsou zpravidla řazeny do rámce obchodního tajemství jako skutečnosti výrobní, technické nebo obchodní povahy, které mají souvislost s podnikem, mají alespoň potenciální materiální nebo immateriální hodnotu a podnikatel si přeje, aby byly utajovány. Takto specifikuje předmět obchodního tajemství obchodní zákoník v § 17.

Je nepochybné, že znalosti, které jsou běžně zapotřebí k výkonu povolání, netvoří nic z toho, co by bylo jakkoli chráněno, i když je pracovník bude používat v konkurenčním podniku, který si zřídil, nebo jako zaměstnanec konkurence. Ovšem jiné skutečnosti výrobní, technické nebo obchodní povahy, pokud jsou kromě své zákonné kvalifikace jako obchodního tajemství způsobilé k tomu, aby byly využity v hospodářské soutěži, chráněny proti jejich neoprávněnému použití jsou. Podle § 51 ObchZ je porušením obchodního tajemství, jestliže jednající pro sebe nebo pro jiného neoprávněně využije obchodní tajemství, využitelné v soutěži, o němž se dozvěděl mj. na základě svého pracovního nebo jiného vztahu (např. mandátního vztahu, obchodního zastoupení) k soutěžiteli.

Vždy bude záležet na tom, co je ono obchodní tajemství, jež je takto za soutěžními účely nekale využíváno, lze-li do tohoto rámce zahrnout např. i obchodní techniky nebo metody specifické pro určité obchodní odvětví a zvláště k tomuto účelu vyvinuté, které si zaměstnanci osvojí na základě školení, které jim po-

skytne zaměstnavatel. Ten také zpravidla zahrne do pracovních smluv karenční doložku nebo jinak upozorní na to, že takové metody pokládá za své know-how. Někdy však takové obchodní metody jsou ve svých základních aspektech popsány v odborné literatuře a zaměstnavatel je pro své účely pouze zdokonalí. Pak vzniká otázka, zda jde o znalosti běžně dostupné, které si může osvojit každý, kdo se danou branží zabývá, nebo zda zdokonalení zaměstnavatelské firmy a poskytnuté zaměstnancům v rámci zaškolení je toho druhu, že zakládá kvalifikaci takové metody jako know-how, patřící do rámce obchodního tajemství, a tudíž chráněné na základě § 51 ObchZ.

Mezi takové metody patří i systém strukturního prodeje, tzv. multi-level-marketing. To je systém založený na agenturních smlouvách, kdy každý prodejce získává pro svého zaměstnavatele zákazníky, z nichž zároveň učiní nové spolupracovníky, a je odměňován nejen podle své vlastní práce, ale i na základě výkonů těchto dalších spolupracovníků, které získal. Můžeme si položit otázku, zda tento systém se svou výrazně aleatorní povahou není sám o sobě nekalosoutěžním jednáním, protože nápadně připomíná „lavinu“ – ale to není v daném případě rozhodující. Jde tu o to, zda takový systém běžně popsaný v literatuře může být pokládán za know-how chráněné jako obchodní tajemství, jestliže pracovníci zaměstnavatele si založí vlastní společnost podnikající v témže oboru a využívají metody, kterou si u svého bývalého zaměstnavatele osvojili, a kromě toho podnikají před uplynutím karenční lhůty, kterou v pracovní smlouvě převzali. Druhá otázka je, zda je nekalosoutěžním jednáním, jestliže tato nová společnost odlákává svému bývalému zaměstnavateli zaškolené zaměstnance a používá je pro vlastní účely pro obchodování v témže oboru.

Případ tohoto druhu byl řešen soudem na základě žádosti o vydání předběžného opatření. Žalobcem byl původní zaměstnavatel prodejců, který se domáhal dvojího zákazu. Jednak toho, aby nově založená společnost z bývalých zaměstnanců podniku přestala používat jeho obchodní metody, a také toho, aby jí přestala odlákávat zaměstnance. Žalobce však se svými žalobními nároky v žádosti o vydání předběžného opatření neuspěl. I když lze připustit, že na základě zhodnocení předložených důkazů by provádění multi-level-marketingu nemuselo představovat know-how, zasluhující ochrany jako obchodní tajemství žalobce, a založení konkurenčního podniku s tímž předmětem podnikání také není prohrěškem proti dobrým mravům všeobecně, není již věc tak jasná v otázce přetahování zaměstnanců a jejich využívání osvojených znalostí. Stanovisko soudu vyznělo v tom smyslu, že takové chování by bylo postižitelné v případě, kdyby žalobce uplatnil své nároky vůči individuálním prodejcům, ale ze strany žalované společnosti šlo o chování, které nevybočilo z mezí přípustné hospodářské soutěže.

Není sice v českém právu žádná specifická skutková podstata, která by výslovně zakazovala lanaření. Nicméně je zde generální klauzule § 44 pro nekalou

soutěž, která říká, že zakázané je každé jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy a způsobilé k tomu přivodit újmu jiným soutěžitelům. Přejechod jednoho zaměstnance z jedné firmy do druhé firmy neboli změna zaměstnání není samo o sobě jednáním, které by naplňovalo tyto znaky generální klauzule. Pohyb na trhu práce je věcí v tržní ekonomice obvyklou a rovněž je obvyklé, že se pracovníci snaží získat zaměstnání, které jim nabídne lepší podmínky. Jestliže však společnost, která byla založena na využití a pro využití znalostí, vypracovaných dřívějším zaměstnavatelem, zacílí svůj nábor pracovníků právě na nově školené pracovníky tohoto dřívějšího zaměstnavatele, pak po mém soudu je ve sporu s bývalým zaměstnavatelem o zdržení se pasivně legitimována sama tato společnost. Žaloba by však měla být adresována také jednotlivým společníkům této společnosti, aby se vyloučila možnost úniku z odpovědnosti pro případný nedostatek pasivní legitimace. Soud má zřejmě pravdu v tom, že měli být žalováni i jednotliví prodejci, protože ti jsou obchodními zástupci, nikoli zaměstnanci v normálním pracovním poměru.

Obchodní jméno, ochranná známka

Druhá taková nekalá záležitost je typické kořistění z cizí pověsti, na něž má náš právní řád patřičná ustanovení v §§ 47 a 48 ObchZ. Tato ustanovení jsou však ke škodě postižených leckdy opomíjena, jestliže nekalé jednání je rovněž v souvislosti s některým chráněným průmyslovým právem, ať jde o obchodní jméno nebo ochrannou známku, nebo dokonce kombinaci obou, je-li slovní ochranná známka zároveň obchodním jménem obchodní společnosti.

Pokud jde o obchodní jméno, je upraveno v § 8 a násl. ObchZ. Tato ustanovení stanoví, že obchodní jméno nesmí být zaměnitelné s obchodním jménem jiného podnikatele, a také dávají návod k posouzení, jak lze odlišit obchodní jména právnických osob, jestliže tyto osoby podnikají v tomtéž oboru nebo v oborech zaměnitelných při hospodářské soutěži. Někdy se stává, že si tuzemské podniky volí jako své obchodní jméno fantazijní jméno některé zahraniční firmy, která není přímo zastoupena na našem trhu, ale v obchodních kruzích je známá jako firma s určitou pověstí. Pokud má tato zahraniční firma domicil v členském státě Pařížské unijní úmluvy, spoléhá na její čl. 8, který zaručuje obchodnímu jménu ochranu bez ohledu na to, je-li přihlášeno nebo zapsáno, nebo je-li částí tovarní nebo obchodní známky.

Je-li někdo dotčen neoprávněným užíváním svého jména, může se domáhat nápravy dvojným způsobem. Buď přímo na základě uvedených předpisů, nebo prostřednictvím předpisů o nekalé soutěži. V prvním případě bude mít poněkud ztíženou pozici, jestliže není zastoupen v českých podnikatelských kruzích, takže bude těžko dokazovat zaměnitelnost při hospodářské soutěži.

Tady by spíše bylo ku pomoci ustanovení § 48 o parazitování na pověsti – ze-

jména vezmeme-li v úvahu, že tady předmětem ataku je pověst spojená s určitým obchodním jménem podniku. Při dnešní variabilitě podnikatelských činností – vzpomeňme např., jak firmy známé především jako výrobci cigaret prokazovaly při zákazu reklam tabákových výrobků, že nepropagují cigarety, ale potíštěná trička – může i svou podnikatelskou činností vzdáleně příbuzný podnik těžit z pověsti známé firmy, kterou si jako obchodní jméno jaksi vypůjčil. Ono by mělo stačit pro zakázání takového jednání, že byl vyvolán dojem o organizační souvislosti mezi dvěma podniky, který pro postiženého mnohdy je velmi nežádoucí.

Je-li takový podnik známého jména na našem trhu zastoupen, přichází rovněž v úvahu ustanovení § 47 ObchZ o vyvolání nebezpečí záměny, jestliže někdo užívá obchodního jména nebo zvláštního označení podniku, užívaného po právu jiným soutěžitelem.

Pokud jde o ochranné známky, je nyní v souvislosti s novým zákonem o ochranných známkách pro majitele známých ochranných známek, třebaže nebyly zapsány, situace lepší. Dřívější úprava totiž připouštěla, aby si známku, která nebyla chráněna zápisem, pro sebe – resp. pro své výrobky nebo služby, dal zapsat podnikatel, aniž by si k používání známky, zpravidla velmi známé, vyžádal od oprávněného majitele licenci. Ten se o této skutečnosti dozvěděl teprve po zápisu a jeho zveřejnění, a pak mu zbývaly jen tři možnosti. Buď se s tímto stavem smířit, nebo se pustit do poměrně zdlouhavého řízení o výmaz zápisu, nebo – a to je snad to nejhorší, i když nejrychlejší, se s novým „majitelem“ finančně vyrovnat. Současná úprava zavedením námitkového řízení již o přihlášce známky k zápisu podstatně snižuje možnost takového nepatřičného jednání. Podle § 9 zákona č. 137/1995 Sb. může totiž majitel takové všeobecně známé známky, která má v důsledku její obecné známosti v souvislosti s určitými výrobky rozlišovací schopnost, aniž by byla zapsána do oficiálního rejstříku, podat proti její přihlášce neoprávněnou osobou námitky. Taková přihláška bude pak v řízení vyloučena ze zápisu.

Před touto úpravou bylo možné se domáhat účinné nápravy žalobou o nekalou soutěž, a to buď pro kořistění z cizí pověsti podle ust. § 48 ObchZ, nebo pro vyvolání nebezpečí záměny podle § 47 ObchZ. Ustanovení § 48 sice klade jako podmínku, že se využití pověsti musí týkat pouze podniku, výrobků nebo služeb, nikoli hodnot jiných, že k takovému jednání musí dojít v hospodářské soutěži, aniž by muselo jít o přímého soutěžitele, a že toto kořistění na pověsti musí být cílově orientováno na získání prospěchu, aniž by takový prospěch nutně musel nastat. U ustanovení § 47 naproti tomu stačí, že obchodní jméno, označení podniku nebo jiné označení užívané po právu jiným soutěžitelem užívá neoprávněně někdo jiný a že v důsledku tohoto užívání může dojít k záměně s podnikem, obchodním jménem nebo zvláštním označením jiného soutěžitele. Nemusí k tomu dojít ve styku zákaznickém, ale obdobně jako v případě parazitování na po-

věsti by měly být pod toto ustanovení podřazovány i případy, kdy může dojít ve veřejnosti k mylnému dojmu o hospodářské nebo organizační souvislosti s dotčeným podnikem.

Uplatňování nároků z titulu nekalé soutěže u soudu má několik nevýhod. Na místo nejpodstatnější patří jeho délka a zdoluhavost. Co je platná sebekrásnější sestavená a důkazy podložená žaloba, když přijde na řadu tak za rok po jejím podání. To už je leckdy nejen po nekalosoutěžním jednání, ale i po firmě. Druhá nevýhoda je něco, co bych nazvala obavou z rozhodnutí. Zejména tehdy, jestliže se soudí podle generálních klauzulí, není precedenční případ a na straně žalovaného stojí advokát, který zpochybňuje každý předložený důkaz a řízení všemožně protahuje.

Spokojme se tedy na závěr s tím, že v oblasti nekalé soutěže právní prostředky k obraně proti nenáležitému jednání máme a že je jen třeba, aby byly důsledně využívány.

Dr. Milan Švejda

advokát

Mgr. Dalibor Vaigert

advokát

Oznamovací povinnost a povinnost učinit veřejný návrh smlouvy o koupi akcií podle ust. § 183a až 183d obchodního zákoníku

Novela obchodního zákoníku provedená zákonem č.142/1996 Sb., si kladla za svůj hlavní cíl zvýšit ochranu minoritních akcionářů. V rámci naplnění tohoto záměru došlo prakticky k přepracování celé části druhé, hlavy I., dílu V., zákona č. 513/1991 Sb. Obchodního zákoníku (dále jen „ObchZ“), tedy ustanovení dotýkajících se akciových společností.

Spolu s uvedenou změnou vyvstala pro držitele rozhodujících balíčků akcií ve společnostech, které vydaly veřejně obchodovatelné akcie, resp. pro akcionáře vlastníci více než 10 % akcií těchto společností, několik nových, dosud neupravených povinností.

Mezi tyto povinnosti patří zejména:

- a) oznamovací povinnost dle ust. § 183d ObchZ,
- b) povinnost učinit veřejný návrh smlouvy o koupi akcií dle ust. § 183b ObchZ.

V našem článku bychom se pokusili tyto povinnosti stručně rozebrat a z platné právní úpravy vyvodit některé závěry, použitelné pro právní praxi.

Oznamovací povinnost

Ustanovení § 183d ObchZ uvádí, že osoba nebo osoby jednající ve shodě, které získají podíl na hlasovacích právech společnosti mající veřejně obchodovatelné akcie, a to v rozsahu jedné desetiny nebo více všech hlasovacích práv spojených s akciemi společnosti, oznámí tuto skutečnost písemně společnosti a Sřředisku cenných papírů, které ji uveřejní. Tato povinnost musí být splněna do tří dnů poté, co byl získán příslušný podíl na hlasovacích právech.

Tato povinnost pak opětovně postihuje tytéž osoby, které již toto oznámení učinily, a to za předpokladu, že posléze zvýší či sníží svůj podíl na hlasovacích právech o jednu dvacetinu nebo více všech hlasovacích práv, nikoli však v případě, kdy podíl ohlašovatele poklesne pod jednu desetinu všech hlasovacích práv po posledním oznámení.

Při této příležitosti je třeba zvláště upozornit na situaci, vědomého, shodný cíl sledujícího jednání mezi více subjekty, které může fakticky zkeslovat formálně právní stav, kdy rozhodující balík akcií vlastní několik subjektů. Nemusi přitom být na první pohled patrné, že je společnost ovládána úzkým okruhem vzájemně propojených a spřizněných subjektů, čímž by mohlo docházet k obcházení příslušných ustanovení obchodního zákoníku, které si kladou za cíl ochranu minoritních akcionářů.

Máme na mysli zejména situaci tzv. jednání ve shodě (§ 66b ObchZ) a při této příležitosti zákonnou definici osob ovládaných a ovládajících (§ 66a ObchZ).

- a) Za „osobu ovládanou“ je naším obchodním zákoníkem považována společnost, v níž má určitá osoba (ovládající osoba) většinový podíl na hlasovacích právech proto, že má podíl na společnosti nebo akcie společnosti, s nimiž je spojena většina hlasovacích práv, nebo že na základě dohody s jinými oprávněnými osobami může vykonávat většinu hlasovacích práv.

Problematickou se v daném případě jeví možnost prokazování „dohody o výkonu hlasovacích práv“. Ustanovení § 186d ObchZ sice formálně prohlašuje tyto dohody, kdy se:

- akcionář zavazuje dodržovat při hlasování pokyny společnosti nebo některého z jejích orgánů o tom, jak má hlasovat,
- nebo že bude vždy hlasovat pro návrhy předkládané orgány společnosti,
- nebo že vždy uplatní hlasovací právo určitým způsobem za neplatné, jejich faktické fungování však lze prokázat jen velmi složitě.

Při stanovování výše podílů na hlasovacích právech pak nelze opomenout znění § 66 odstavce 3 a 4 ObchZ, které upřesňuje případy, kdy se vytváří předpoklad pro zvýšení a snížení podílu na hlasovacích právech.

Podle tohoto ustanovení se má za to, že podíl na hlasovacích právech se zvyšuje o hlasovací práva spojená s podíly na ovládané osobě nebo s akciemi ovládané osoby, které jsou v majetku jiných osob ovládaných přímo či zprostředkovaně ovládající osobou, a o hlasovací práva, která vlastním jménem na účet ovládající osoby vykonávají jiné osoby.

Podíl na hlasovacích právech se však snižuje jednak o hlasovací práva spojená s podíly na ovládané osobě nebo s akciemi ovládané osoby, pokud je ovládající osoba vykonává na účet jiné osoby, než je osoba jí přímo nebo zprostředkovaně ovládaná, nebo osoby jí ovládající, dále o hlasovací práva, která jsou na ovládající osobu převedena jako jistota nebo na základě smlouvy o půjčce cenných papírů a ovládající osoba je povinna řídit se při výkonu hlasovacích práv udělenými pokyny, případně je-li ovládající osobou obchodník s cennými papíry, který má akcie ovládané osoby ve svém majetku za účelem jejich prodeje a nevykonává hlasovací práva z nich vyplývající.

- b) Za „jednání ve shodě“ je pak označeno takové jednání, které směřuje k dosažení shodného cíle uskutečněné mezi:
- právníkou osobou a jejími společníky nebo členy, statutárními orgány, členy statutárních orgánů, dozorčích orgánů, zaměstnanci právníkové osoby, kteří jsou v přímé řídicí působnosti statutárního orgánu nebo jeho člena, prokuristy, likvidátory, správci konkurzní podstaty či vyrovnacími správci této právníkové osoby a osobami jim blízkými, anebo mezi kterýmikoli výše uvedenými osobami,
  - osobami, které uzavřely dohodu o shodném výkonu hlasovacích práv v jedné společnosti v záležitostech, týkajících se jejího řízení,
  - ovládající a ovládanou osobou, anebo mezi osobami ovládanými přímo nebo zprostředkovaně stejnou ovládající osobou.

Zákon stanoví velmi přísnou sankci za nesplnění oznamovací povinnosti. Osoba nebo skupina osob, které jsou v prodlení s plněním oznamovací povinnosti, nesmí získat další akcie této společnosti, dokud není oznámení odesláno Středisku cenných papírů. Navíc, hlasovací práva, jichž se prodlení s plněním oznamovací povinnosti týká, nesmějí být akcionáři vykonávána, dokud nebylo oznámení učiněno a dále po dobu jednoho roku od porušení oznamovací povinnosti. V praxi to může způsobit situaci, kdy subjekt mající nadpoloviční většinu akcií společnosti a měl by mít faktickou kontrolu nad společností, tuto ztrácí. Zákonná doba je poměrně dlouhá, takže v praxi by v meziobdobí mohla jistě nastat i situace, kdy po uplynutí této doby již nebude větší

nový akcionář fakticky mít co kontrolovat. Zde je ovšem případná jedna z klasických právních pouček o tom, že práva náležejí bdělým.

Obchodní zákoník stanoví ve svém § 183d odst. 4 výjimku spíše technické povahy, která stanoví, že oznamovací povinnost nemá akcionář, který je ovládanou osobou, pokud ovládající osoba splní jeho oznamovací povinnost při plnění své oznamovací povinnosti a též majitel zaknihovaných akcií, pokud je ho podíl na hlasovacích právech je určen pouze počtem jeho akcií.

Jestliže totiž, podle novelizovaného zákona o cenných papírech, je Středisko cenných papírů povinno jednou týdně zjišťovat údaje o majitelích deseti a více procent zaknihovaných veřejně obchodovatelných akcií a zjištěné údaje zveřejňovat (ust. § 87c zákona o cenných papírech), zdálo se zřejmě tvůrcům zákona zbytečné ukládat majitelům těchto akcií ještě navíc oznamovací povinnost. Je třeba zdůraznit, že této povinnosti je tak majitel zproštěn jak vůči Středisku cenných papírů, tak i samotné společnosti.

Povinnost učinit veřejný návrh smlouvy o koupi akcií

Podle ust. § 183b ObchZ má akcionář, který získá buď sám, nebo společně s jinými osobami jedním ve shodě, určitý podíl na veřejně obchodovatelných akciích společnosti, s nimiž je spojeno hlasovací právo (dále jen „podíl na veřejně obchodovatelných akciích“), anebo tento podíl překročí, povinnost učinit veřejný návrh smlouvy o koupi ostatních veřejně obchodovatelných akcií této společnosti, s nimiž je spojeno hlasovací právo (dále jen „veřejný návrh“).

Tímto zákonem stanoveným podílem, resp. hranicí pro vznik povinnost učinit veřejný návrh, je získání jedné poloviny a dále pak dvou třetin a tří čtvrtin součtu jmenovité hodnoty všech akcií společnosti, s nimiž je spojeno hlasovací právo.

Do tohoto podílu na veřejně obchodovatelných akciích se nezapočítávají akcie, které nabývá věřitel za účelem zajištění své pohledávky a akcie, které spravuje obchodník s cennými papíry nebo investiční společnost pro jiné osoby nebo které nabývá obchodník s cennými papíry za účelem jejich prodeje jiné osobě.

Povinnost učinit veřejný návrh musí akcionář splnit do 60 dnů ode dne, který následuje po dnu, v němž akcionář tento podíl získá nebo překročí.

I z této povinnosti existují výjimky. Povinnost učinit veřejný návrh se nevztahuje na Českou republiku, státní organizace a Českou národní banku, stejně jako na právního nástupce, který vstupuje do všech práv a závazků akcionáře, pokud tento akcionář povinnost učinit veřejný návrh již splnil. Tyto první dva případy jsou vcelku pochopitelné a domníváme se, že nepotřebují bližší rozbor.

Podle ust. § 183b odst. 6. však oznamovací povinnost též nevzniká, nelze-li určit cenu akcie. Podle ust. § 183c odst. 3., se tato cena určuje jako vážený prů-

měr cen, které byly uveřejněny z obchodů uskutečněných na veřejných trzích v době šesti měsíců přede dnem, kdy vznikla povinnost učinit veřejný návrh smlouvy.

Porušení povinnosti učinit veřejný návrh smlouvy o koupi ostatních veřejně obchodovatelných akcií společnosti, s nimiž je spojeno hlasovací právo, zákon podobně jako u porušení oznamovací povinnosti sankcionuje nemožností výkonu hlasovacích práv akcionáře.

V daném případě však nedochází k úplné ztrátě všech hlasovacích práv, avšak „pouze“ ke ztrátě hlasovacích práv v rozsahu, o který nabyté akcie přesahují podíl, jenž zakládá povinnost akcionáře vyhlásit veřejný návrh smlouvy o koupi akcií. Konkrétní akcionář tedy ztrácí ta hlasovací práva, která jsou spojena s akciemi nad jednu polovinu, resp. dvě třetiny či tři čtvrtiny součtu jmenovité hodnoty všech akcií společnosti, s nimiž je spojeno hlasovací právo.

Uvedená sankce však, podle našeho názoru, trpí jedním závažným nedostatkem. Zatímco v případě porušení tzv. oznamovací povinnosti je výslovně stanoveno, že akcionář ztrácí hlasovací práva na dobu, dokud nebylo oznámení učiněno a dále na dobu jednoho roku, v případě porušení povinnosti učinit veřejný návrh zákon lhůtu akcionářova omezení nijak nespecifikuje.

Neřešením uvedené záležitosti vzniká značná právní nejistota, která připouští několik možností výkladu, a to zejména:

- a) od okamžiku byť dodatečného splnění nabídkové povinnosti (okamžikem zveřejnění návrhu v Obchodním věstníku + způsobem stanoveným stanovami) se hlasovací právo opětovně nabyvá zpět,
- b) přiměřeně se použije lhůta uvedená jako sankce u nesplnění ohlašovací povinnosti (tj. jednoroční ztráta hlasovacích práv),
- c) hlasovací práva k takto nabytým akciím se ztrácejí jednou provždy.

Sami se, z důvodu bližší nespecifikace podmínek aplikace a při předpokládání nemožnosti rozšiřujícího výkladu při ukládání povinností soukromoprávním subjektům, přikláníme k variantě uvedené pod písmenem a).

Nemůžeme však vyloučit ani možnost velmi rigorózního výkladu uvedené sankce tak, jak uvádíme pod písm. c). I zde se však domníváme, že by zpětné nabytí hlasovacích práv nebylo neřešitelným problémem, neboť k jejich znovuzískání by stačil prodej a zpětný nákup akcií, jichž by se překročení zákonné hranice dotýkalo, při následném dodržení všech zákonných ustanovení. Někdo by mohl namítat, že i zde lze měřit tím nejpřísnějším metrem a takovéto jednání považovat za neplatné, a tedy ve svém důsledku nezpůsobující návrat hlasovacích práv z důvodu obcházení zákona, vše je však otázkou budoucího soudního výkladu či upřesňující novely obchodního zákoníku.

Jak dostat své povinnosti?

V předchozích částech jsme se zabývali tím, za splnění jakých předpokladů vznikají akcionáři ty které povinnosti. V této části si pak klademe za cíl definovat, jakým způsobem tyto povinnosti splnit.

1) Oznamovací povinnost

Zákon v tomto případě neuvádí žádné speciální náležitosti, které by oznámení činěná vůči společnosti a Středisku cenných papírů měla mít, s výjimkou požadavku na jejich písemnou formu.

Samozřejmě by mělo být v oznámení uvedeno, kdo jej činí, z jakého důvodu, včetně uvedení případných dalších subjektů, se kterými oznamovatel jedná ve shodě a takovéto oznámení by mělo být řádně odesláno. Písemná forma je sice zachována i v případě, když bude oznámení učiněno telegraficky, dálnopisem, faxem nebo jinými elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení obsahu oznámení a určení osoby, která je učinila, nelze však, než doporučit odeslání oznámení poštou doporučeným dopisem s doručenkou.

2) Povinnost učinit veřejný návrh o koupi akcií

Definice, jakož i obecné náležitosti veřejného návrhu smlouvy o koupi akcií jsou specifikovány v ust. § 183a ObchZ. Pro námi řešený případ tzv. povinného veřejného návrhu smlouvy jsou tyto obecné náležitosti upřesněny a modifikovány ust. § 183c ObchZ.

Veřejným návrhem smlouvy o koupi akcií se dle příslušných ustanovení navrhovatel obrací na neurčité osoby s návrhem na uzavření smlouvy o koupi určitých akcií za smluvních podmínek v návrhu uvedených. Veřejný návrh smlouvy o koupi akcií uveřejní navrhovatel způsobem určeným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady a zveřejní jej (zveřejněním v Obchodním věstníku).

Podstatné a minimální náležitosti veřejného návrhu smlouvy o koupi akcií jsou v případě námi rozebíraného povinného veřejného návrhu následující:

- a) obchodní jméno nebo název a sídlo nebo jméno a bydliště navrhovatele a výši jeho podílu na hlasovacích právech společnosti podle § 66a ObchZ, tedy se započtením hlasů osob ovládaných a ovládajících
- b) označení akcií, na něž se veřejný návrh vztahuje, s uvedením jejich druhu, formy, podoby, jmenovité hodnoty a u veřejně obchodovatelných akcií i jejich označení podle mezinárodního systému číslování pro identifikaci cenných papírů (ISIN),
- c) cenu za jednu akcii, která musí být pro všechny zájemce stejná a vypočtená způsobem uvedeným v ust. § 183c odst. 3., tedy jako vážený průměr cen, které byly uveřejněny z obchodů uskutečněných na veřejných trzích v době šesti měsíců přede dnem, kdy vznikla povinnost učinit veřejný návrh smlouvy.

- d) způsob oznámení o přijetí veřejného návrhu smlouvy o koupi akcií,
- e) dobu závaznosti veřejného návrhu smlouvy o koupi akcií, která nesmí být kratší než 60 dnů,
- f) pravidla postupu pro oznámení splnění nebo nesplnění podmínky anebo potvrzení přijetí veřejného návrhu smlouvy o koupi akcií způsobem a ve lhůtě v něm uvedené, nejdéle však do jednoho měsíce po uplynutí doby závaznosti veřejného návrhu smlouvy, jinak se považuje podmínka za splněnou nebo přijetí návrhu za potvrzené,
- g) pravidla postupu při výkonu oprávnění příjemce odvolat svůj souhlas do doby, než došlo k uzavření smlouvy, přičemž platí, že pokud byla smlouva o koupi akcií uzavřena, může osoba, která návrh smlouvy přijala, od smlouvy o koupi akcií odstoupit do uplynutí doby závaznosti veřejného návrhu smlouvy o koupi akcií,
- h) lhůtu a způsob převodu akcií, jež jsou předmětem smlouvy o koupi akcií, a lhůtu a způsob placení kupní ceny,
- i) zdroje financování kupní ceny,
- j) důvod, proč byl veřejný návrh smlouvy o koupi akcií učiněn,
- k) dosavadní podíl navrhovatele na veřejně obchodovatelných akcích,
- l) jeho záměry týkající se další činnosti akciové společnosti.

Veřejný návrh smlouvy o koupi akcií nelze již po jeho zveřejnění měnit.

Smlouva na základě veřejného návrhu smlouvy o koupi akcií je uzavřena doručením písemného oznámení o přijetí návrhu smlouvy navrhovateli způsobem uvedeným ve veřejném návrhu smlouvy o koupi akcií.

Závěr

Tímto článkem jsme se pokusili, pokud možno srozumitelnou formou, přiblížit dosud méně známá a frekventovaná ustanovení obchodního zákoníku a tím zdůraznit nezřídka podceňovaný význam znalosti práva pro podnikatele.

Sami jsme se již několikrát s neznalostí uvedených ustanovení, případně s jejich velmi protichůdným výkladem, setkali i při řešení konkrétních kauz a při diskusích mezi právníky. Části veřejnosti jistě bude známa situace, vzniklá ve společnosti KOTVA a. s., kdy vlastnictví k majetku v hodnotě několika miliard je vystaveno nejistotě, způsobené právě růzností výkladu předmětných ustanovení zákona. Nezbyvá, než věřit, že se nejen v této kauze, ale i v jakémkoliv jiném obdobném sporu, v brzké době dočkáme kvalitního rozhodnutí soudu.

Jak již bývá dobrým zvykem každého odborného příspěvku, i my bychom chtěli vyvolat diskusi nad nastíněnými problémy aplikace obchodního zákoníku v praxi.

Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.
advokát, Brno

Oznamování jmen svědků (včetně těch, jejichž totožnost se utajuje) obhájci před výslechem ve světle usnesení Ústavního soudu

Úvodem

V roce 1995 se na stránkách Bulletinu advokacie uskutečnila diskuse o tom, zda je vyšetřovatel dle § 165 odst. 2 TrŘ povinen sdělovat jména svědků, které chce vyslechnout či nikoliv. Následně byl v témže roce v Beckově komentáři k trestnímu řádu publikován výklad uvedeného ustanovení. Aplikační praxe se postupně ustálila na výkladu obsaženém v Beckově komentáři, dle něhož je nepřijatelné, aby vyšetřovatel pouze obecně oznámil obhájci, že bude vyslýchat svědky, aniž je konkretizuje. Ústavní soud však odmítl stížnost stěžovatele, který namítal, že vyšetřovatel nesdělil jeho obhájci jména svědků, kteří měli být konkrétní den vyslechnuti, což bylo dle jeho názoru v rozporu s jeho právem na obhajobu. Ústavní soud ve svém usnesení uvedl, že v dané věci byla dodržena literatura zákona, která v § 165 odst. 2 TrŘ *expresis verbis* ukládá pouze povinnost sdělit včas dobu a místo konání úkonu a celkově nebylo zjištěno, že by obviněnému a jeho obhájci byla zkrácena práva na přípravu a výkon plnohodnotné obhajoby jinými opatřeními. Proto byla stížnost jako zjevně neodůvodněná odmítnuta. Považuji za vhodné vrátit se ještě jednou k názorům prezentovaným v Bulletinu advokacie a zejména k následně zveřejněnému výkladu § 165 odst. 2 TrŘ, a to ve světle zmíněného usnesení Ústavního soudu.

K názorům, jež zazněly

Předmětem polemiky, která se v roce 1995 objevila na stránkách Bulletinu advokacie, bylo ustanovení § 165 odst. 2 TrŘ, které má toto znění:

Oznámí-li obhájce vyšetřovateli, že se chce účastnit vyšetřovacího úkonu, je vyšetřovatel povinen sdělit mu včas dobu a místo konání úkonu, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyzoomění obhájce nelze zajistit.

Toto ustanovení nedává obhájci oprávnění požadovat, aby mu vyšetřovatel sdělil plán vyšetřování. Pokud však obhájce oznámí vyšetřovateli, že se chce účastnit výsledků konkrétních jmenovaných svědků, obviněného a znalce, je povinen vyšetřovatel sdělit mu termíny konání těchto úkonů. Je však také možné, aby obhájce vyšetřovateli oznámil, že se chce zúčastnit všech vyšetřovacích úkonů v průběhu přípravného řízení. V takovém případě je povinností vyšetřova-

tele sdělit obhájci včas dobu a místo každého vyšetřovacího úkonu s výjimkou, že nelze provedení úkonu odložit a vyzrozumění obhájce není možno zajistit. To platí jak v případě, že vyšetřovatel provede úkon sám nebo požádá o jeho provedení dožádaný orgán přípravného řízení.¹⁾

V těchto případech je třeba vycházet z účelu účasti obhájce na vyšetřovacích úkonech, tak jak je uveden v § 165 odst. 1 TrŘ, jímž je oprávnění být přítomen při vyšetřovacích úkonech, aktivně se účastnit kteréhokoliv úkonu a zejména kladením otázek přispívat k jeho úplnosti a všestrannosti a dále sledovat zákonost provedení úkonu a v případě postupu, který by byl v rozporu s procesními předpisy, přiměřeným způsobem reagovat.²⁾

Poté, co je zahájeno trestní stíhání, je obviněnému znám konkrétní obsah obvinění sděleného pro určitý skutek a může spolu s obhájcem z větší či menší přesností očekávat, které osoby by mohly být vyšetřovatelem vyslechnuty jako svědkové. Přesto to však není možné určit ani po nahlédnutí do vyšetřovacího spisu. Nejsložitější je však situace, když je obhájce seznámen vyšetřovatelem s dobou a místem konání výslechu svědků ke skutku, pro který bude obviněnému teprve na začátku tohoto výslechu sděleno obvinění. V těchto případech platí názor E. Husára, že obhájce je nucen činit rozsáhlé zjišťování, kdo má být vyslechnut a „jestliže by to nezjistil, nezbývalo by mu nic jiného, než být jasnovidcem“.³⁾ Tento názor není nadsázkou v případech, kdy policejní orgány usilují operativně pátracími metodami o ustanovení dosud neznámých svědků trestného činu, o jejichž existenci nemohou mít tušení ani orgány činné v trestním řízení, ani obviněný a jeho obhájce. Tak je tomu v případech, kdy se operativně pátrací orgány policie snaží zjistit, zdali kromě známých svědků neexistují ještě někteří další.

V. Mandák v této souvislosti uvedl, že je „nutno trvat na názoru, že na žádost obhájce je vyšetřovatel povinen sdělit mu vyšetřovací úkony toho druhu, u nichž si obhájce vyhradil účast (to jest i konkrétní osoby svědků, které hodlá vyslýchat), i když třeba jen postupně pro nejbližší fázi vyšetřování... Postupoval proto vyšetřovatel nesprávně, pokud obhájci odmítl sdělit předem – přinejmenším etapovitě podle průběhu vyšetřování – jména svědků, které hodlá vyslýchat. Tím mu znemožnil předem volbu účasti na konkrétních úkonech a náležitou přípravu obhajoby pro tento účel, včetně porady s obviněným.“⁴⁾

J. Štěpán zastával toto stanovisko: „Obhájci, který sdělí, že se chce zúčastnit všech vyšetřovacích úkonů, nebo výslechu všech svědků“, je vyšetřovatel povinen sdělit jména svědka, který má být vyslechnut. To plyne ze souvislosti obou odstavců § 165 TrŘ, v další souvislosti s § 2 odst. 13 a § 13 a § 33 odst. 3 TrŘ, § 16 zákona o advokacii, čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 3 písm. d) Evropské úmluvy. Kdyby chtěl vyšetřovatel odůvodnit opačný názor tím, že mu ustanovení § 165 odst. 2 TrŘ ukládá jen sdělit obhájci toliko místo a dobu konání úkonu,

ne však jméno svědka, vystavil by se výtce, kterou před téměř dvěma tisíci lety razil římský klasik: *In civile est, nisi tota lege perspecta, una aliqua partikula eius proposita respondere vel indicare* (Není dobrý právník, kdo podává právní názor nebo rozsuzuje věc na podkladě jiného ustanovení zákona, aniž prozkoumal celý právní řád.⁵⁾

V ustanovení § 165 odst. 2 se nehovoří o konkrétních procesních úkonech, není zde ani zmínka o výslechu svědka, a proto jsem zaujal stanovisko, že „nelze ani výkladem tohoto ustanovení dovodit povinnost vyšetřovatele sdělovat obhájci jména svědků, které chce v konkrétní den a hodinu na jím určeném místě vyslýchat.

Znamená to, že vyšetřovatel neporušuje ustanovení § 165 odst. 2 v případě, že obhájci jména jím předvolávaných svědků nesdělí... To je však v rozporu s ustanovením § 33 odst. 1, kde jsou stanovena práva obviněného a ta s ustanovením § 41, kde jsou povinnosti a práva obhájce...

De lege ferenda proto navrhuji ustanovení § 165 odst. 1... doplnit o nový text: Vyrozumívá-li vyšetřovatel obhájce o výslechu svědka, je povinen uvést také jméno svědka.

De lege lata považuji za vhodné vydání judikátu, kterým bude zabezpečena výše uvedená interpretace, navržená de lege lata.⁶⁾

Jde tedy o to, zda lze vyjít z doslovného výkladu § 165 odst. 2, nebo z širšího výkladu, vycházejícího z právního řádu, konkrétně pak z ustanovení § 2 odst. 13, § 33 a § 41 TrŘ, z § 16 AZ, z čl. 38 odst. 2 a z čl. 40 odst. 3 Listiny a z čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy. Z doslovného výkladu neplyne vyšetřovateli povinnost sdělit obhájci jména předvolaných svědků, z širšího výkladu tato povinnost naopak plyne. Bylo by možno očekávat, že vyšetřovatelé budou bezvýjimečně využívat doslovný výklad, tudíž nebudou shledávat důvod proto, aby uváděli obhájci jména předvolávaných svědků. Je však dobře známo, že v praxi vyšetřovatelé jména svědků, které hodlají vyslýchat, obhájcům na základě jejich žádosti o vyrozumívání zásadně sdělují. Proto upoutává pozornost obhájce a obviněného, když vyšetřovatel v průběhu vyšetřování tento způsob vyrozumívání výjimečně poruší a jedno jméno svědka, či několik jmen svědků obhájci nesdělí. K dotazu obhájce na důvod této změny se ze strany vyšetřovatele objevují zpravidla dvě zdůvodnění, a to zcela odlišná.

V prvním případě vyšetřovatel sdělí obhájci, že dosud neví, které svědky se podaří policejním orgánům ustanovit a zabezpečit jejich účast při výslechu. V tomto zdůvodnění nelze zpravidla shledat žádný taktický záměr vyšetřovatele. Lze však usuzovat, že vážne koordinace spolupráce mezi orgány činnými v přípravném řízení, a že bez ohledu na plán vyšetřování sestavený vyšetřovatelem dojde k výslechu těch svědků, které se policejním orgánům podaří předvolat nebo předvést.

Ve druhém případě vyšetřovatel pouze sdělí obhájci, že uvedení jmen svědků není jeho povinností, bez toho, že by logicky zdůvodnil, proč jména jiných svědků vždy uváděl. V těchto případech souvisí postoj vyšetřovatele zpravidla s taktikou výslechu svědka v přípravném řízení a s jeho obtížně skrývaným záměrem znemožnit obhájci připravit se na konkrétní výslech, vzhledem ke neznalosti osoby vyslýchaného.⁷⁾

Pokud vyšetřovatel nesdělí jména svědků, které chce vyslýchat, nemůže obhájce plnit své povinnosti a práva v plném rozsahu, neboť až bezprostředně před zahájením výslechu, po sdělení jména svědka, může učinit maximum pro zabezpečení práv obviněného. Může však učinit méně než v případech, kdy jména svědků zná předem. Jestliže se vyšetřovatel může třeba i několik dnů připravovat na výslech konkrétního svědka, studovat jeho vysvětlení, které poskytl orgánům policie a navíc s nimi průběžně konzultovat, je pozice obhájce při výslechu takového svědka velmi nevýhodná, nesrovnatelná s pozicí vyšetřovatele. Právě vytvoření takovéto nerovnovážné pozice mezi vyšetřovatelem a obhájcem, která omezuje či limituje realizaci práva obviněného na obhajobu, může být sledováno vyšetřovatelem nesdělením jména konkrétního svědka obhájci.⁸⁾

V situacích tohoto druhu je téměř vyloučeno, aby obhájce po poradě s klientem zjistil, kteří svědkové budou vyslechnuti. Proto v zájmu zabezpečení klientova práva na obhajobu musí k výslechům pro něj doposud anonymních svědků přijít a zpravidla až v jejich průběhu zjistí, zda jeho přítomnost byla potřebná či nadbytečná. Zjistí-li to již před výslechem, nemusí se jej účastnit a problém nevzniká, pomíneme-li obhájcům ztracený čas a zbytečné náklady na cestovné. Problém však vzniká vždy, kdy obhájce po sdělení jména svědka považuje za nutnou poradou s obviněným klientem a následnou důkladnou přípravu k výslechu. Pokud se takové porady s obviněným dožaduje, vyšetřovatel mu zpravidla sdělí, že byl řádně a včas vyrozuměn, poradou s klientem obhájce neumožní a přistoupí k výslechu, třebaže nejde o neodkladné úkony. Z toho lze dovodit nejednu snahu o zkomplikování pozice obhajoby a o záměrné znemožnění porady obhájce s klientem a následné kvalitní přípravy na výslech konkrétního svědka.

Krátce po zveřejnění uvedené diskuse v Bulletinu advokacie, ještě v roce 1995, došlo k vydání komentáře k trestnímu řádu, ve kterém se uvádí: „*Oznámí-li obhájce vyšetřovateli, že se chce zúčastnit všech vyšetřovacích úkonů, je vyšetřovatel povinen sdělit mu včas dobu a místo každého vyšetřovacího úkonu, ledaže nelze provedení takového úkonu zajistit, a to bez ohledu na to, zda úkon provede sám nebo požádá o jeho provedení dožadovaný orgán přípravného řízení. Přitom musí i specifikovat, o jaký úkon trestního řízení se bude jednat (např. výslech svědka XY, rekonciliace k poznání obviněného P. K., vyšetřovací pokus*

---

*k ověření konkrétní skutečnosti apod.), aby obhájce mohl zodpovědně zvážit svoji osobní účast na takovém úkonu. Je nepřipustné, aby vyšetřovatel pouze obecně oznámil obhájci, že bude vyslyšet svědky, aniž je konkretizuje.*⁹⁾

Po publikování tohoto výkladu, korespondujícímu s předcházejícími třemi názory zveřejněnými v Bulletinu advokacie, vše nasvědčovalo tomu, že v praxi postupně dochází k sjednocení interpretace, tedy k překonání nežádoucího stavu, jehož vytvoření nepochybně neměl zákonodárce na mysli. Stav, kdy vyšetřovatelé seznamují obhájce s výslechy svědků dvěma odlišnými způsoby. Buď přímo v předvolání k úkonu, nebo až těsně před konáním výslechu. A to dokonce v téže trestní věci.

Usnesení Ústavního soudu

V průběhu roku 1996 se přístup praxe skutečně sjednocoval. Nezveřejňování jmen svědků při oznamování jejich výslechu obhájcům se v praxi omezilo a stalo se spíše výjimkou. Pochopitelně však každý jednotlivý případ nezveřejnění jmen svědků vzbuzoval o to větší pozornost.

To bylo také zřejmě důvodem toho, že stěžovatel K. K. podal u Ústavního soudu České republiky stížnost, v níž namítal protiústavnost postupu Policie ČR, Krajského úřadu vyšetřování Středočeského kraje, spočívající v tom, že jeho obhájci nebyla v průběhu vyšetřování sdělena jména svědků, kteří měli být ve stanovený den vyslechnuti. Proti tomuto postupu se stěžovatel bránil žádostí o přezkoumání podle § 167 TrŘ, avšak krajské státní zastupitelství mu sdělilo, že v napadeném postupu neshledalo žádné porušení zákona, a proto ve věci neučinilo žádné opatření. Ústavní soud ČR vydal Usnesení sp. zn. II ÚS 35/96, ve kterém mj. uvedl:¹⁰⁾

Stěžovatel namítal, že neuvedením svědků, kteří mají být ve stanovený den v jeho věci vyslechnuti, ztrácí možnost předem se poradit s advokátem o tom, zdali se jeho advokát má výslechu účastnit, a stejně tak nemůže se svým advokátem věc probrat ani po stránce obsahové. Jeho advokát tak nemá možnost se na věc náležitě připravit, zejména pokud jde o kladení otázek, prověření věrohodnosti svědků apod. S odkazem na články z Bulletinu advokacie č. 5/95 a č. 8/95 pak dovodil, že je povinností vyšetřovatele včas a předem sdělit obhájci vedle místa a času i jméno svědka s tím, že nesdělení jména svědka, který má být vyslechnut, je v rozporu s § 2 odst. 13 a § 33 odst. 3 TrŘ a s čl. 40 odst. 3 Listiny.

Předmětem zkoumání Ústavního soudu může být toliko otázka ústavnosti, a to konkrétně porušení čl. 40 odst. 3 Listiny a čl. 3 písm. b) Úmluvy, kterých se stěžovatel dovolává a v nichž je upraveno právo na přiměřený čas a možnosti přípravy obhajoby. Protože v dané věci byla dodržena litera zákona, která

v § 165 odst. 2 TrŘ *expressis verbis* ukládá pouze povinnost sdělit včas dobu a místo konání úkonu a současně nebylo z obsahu připojeného spisu ČVS: KVV-141/105-95 zjištěno, že by obviněnému a jeho obhájci byla zkrácena práva na přípravu a výkon plnohodnotné obhajoby jinými opatřeními, nezbylo, než návrh dle § 43 odst. 1 písm. c) zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, jako zjevně neopodstatněný odmítnout.

Citované Usnesení Ústavního soudu se zabývalo ústavností postupu vyšetřovatele pouze v jedné konkrétní trestní věci. Přesto se ukázalo, že významným způsobem ovlivnilo interpretační praxi. Od konce roku 1996 se množí případy nezveřejňování jmen svědků obhájčům, a to s odkazem na toto usnesení.¹¹⁾ Přestože Ústavní soud neshledal důvodnost ústavní stížnosti výlučně v trestní věci obviněného stěžovatele K. K., odkazem na názor vyslovený soudkyní Ústavního soudu v této věci je v praxi odůvodňováno nesdělování jmen svědků obhájčům v jiných trestních věcech.

Odmítnutí ústavní stížnosti ve výše uvedené věci ukazuje několik skutečností, významných z pohledu obhajoby, plynoucích z názorů Krajského úřadu vyšetřování a Krajského státního zastupitelství Středočeského kraje, zmíněných v citovaném usnesení Ústavního soudu.

Policie ČR, Krajský úřad vyšetřování, ve svém vyjádření k ústavní stížnosti potvrdil, že vyšetřovatel nesdělil obhájci jména svědků, kteří byli předvoláni, a sice proto, že ustanovení § 165 odst. 2 TrŘ takovou povinnost vyšetřovateli neukládá. Dále ve svém vyjádření konstatoval, že stěžovatelem uvedená polemika na stránkách časopisu Bulletin advokacie je pouze úvahou de lege ferenda, neboť nemá konkrétní oporu v zákoně. Současně vyslovil názor, že sdělení jmen svědků by mohlo zmařit naplnění ustanovení § 55 odst. 2 TrŘ a navíc v konkrétním případě mohlo vést i k ohrožení hodnoty důkazu podaného svědkem a dokonce i k ohrožení svědka samého.

Krajské státní zastupitelství ve svém vyjádření zdůraznilo, že práva obhajoby jsou řešena v § 41 TrŘ a dalších, přičemž základním předpokladem pro řádný výkon obhajoby je její řádné převzetí a kontakt obhájce s obviněným, který je zajištěn zcela mimo možnost zásahu orgánů činných v trestním řízení. Dále pokud jde o ustanovení § 165 odst. 2 TrŘ, z něhož plyne pouze místo a čas úkonu, sdělilo, že touto díkci je konkretizováno právo obhajoby vyplývající z § 41 odst. 2 TrŘ a nelze ani tendenčními výklady rozšiřovat tyto podmínky na další identifikační znaky. **Kromě toho by dle krajského státního zastupitelství došlo i k průlomu do ustanovení § 55 odst. 2 TrŘ a porušení § 165 odst. 1 věta druhá TrŘ, kde je výslovně uložena povinnost ochránit utajení totožnosti svědka před obhájcem.** Také Krajské státní zastupitelství konstatuje, že stěžovatelem dovoňovaná diskuse na stránkách odborných časopisů je úvahou pouze de lege ferenda. Konečně krajské státní zastupitelství poukázalo na **§ 1 odst. 1 TrŘ, jehož**

---

cílem není férová soutěž rovnosti stran, ale spravedlivé potrestání pachatele trestného činu po jeho řádném objasnění.

Utajení totožnosti svědka

Jedna z dalších, dosud nezmíněných možných příčin pouze občanského využívání doslovného výkladu § 165 odst. 2 TrŘ, kde není obsažena povinnost sdělit obhájci jména svědků, je uvedena v Usnesení Ústavního soudu č. j. ÚS 35/96. Zde je ve stanovisku Krajského úřadu vyšetřování, stejně jako Krajského státního zastupitelství vyslovena obava, že sdělení jmen svědků by mohlo zmařit naplnění ustanovení § 55 odst. 2 TrŘ a v konkrétním případě by mohlo vést i k ohrožení hodnoty důkazu podané svědkem a dokonce i k ohrožení svědka samotného. Došlo by také k porušení § 165 odst. 1 věta druhá TrŘ, kde je uložena povinnost ochránit utajení totožnosti svědka před obhájcem.

Účastní-li se obhájce výslechu svědka, jehož totožnost má být z důvodů uvedených v § 55 odst. 2 utajena, je vyšetřovatel povinen **přijmout opatření**, která znemožňují obhájci zjistit skutečnou totožnost svědka (§ 165 odst. 1 věta druhá). Když vyšetřovatel taková opatření v zájmu utajení totožnosti svědka v konkrétní trestní věci přijme, předvolá obhájce k jeho výslechu. Když oznamuje obhájci dobu a místo výslechu svědka, potom **opatření, které přijal** k utajení jeho totožnosti, spočívá mnohdy v tom, že nesdělí jeho jméno a příjmení. Přitom **opatřením, které znemožní obhájci zjistit skutečnou totožnost svědka**, může být také sdělení smyšleného jména a příjmení, pod kterým je svědek veden a jímž bude také podepisovat protokol. Lze souhlasit s názorem JUDr. Otakara Motejla, který uvedl, „že by bylo rozhodně omylem domnívat se, že poslední verzi ustanovení trestního řádu o utajeném svědkovi je celá tato problematika vyřešena a že je osud zrodu tohoto institutu v našich procesních normách uzavřen.“¹²⁾ Není pochyb o tom, že zůstává nadále celá řada nezodpovězených otázek a problémů.¹³⁾ Jak se ukazuje, jedním z těchto problémů je také forma a doba sdělení obhájci, že dojde k výslechu svědka, jehož totožnost je dle § 55 odst. 2 utajována.

Pokud předseda senátu koná v hlavním líčení výslech svědka, jehož totožnost má být dle § 209 odst. 1 TrŘ utajena, předvolává svědka pod jeho smyšleným jménem a příjmením, pod kterým je veden. Pokud však vyšetřovatel oznamuje obhájci dobu a místo konání výslechu svědka, jehož totožnost se utajuje, většinou jméno a příjmení nesdělí. Přitom v době, kdy vyrozumívá obhájce o tomto úkonu, nepochybně přijal příslušná opatření k utajení totožnosti svědka, tedy ví nejen to, jak utají jeho podobu, nýbrž i to, pod jakým smyšleným jménem a příjmením bude svědek veden. Tudíž nic nebrání vyšetřovateli, aby stejně jako předseda senátu oznámil předvolání svědka označeného smyšleným jménem a příjmením. To, že jde o smyšlené jméno a příjmení, může obhájce zjistit až při

výslechu, zpravidla až ve výslechové místnosti, z konkrétních opatření přijatých k utajení totožnosti svědka.

V těchto případech však má vyšetřovatel snahu oddálit okamžik, kdy se obhájce dozví, že totožnost svědka je utajována. Právě však z nesdělení jména jediného svědka v konkrétní trestní věci, když jména jiných jsou běžně sdělována, může obhájce dovodit, že vyšetřovatel připravuje výslech svědka, jehož totožnost je z důvodů uvedených v § 55 odst. 2 TrŘ utajena. Jedná-li s o výslech svědka, jehož totožnost má být utajena, má nesdělení jeho jména či sdělení smyšleného jména pro obhajobu stejný dopad v podobě nutné účasti při jeho výslechu. Zde je omezení práva na obhajobu v souladu se zákonem, konkrétně s ustanoveními § 55 odst. 2 a § 165 odst. 1 TrŘ.

Je vhodné připomenout Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 12. října 1994 sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb.). Dle tohoto nálezu institut anonymních svědků, tak jak byl zaveden do trestního řádu novelou provedenou zákonem č. 292/1993 Sb., omezuje možnost obviněného verifikovat pravdivost vůči němu směřující svědecké výpovědi, protože vylučuje možnost vyjádřit se k osobě svědka a jeho věrohodnosti a omezuje tedy jeho právo na obhajobu, což je v rozporu s principem rovnosti účastníků a je tedy také v rozporu s principem spravedlivého procesu.¹⁴⁾ Nález Ústavního soudu ukázal, zejména ve svém podrobném zdůvodnění, nejen nedokonalost kritizovaných ustanovení, nýbrž také nutnost existence ochrany svědka, a to při zabezpečení rovnosti stran v trestním řízení a práv obviněného v souladu s Listinou. Proto také byla ve smyslu uvedeného nálezu zákonem č. 152/1995 Sb. provedena novelizace ustanovení § 55 odst. 2 a § 209 TrŘ, protože zde obsažené omezení práva na obhajobu nespĺňovalo požadavek minimalizace zásahu do tohoto práva, a bylo tudíž v rozporu s čl. 4 odst. 4, čl. 37 odst. 3, čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Podle výkladu v Beckově komentáři k trestnímu řádu novelizovaná ustanovení zajišťují utajení podoby svědka i jeho osobních údajů (jména a příjmení, zaměstnání, adresy jeho bydliště atd.). Utajením se rozumí opatření směřující k tomu, aby se o těchto skutečnostech nedozvěděly nepovolané osoby, tj. jiné osoby než orgány činné v trestním řízení, ve které byl takový svědek vyslechnut.¹⁵⁾

Otázkou, zdali platná ustanovení § 55 odst. 2 a § 209 TrŘ v potřebné míře, v souladu s Nálezem Ústavního soudu uveřejněného pod č. 214/1994 Sb., minimalizují zásahy do práva na obhajobu, se zde nezabýváme. K odpovědi na tuto otázku lze dospět pouze podrobným právním rozбором výše citovaných článků Listiny.

Jestliže vyšetřovatel nesdělí obhájci jména a příjmení svědků, jejichž totožnost je utajována, postupuje v souladu se zákonem. Otázkou je, zdali nesdělením těchto nejzákladnějších osobních údajů nevzbudí mnohem

---

větší pozornost než v případě, že by v oznámení o výsledku uvedl smyšlená jména.

Ještě k názoru Krajského státního zastupitelství, jež s poukazem na § 1 odst. 1 TrŘ uvedlo, že cílem trestního řízení není férová soutěž stran, ale spravedlivé potrestání pachatele po jeho řádném objasnění. Nelze souhlasit s tím, že cíle trestního řízení lze dosáhnout unfér („unfair“) způsoby. Použití unfér způsobů by naopak mohlo zmařit účel trestního řízení, tedy i zjištění pachatele trestného činu. Citovaný nálezn Ústavního soudu k tomu uvádí jednoznačně: „Účelem trestního řízení není jenom „spravedlivé potrestání pachatele“, účelem trestního řízení je rovněž „fair“ proces. Existence řádného procesu je nevyhnutelnou podmínkou existence demokratického právního státu.“¹⁶⁾

Tři možnosti výkladu

V současnosti tudíž existují odlišná stanoviska k ustanovení § 165 odst. 2 TrŘ. První tvoří Usnesení Ústavního soudu v jedné konkrétní trestní věci stěžovatele K. K., jež by nemělo mít dopad na další věci a druhé tvoří výklad obsažený v komentáři k trestnímu řádu. Není divu, že za této situace vyšetřovatelé odkazují na citované usnesení Ústavního soudu a obhájci naopak na výklad obsažený v komentáři k trestnímu řádu, resp. v literatuře. Proto se jeví potřebným sjednocení interpretační praxe nejdříve judikátem Nejvyššího soudu a následně pak novelizací trestního řádu.

Pokud vyjdeme výlučně z doslovného výkladu § 165 odst. 2 TrŘ, tak, jak je obsažen v citovaném usnesení Ústavního soudu, potom je možné, aby vyšetřovatelé obhájcům jména svědků vůbec nesdělovali. Zůstává však nadále otázka, ***proč jména většiny svědků vyšetřovatelé obhájcům bez problému sdělují?*** Proč se s odkazem na zmíněný výklad, obsažený v usnesení v jedné konkrétní věci, neomezují pouze na sdělení, že v konkrétní den a hodinu se budou konat výslechy svědků, a to vždy bez uvedení jejich jmen, bez ohledu na to, že nejde o využití § 55 odst. 2 a § 165 odst. 1 TrŘ? Proč vyšetřovatelé jména svědků většinou bez problémů uvádějí? Proč problém existuje pouze u některých svědků a v některých případech?

Odpověď na tyto otázky znají vyšetřovatelé a další orgány činné v přípravném řízení.

Z pohledu obhajoby se lze pouze domnívat, že všechny tyto odpovědi souvisí s taktikou výslechu svědků, i když nedochází k utajení jejich totožnosti s tím, aby se obhájce nemohl určitého úkonu aktivně účastnit, ani se na něj po poradě s obviněným klientem připravit stejně pečlivě jako vyšetřovatel. At jsou důvody odlišného přístupu existujícího v praxi jakékoliv, jejich důsledkem je několik nepominutelných dopadů. Především nerovnost obviněných, neboť obhájce jednoho obviněného je uvědoměn o jménech všech svědků předem a obhájce jiného

obviněného se jménem některého svědka, třebaže jeho totožnost není utajována, až při výslechu.

Mezi vyšetřovateli zazněl opakovaně názor, že praxi lze sjednotit nejrychleji tím, že by vyšetřovatelé od určitého data přestali jména svědků obhájci sdělovat. Potom by prý praxe byla bezvýjimečně jednotná. Přesto jsem dosud nezaznamenal v praxi případ, že by v určité konkrétní věci nesdělil vyšetřovatel obhájci jméno žádného svědka, s poukazem na to, že ustanovení § 165 odst. 2 TrŘ *expressis verbis* povinnost sdělovat jména svědků obhájci neobsahuje. Využití této možnosti však není vyloučeno. **V důsledku toho existuje možnost využívání dokonce tří přístupů vůči obviněným, což z pohledu rovnosti před zákonem považujeme za nepřijatelné.** V praxi by měl existovat pouze jediný závazný výklad § 165 odst. 2 TrŘ, s modifikací pro vyrozumívání o výslechu svědků, jejichž totožnost je utajována ve smyslu § 55 odst. 2 a § 165 odst. 1 TrŘ.

Závěrem

Po vydání citovaného usnesení Ústavního soudu považuji za vhodné urychleně dospět k sjednocení praxe vydáním judikátu Nejvyššího soudu, který by ukončil polemiky mezi vyšetřovateli a státními zástupci na straně jedné a obhájci a obviněnými na straně druhé. Není žádoucí, aby existovala teoretická možnost využívání tří odlišných výkladů, přičemž na dva z nich je v praxi střídavě odkazováno. Vyšetřovatelé odkazují na doslovné znění § 165 odst. 1 TrŘ a také na Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 35/96, z něhož jim neplyne povinnost oznamovat obhájci jména svědků. Obhájci a obvinění vycházejí naopak z širšího výkladu § 165 odst. 2 TrŘ obsaženého v literatuře a zejména pak v komentáři k trestnímu řádu, dle něhož je nepřijatelné, aby vyšetřovatel nekonkretizoval obhájci jména předvolávaných svědků již v oznámení o výslechu.

Zastávám názor, že *de lege lata* je žádoucí vydání judikátu, který by převzal výklad k ustanovení § 165 odst. 2 obsažený v komentáři k trestnímu řádu. „*Je nepřijatelné, aby vyšetřovatel pouze obecně oznámil obhájci, že „bude vyslyšet svědky“, aniž je konkretizuje. Je povinen vždy uvést jméno svědka.*“ Za žádoucí považuji vydání tohoto judikátu dříve, než v některých trestních věcech využijí vyšetřovatelé třetí možný výklad, v praxi dosud nevyužívaný, totiž, že v určité trestní věci nesdělí obhájci jméno žádného ze svědků, a to jenom proto, že jim taková povinnost z ustanovení § 165 odst. 2 TrŘ nevyplývá.

De lege ferenda pak opakovaně navrhuji doplnění ustanovení § 165 odst. 1 TrŘ o jednu novou větu, jež by byla zařazena na dosavadní text: „*Vyrozumívá-li vyšetřovatel obhájce o výslechu svědka, je povinen uvést také jméno svědka.*“

Považujeme za nutné oddělit způsob oznamování o výslechu svědků obecně od oznamování o výslechu svědka, jehož totožnost má být z důvodů uvedených v § 55 odst. 2 TrŘ utajena.

Pokud jde o utajení totožnosti svědka, je vyšetřovatel dle § 165 odst. 1 věta druhá TrŘ povinen přijmout opatření, která znemožňují obhájci zjistit skutečnou totožnost svědka. Vzhledem k tomu, že přijetí takových opatření je v kompetenci vyšetřovatele, může být takovým opatřením nesdělení jména a příjmení svědka, který má být vyslechnut. Bez ohledu na to, že se lze domnívat, že sdělením smyšleného jména a příjmení lze stejně, či dokonce vhodněji, zabezpečit stejný efekt. O tom, jaké opatření bude k utajení totožnosti svědka přijato, však rozhoduje v přípravném řízení pouze vyšetřovatel, tudíž je to věcí jeho rozhodnutí.

Literatura a prameny:

- 1) Srov. blíže: Šámal, P. – Král, V. – Baxa, J., – Půry, J.: Trestní řád. Komentář. 1. vydání. Praha. C. H. Beck 1995, str. 669
- 2) Srov. blíže: Štěpán, J. – Mandák, V.: K obhajobě v přípravném řízení, Zprávy advokacie, zvláštní číslo, 1965, str. 80
- 3) Husár, E.: K otázce účasti obhájce na vyšetřovacích úkonech, Bulletin advokacie, červenec–září 1981, str. 32
- 4) Mandák, V.: K otázce, zda vyšetřovatel, když uvědomuje obhájce o vyšetřovacích úkonech, je povinen sdělit mu jména předvolaných svědků, Bulletin advokacie č. 5/1995, str. 60.
- 5) Srov. blíže, dále Štěpán J., Ještě k účasti obhájce u vyšetřovacích úkonů, Bulletin advokacie č. 8/95 str. 65
- 6) Vantuch P.: Znovu k právu či povinnosti vyšetřovatele sdělit obhájci jména předvolaných svědků, Bulletin advokacie č. 8/1995, str. 58 a 60
- 7) Srov. blíže: Protivínský, M., Prerad, V.: Taktika výslechu obviněného a svědka v přípravném řízení, SPN Praha 1978
- 8) Usnesení Ústavního soudu ČR, č. j. II. ÚS 35/95, ze dne 12. 8. 1996, str. 59
- 9) Srov. komentář cit. v pozn. č. 1, str. 669
- 10) Srov. blíže usnesení cit. v pozn. č. 8
- 11) Po vydání výše uvedeného Usnesení Ústavního soudu někteří vyšetřovatelé nesdělují jména některých svědků s odkazem na uvedené usnesení, jež mají zpravidla v kopii k dispozici. Přesto, že v ČR neexistují precedensy, je uvedené usnesení označováno jako „precedens“ pro řešení případů uvedeného druhu
- 12) Motejl, O.: Míra utajení, Trestní právo, č. 2/1996, str. 12
- 13) V této souvislosti srov. blíže: Vantuch, P.: Ochrana svědků a boj s organizovanou trestnou činností, Právní rozhledy, č. 5/1994, str. 157–160, Vantuch, P.: K možnostem utajení totožnosti svědka dle trestního řádu, Právní rozhledy, č. 10/1996, str. 452–459
- 14) Ústavní soud České republiky: Sběrka nálezů a usnesení. Svazek 2. Vydání 1. Praha. C. H. Beck 1995, str. 61
- 15) Srov. komentář cit. v pozn. č. 1, str. 220
- 16) Srov. nález cit. v pozn. č. 14, str. 65–66

Z JUDIKATURY

K věcné příslušnosti soudů podle § 9 odst. 3 písm. a) podp. aa) OSŘ
Překročil-li při uzavření smlouvy alespoň jeden z jejich účastníků své podnikatelské oprávnění, není tato smlouva uzavřena při jejich podnikatelské činnosti. Byla-li taková smlouva uzavřena mezi osobami zapsanými v obchodním rejstříku, je k projednání sporů z ní vzniklých vždy příslušný okresní (obvodní) soud, neboť je splněna pouze jedna z podmínek věcné příslušnosti krajského soudu uvedená v ustanovení § 9 odst. 3 písm. a) podp. aa), a to, že účastníci jsou zapsáni v obchodním rejstříku.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. října 1997 č. j. 35 Co 284/97-38

Z odůvodnění:

Žalobce S., a. s. se domáhal po žalovaném G., s. r. o. zaplacení částky 629 627,60 Kč. Žaloba byla podána k Obvodnímu soudu pro Prahu 8, který usnesením ze dne 28. března 1997 sp. zn. 8C 415/96 vyslovil svou věcnou nepřislušnost s tím, že po právní moci usnesení bude věc postoupena Krajskému obchodnímu soudu v Praze jako soudu věcně příslušnému.

Takto rozhodl soud I. stupně o žalobě, kterou se žalobce domáhal na žalovaném zaplacení částky z titulu nezaplacené úhrady za dodávku časopisu, který žalobce zhotovil pro žalovaného na základě smlouvy uzavřené mezi účastníky dne 3. 11. 1995. Žalobce v žalobě uvedl, že považuje smlouvu za neplatnou, neboť žalovaný v době, kdy ji uzavřel, neměl v obchodním rejstříku zapsán jako předmět podnikání vydavatelskou činností.

Soud I. stupně vycházel ze zjištění, že předmětem podnikatelské činnosti žalobce je polygrafická výroba a předmětem činnosti žalovaného je koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej. Dospěl k názoru, že k uzavření smlouvy o dodávce periodického tisku došlo mezi účastníky při jejich podnikatelské činnosti a nárok je uplatněn z titulu dodávky periodického tisku uskutečněné na základě této smlouvy. Na podkladě těchto úvah soud I. stupně uzavřel, že je dána věcná příslušnost Krajského obchodního soudu v Praze podle § 9 odst. 3 písm. a) podp. aa) OSŘ.

Ve včas podaném odvolání vyjádřil žalobce nesouhlas se závěrem soudu I. stupně, že účastníci uzavřeli smlouvu při své podnikatelské činnosti. Žalovaný nemá k vydavatelské činnosti oprávnění a v rámci předmětu činnosti „koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej“ nemůže uskutečňovat vydavatelskou

činnost. Žalovaný při uzavření smlouvy se žalobcem překročil své podnikatelské oprávnění, a proto je vyloučeno, aby tato smlouva byla uzavřena při podnikatelské činnosti obou účastníků. Pro rozpor se živnostenským zákonem považuje žalobce smlouvu za neplatnou. Uplatněného nároku se proto žalobce domáhal z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy. Žalobce vyjádřil v odvolání názor, že na základě vymezení skutkových okolností, které nemůže soud sám měnit, nelze dovozovat věcnou příslušnost krajského obchodního soudu. Navrhl proto, aby bylo napadené usnesení změněno tak, že se věcná příslušnost soudu I. stupně nevyslovuje.

Odvolací soud, aniž bylo třeba nařizovat jednání [§ 214 odst. 2 písm. c) OSŘ], přezkoumal napadené usnesení včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212 odst. 1, 2 OSŘ), a shledal odvolání důvodným.

Spor spadá do věcné příslušnosti krajského soudu podle § 9 odst. 3 písm. a) podp. aa) OSŘ, jsou-li splněny dvě následující podmínky. Oba účastníci musí být jednak podnikateli zapsanými v obchodním rejstříku a jednak musí jít o spor při jejich podnikatelské činnosti. První podmínka je v daném případě splněna, neboť účastníci jsou jako obchodní společnosti podnikateli zapsanými v obchodním rejstříku [§ 3 odst. 1 písm. a) zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů]. Podle druhé podmínky se spor musí týkat práv a povinností vznikajících při výkonu podnikatelské činnosti těchto účastníků, která je předmětem jejich podnikání podle podnikatelského oprávnění (oprávnění podle živnostenského zákona či jiné podnikatelské oprávnění).

Z obsahu smlouvy je zřejmé, že žalovaný si objednal u žalobce vytištění časopisu. K tomu, aby žalovaný mohl vydávat periodický tisk, musí mít oprávnění podle § 5 zák. č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích, ve znění pozdějších předpisů. Žalovaný však ani přes opakovanou výzvu odvolacího soudu nedoložil, že by takové oprávnění měl. Živnostenské oprávnění k předmětu činnosti „koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej“ nezahrnuje oprávnění k vydání periodického tisku a nemůže ho ani nahradit [§ 3 odst. 1 písm. b) zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů]. Z tohoto důvodu je nutno přisvědčit žalobci, že se na straně žalovaného nejedná o činnost, která je předmětem jeho podnikání, k němuž má podnikatelské oprávnění. Podmínky věcné příslušnosti krajského soudu k projednání dané věci podle § 9 odst. 3 písm. a) podp. aa) OSŘ nejsou tudíž v daném případě splněny.

Odvolací soud proto z těchto důvodů napadené usnesení zrušil a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení (§ 221 odst. 1, 2 OSŘ).

*Rozhodnutí zaslal a právní větu připravil
JUDr. Roman Kozel, advokát*

V zásadě je nutno ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) vyhlášky č. 177/96 vykládat tak, že náleží odměna jenom za jeden úkon, byť by bylo provedeno více výslechů, a to za každé započaté dvě hodiny.

Je-li však mezi dvěma výslechy svědka provedenými v přípravném řízení týž den delší časová přetržka,¹⁾ má tato skutečnost za následek, že tyto dva výslechy je nutné považovat za samostatné úkony právní služby podle § 11 odst. 1 písm. e) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, za které náleží odměna jednotlivě za každý úkon.

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 30. 9. 1997, č. j. 4To 417/97

Citovaným usnesením rozhodl Krajský soud v Brně o stížnosti obhájce proti usnesení Městského soudu v Brně ze dne 17. 6. 1997, čj. 10 T 6/97–95, kterou se domáhal odměny za dva samostatné úkony, kterými byly dva výslechy svědkyň. Soud I. stupně přiznal obhájci odměnu pouze za jeden úkon, neboť vycházel z toho, že tyto dva úkony, učiněné dne 16. 12. 1996, nepřesáhly úhrnem dobu dvou hodin. Krajský soud došel k závěru, že stížnost obhájce je důvodná a usnesení Městského soudu zrušil.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením byla obhájci přiznána odměna ve výši 7 600,– Kč za poskytnutou obhajobu za osm úkonů včetně paušální náhrady a náhrady cestovného, když soud I. stupně nepřiznal náhradu za dva úkony dne 16. 12. 1996 a přiznal odměnu pouze za jeden úkon, když vycházel z toho, že tyto dva úkony, učiněné dne 16. 12. 1996, nepřesáhly dobu dvou hodin.

Proti usnesení si podal obhájce včas stížnost, kterou odůvodnil. Dožaduje se odměny za dva samostatné úkony, kterými byly dva výslechy svědkyň, které jsou uvedeny ve výroku tohoto usnesení pod body e, f).

Krajský soud v Brně přezkoumal napadené usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo a došel k závěru, že stížnost obhájce je důvodná.

V zásadě je nutno ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) vyhlášky č. 177/96 vykládat tak, že náleží odměna jenom za jeden úkon, byť by bylo provedeno více výslechů, a to za každé započaté dvě hodiny. Podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) výše uvedené vyhlášky náleží odměna za jeden úkon za účast při vyšetřovacích úkonech (množné číslo) v přípravném řízení, a to za každé zapo-

---

¹⁾ V dané věci první výslech proběhl v době od 10.10 do 10.25 hod., druhý v době od 14.35 do 14.55 hod.

čaté dvě hodiny. Z tohoto znění vyplývá, že nejde o každý jednotlivý úkon, za který by náležela odměna, nýbrž o všechny úkony, provedené v jednom časovém úseku, posuzovaném z hlediska trvání dvou hodin, takže doba všech úkonů se sčítá a podle toho se posoudí, zda přesahuje dvě hodiny či nikoliv. V tomto směru se vyhláška č. 177/1996 Sbírky liší od předchozí vyhlášky č. 270/1990 Sbírky, která v ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) obsahovala formulaci „účast při vyšetřovacím úkonu“. Proto nelze na nyní posuzovanou otázku již aplikovat rozhodnutí č. 12/1993 Sbírky rozhodnutí, které vykládalo předchozí právní úpravu.

Tento závěr je rovněž podporován tím, že výsledky, které se konají v přípravném řízení, se ničím neliší od výsledků u hlavního líčení (§ 11 odst. 1 písm. g, též vyhlášky) a zde není přiznávána odměna za každý výsledek svědka, ale za každé dvě započaté hodiny, bez ohledu na to, kolik svědků a obžalovaných bylo u hlavního líčení vyslechnuto.

V tomto konkrétním případě však odvolací soud tento výklad neaplikoval, protože je zřejmé, že mezi výše uvedenými dvěma výsledky je delší časová přetržka, která má za následek to, že tyto dva výsledky je nutné považovat za samostatné úkony, za které náleží odměna jednotlivě za každý úkon. Proto odvolací soud přiznal odměnu za oba výsledky.

*Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil Mgr. Michal Gruber,
advokátní koncipient, AK JUDr. Renaty Volné v Brně*

Do doby účasti na jednání před soudem, tedy do úkonu právní služby, lze zahrnovat jen ty přestávky, kdy jednání bylo přerušeno na dobu 30 minut a kratší (§ 11 odst. 1 písm. g) vyhl. č. 177/1996 Sb.). Pokud je jednání přerušeno na dobu delší než 30 minut, včítá se doba přerušeni do času promeškaného v souvislosti s poskytnutím právní služby (§ 14 odst. 1 písm. b) vyhl. č. 177/1996 Sb.).

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 3. 1997 sp. zn. 8 To 24/97

Vrchní soud v Praze ke stížnosti obhájkyň Mgr. I. N. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 17. 2. 1997 sp. zn. 1 T 26/96 a znovu rozhodl tak, že obhájkyň Mgr. I. N. stanovil odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 29 460 Kč.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 17. 2. 1997 sp. zn. 1 T 26/96 byla podle § 151 odst. 3 tr. ř. stanovena obhájkyň Mgr. I. N., AK Kladno, odměna a náhrada hotových výdajů v celkové výši 29 050 Kč.

Proti tomuto usnesení podala ve lhůtě uvedené v § 143 odst. 1 tr. ř. obhájkyň Mgr. I. N. stížnost, kterou odůvodnila tím, že podle jejího názoru opřeného o rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 1 To 11/92 přísluší obhájci odměna za každý vyšetřovací úkon, a to i tehdy, jestliže více úkonů na sebe časově navazuje. Přestávku při hlavním líčení lze z hlediska odměny započíst do doby trvání hlavního líčení. Shodný závěr lze dovodit i z rozhodnutí č. 19/1992 Sb. rozh. tr. Pokud by tomu tak nebylo, je třeba vyřešit, zda přestávku nelze zahrnovat pod pojem promeškaný čas. V případě návštěvy klientky ve věznici trvající méně než jednu hodinu má obhájkyň za to, že se nepochybně jedná o úkon vykonaný v rámci právní služby, který podle § 11 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 (dále jen advokátního tarifu) je možno posoudit jako úkon podle odst. 2 § 11 advokátního tarifu. Závěrem proto obhájkyň navrhl, aby stížnostní soud přezkoumal napadené usnesení.

Vrchní soud v Praze z podnětu podané stížnosti přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení jemu předcházející, a dospěl k závěru, že stížnost obhájkyň je zčásti důvodná.

Odsouzená J. K. byla rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 23. 7. 1996 sp. zn. 1 T 26/96, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 11. 1996 sp. zn. 8 To 65/96, uznána vinnou trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., za který jí byl podle § 219 odst. 1 tr. zák. a § 40 odst. 1 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání osmi a půl roku, pro jehož výkon byla podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazena do věznice s dozorem. Rozsudek nabyl právní moci dne 13. 11. 1996.

Obhájkyň Mgr. I. N. byla odsouzené ustanovena opatřením Krajského soudu v Praze ze dne 10. 6. 1996, neboť se jednalo o nutnou obhajobu podle § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř.

Krajský soud v Praze rozhodoval o odměně a náhradě hotových výdajů na návrh obhájkyň ze dne 25. 11. 1996, když správně zjistil, že trestní stíhání bylo již pravomocně skončeno.

Krajskému soudu nelze vytknout, že stanovil podle § 15 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu, resp. po zrušení vyhlášky č. 270/1990 Sb. vyhláškou č. 177/1996 Sb. podle § 10 odst. 3 písm. d) advokátního tarifu sazbu mimosmluvní odměny na částku 800 Kč, resp. 2000 Kč za jeden úkon právní pomoci podle současné právní úpravy, neboť odsouzená byla stíhána za trestný čin, za který zákon stanoví trest odnětí svobody převyšující deset let. Ve výroku napadeného usnesení pak rozhodl o přiznání částky sestávající z částek za jedno-

tlivé úkony právní pomoci, které byly skutečně provedeny a náležitě specifikovány.

V tomto směru soud prvního stupně správně nepřiznal obhájce odměnu za poradu s klientkou ve věznici dne 13. 6. 1996, za obhajobu při hlavním líčení ve dnech 17. – 19. 6. a 22. 7. 1996 a za další poradu s klientkou dne 31. 10. 1996 z důvodů v odůvodnění napadeného usnesení uvedených.

Vrchní soud v Praze se zcela ztotožňuje se závěrem krajského soudu, že první porada s klientkou dne 13. 6. 1996 je obsažena v prvním přiznaném úkonu, kterým byly příprava a převzetí obhajoby včetně první porady s klientkou [§ 16 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu].

Rovněž je třeba dát za pravdu krajskému soudu, pokud nezahrnul do odměny za účast na jednání před soudem (hlavní líčení) i dobu přestávek (přerušení) ve dnech 17., 18. a 19. 6. a 22. 7. 1996. Podle § 16 odst. 1 písm. d), resp. § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu, náleží odměna za jednání před soudem za jeden úkon právní pomoci za každé započaté dvě hodiny. Je nepochybné, že hlavní líčení nařízené na ten který den je jedním úkonem právní pomoci, a trvá-li déle než 2, resp. 4, 6 hodin, přísluší odměna za odpovídající násobek.

Do doby účasti na jednání před soudem, tedy do doby úkonu právní služby, nelze zahrnovat paušálně všechny přestávky v hlavním líčení, zvláště trvají-li delší dobu. V době přestávky obhájce právní službu ve skutečnosti neposkytuje. Na druhou stranu je nepochybné, že v důsledku přerušení hlavního líčení promeškává čas, neboť je na průběh jednání soudu vázán a nemůže jej využít pro jinou právní službu. Vrchní soud zastává názor, že mezníkem, kdy je možno přerušit hlavního líčení v jednom dni zahrnout do doby úkonu právní služby, a naopak, kdy se jedná o přestávku a tedy faktické zpoždění či zpoždování jednání podle § 20 odst. 1 písm. b), resp. § 14 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu, je doba 30 minut právě v tomto zákonném ustanovení uvedená. Jestliže je tedy jednání přerušeno na dobu kratší než 30 minut (nejčastěji za účelem odpočinku nebo fyzické potřeby), je možno toto přerušování zahrnout do doby úkonu právní pomoci podle § 16 odst. 1 písm. d), resp. § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu. Pokud toto přerušování přesáhne půl hodiny, jedná se o promeškaný čas podle § 20 odst. 1 písm. b), resp. § 14 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu.

S touto problematikou úzce souvisí i otázka, zda dobu konání hlavního líčení a v návaznosti i úkony právní pomoci v jednom dni, je nutno posuzovat s ohledem na jednotlivá přerušování (přestávky) odděleně, nebo zda lze tuto dobu pro účely stanovení počtu úkonů a výše odměny počítat. I zde se vrchní soud příklánil k řešení provedenému krajským soudem.

Argumentace stěžovatelky nemá oporu ani v příslušných ustanoveních advokátního tarifu, ani v rozhodnutích soudů uvedených ve stížnosti. Podle § 16 odst. 1 písm. d), resp. § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu, mimosmluvní od-

měna náleží za účast na jednání před soudem, a to každé započaté dvě hodiny. Hlavní líčení nařizené na jeden konkrétní den nelze posuzovat jinak než jako jeden úkon právní pomoci, neboť opačný výklad není logicky možný:

1. zákonodárce by znění tohoto ustanovení musel formulovat slovy „za jednání před soudem trvajícím dvě hodiny“,

2. v případě stávající úpravy by hlavní líčení plánované na celý den muselo být nařizováno vždy po dvou hodinách. Pokud tedy tento úkon právní pomoci v průběhu jednoho dne započne zahájením hlavního líčení, jakékoli přerušení nemůže znamenat jeho nové zahájení, ale pouze pokračování v něm. Stejný závěr vyplývá i ze zmiňovaného rozhodnutí č. 19/1992 Sb. rozh. tr., kde je uvedeno „že při pouhém přerušení jednání (např. za účelem přestávky) se však doby, kdy soud jednal, sčítají“. Ve stejném duchu bylo nakonec v meritu věci rozhodnuto i v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 1992 sp. zn. 1 To 11/92, kdy za přestávky v hlavním líčení byla ponechána obhájci (byť s určitou polemikou) jen náhrada za promeškaný čas.

V tomto směru proto krajský soud v napadeném usnesení pochybil, pokud nepřiznal za přestávky od 12.30 hod. do 13.30 hod. dne 17. 6., od 11.30 hod. do 12.30 hod. dne 18. 6., od 11.15 hod. do 13.30 hod. dne 19. 6. a od 10.00 hod. do 10.45 hod. a od 11.00 hod. do 13.00 hod. dne 22. 7. 1996 obhájce náhradu za promeškaný čas v celkové výši 410 Kč, neboť tento nárok je rozsahem návrhu obhájce ze dne 25. 11. 1996 pokryt, a obhájce náhrada nepochybně přísluší. Výsledná odměna a náhrada hotových výdajů, oproti částce uvedené v napadeném usnesení, tak představuje částku 29 460 Kč.

Naproti tomu krajský soud správně nepřiznal obhájce odměnu za poradu s klientkou dne 31. 10. 1996. Ve shodě se závěrem krajského soudu nelze považovat poradou s klientem kratší než 1 hodinu za úkon právní pomoci, neboť advokátní tarif ji ve výčtu úkonů podle § 11 odst. 2 písm. a) – f) neuvádí, ač poradou přesahující jednu hodinu za úkon považuje a v advokátním tarifu ji výslovně zmiňuje.

Za správné je třeba považovat rozhodnutí krajského soudu ohledně výše náhrady hotových výdajů včetně cestovních výdajů, kdy je zjevné, že obhájce náhradu výdajů za pohonné hmoty nepožadovala. V případě náhrady za promeškaný čas bylo nutno k částce 1 430 Kč stanovené v napadeném usnesení přičíst i částku 410 Kč za dobu přestávek v hlavním líčení z důvodů shora uvedených.

Vrchní soud proto podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. napadené usnesení zrušil, a protože skutkový stav věci byl dostatečně zjištěn a nebylo třeba provádět další dokazování, sám uvedené usnesení zrušil a znovu rozhodl tak, že podle § 151 odst. 3 tr. ř. stanovil obhájce Mgr. I. N. odměnu a náhradu hotových výdajů v celkové výši 29 460 Kč.

I. Procesní plná moc, udělená současně dvěma advokátům, je neplatná. Účastníka řízení, který takovou plnou moc soudu předloží, je nutno o nepřípustnosti zastoupení více advokáty současně poučit a vyzvat jej, aby si pro řízení zvolil jen jednoho zástupce a toto zastoupení aby osvědčil novou plnou mocí.

II. Plná moc je jen listinou osvědčující uzavření dohody o plné moci; jestliže ten, kdo vystupoval v občanském soudním řízení jako zástupce účastníka, aniž se prokázal plnou mocí, tuto předloží dodatečně ve lhůtě určené soudem, je tím nedostatek průkazu zastoupení zhojen a jsou tak schváleny i ty úkony učiněné v řízení zástupcem účastníka, k nimž došlo před podpisem plné moci. Okolnost, že k vystavení procesní plné moci osvědčující zastoupení účastníka při podání odvolání sepsaného a podepsaného jen jeho zástupcem, došlo až po uplynutí lhůty k podání odvolání, nemá na uvedené závěry žádný vliv.

III. V usnesení, kterým odvolací soud odmítl odvolání, nelze spatřovat odnětí možnosti jednat před soudem (§ 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.); dovolání proti tomuto usnesení je přípustné podle § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 19096, sp. zn. 2 Cdon 1007/96.^{*)}

I. Advokátu je možno udělit procesní plnou moc jen pro celé řízení.

II. Zástupce, jemuž byla udělena procesní plná moc pro celé řízení, je oprávněn činit všechny úkony, které může v řízení učinit účastník, včetně těch procesních úkonů, k nimž nebyl účastníkem řízení výslovně zmocněn. Vnitřní omezení (pokyny, příkazy, zákazy), která si účastník řízení se svým zástupcem sjednal, žádné účinky vůči soudu a ostatním účastníkům řízení nemají.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 11. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1081/96.

---

^{*)} Právní věta tohoto a dalších dvou dále uvedených rozhodnutí byla převzata ze „Soudní judikatury“ č. 5/97. Jde o Sbírku soudních rozhodnutí, kterou od r. 1997 vydává nakladatelství CODEX BOHEMIA Praha, Holečkova 31, 150 21 Praha 5.

Neplatnost dohody o zastoupení účastníka v odvolacím řízení je důvodem postupu, jímž odvolací soud sleduje odstranění nedostatku podmínky řízení (§ 104 odst. 2 o. s. ř.), nikoli důvodem odmítnutí odvolání proto, že bylo podáno někým, kdo k tomu není oprávněn (§ 218 odst. 1 písm. b) o. s. ř.).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. 2 Cdon 137/96.

Bylo-li rozhodnutí správního orgánu o odvolání doručeno pouze účastníku řízení a nikoli jeho právnímu zástupci, ač generální plná moc tohoto zástupce byla ve spise řádně založena, nemohlo nabýt rozhodnutí právní moci pro nedostatek oznámení (§ 25 odst. 3, 51 odst. 1 spr. ř.).

Usnesení Vrchního soudu v Praze čj. 6 A 197/94-32 ze dne 27. 6. 1995

Právní věta a podstatné důvody byly otištěny v časopise Správní právo č. 1/97, str. 27 a násl.

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

1) Informace o schůzi představenstva ČAK konané dne 14. 10. 1997

Desátá schůze představenstva ČAK se konala dne 14. 10. 1997. Zahájil ji Dr. Čermák kontrolou zápisu z 9. schůze. Následovala zpráva o činnosti předsedy a ostatních členů představenstva. Podrobněji bylo referováno o setkání s varšavskými advokáty a právními rádci, na němž ČAK zastupovali Dr. Čermák, Dr. Balík a Dr. Mandák, a o sněmu Komory komerčních právníků SR, na němž ČAK reprezentovaly Dr. Krčmová a Dr. L. Snášelová. Dr. Šolc informoval o konferenci fora ABA v Bratislavě v září 1997, kde byla navržena jeho kandidatura do výkonného výboru jako jednoho ze dvou předsedů tohoto orgánu.

Následovaly tyto body programu:

Vztahy ČAK k veřejnosti – Internet. Dr. Šolc odkázal na písemný materiál předložený na schůzi představenstva v červnu 1997. Po diskusi bylo Dr. Snášelové uloženo zajistit připojení ČAK na e-mail, Dr. Šolcovi pak zpracovat zprávu s návrhy na připojení ČAK na Internet do příští schůze představenstva.

Plán školení administrativních pracovníků. Dr. Čermák odkázal na písemný návrh projektu výchovy administrativních pracovníků ČAK pro rok 1997 až 1998, který obsahuje témata, jména přednášejících a jiných náhradníků a vyzval přítomné, aby se k návrhu vyjádřili. Tento návrh byl ve znění drobných připomínek přijat. Školení bude zahájeno počínaje rokem 1998.

Výbor pro advokátní právo a stavovskou legislativu. Představenstvo schválilo za členy výboru pro advokátní právo Dr. T. Linhartu, Dr. K. Havla, Dr. I. Palkosku, Dr. J. Camrdu, Dr. E. Orleta, Dr. R. Jekneho, Dr. T. Holase, Dr. V. Zeithamla, Dr. M. Jašku a Dr. J. Muchu. Dr. Balíkovi bylo uloženo jednat se členy kontrolní rady o doplnění výboru, Dr. Račokovi a Dr. Balíkovi bylo uloženo svolat první schůzi výboru pro advokátní právo do konce listopadu 1997.

Příprava usnesení o výchově v advokacii. Dr. Jirousek odkázal na obsáhlý písemný materiál, obsahující zásady nové úpravy. Po diskusi představenstvo uložilo Dr. Jirouskovi a Dr. Mandákovi předložit návrh usnesení o výchově na lednové schůzi představenstva.

Představenstvo ČAK dále jednalo o pozastavení výkonu advokacie při trestním stíhání advokáta a projednalo běžné věci Komory. V této části programu byly projednány otázky čerpání finančních prostředků k 30. 9. 1997, vlastnických vztahů ČAK k nemovitostem, byly hodnoceny sportovní hry advokacie konané v září 1997 v Nymburce a byla vzata na vědomí informace o bezplatných právních poradách v regionech. Mezi náměty členů představenstva odezněla informace Dr. Šolce o záměru nadace IBA vybrat od advokátů na celém světě po 1 USD k humanitárním účelům. Navrhl požádat advokáty ČR o obdobnou částku. Dr. Klouza sdělil, že v rozpočtu je na podobné účely pamatováno částkou 400 000,- Kč, z kterých dosud bylo čerpáno 200 000,- Kč. Po diskusi představenstvo udělilo souhlas k tomu, aby v rámci akce IBA – lidská práva v advokacii byla poukázána částka připadající na příslušný počet advokátů zapsaných v seznamu.

Schůze pak byla v 17 hod. skončena, termín příští schůze představenstva ČAK byl stanoven na 16. 12. 1997.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

2) Termíny advokátních zkoušek v I. pololetí 1998

Představenstvo ČAK sděluje, že **advokátní zkoušky** se budou konat v těchto termínech:

23. – 25. března 1998 (písemná část)	
1. – 3. dubna 1998 (ústní část)	Termín přihlášek do 31. 1. 1998
25. – 27. května 1998 (písemná část)	
3. – 5. června 1998 (ústní část)	Termín přihlášek do 31. 3. 1998

Uznávací zkoušky se budou konat 12. května 1998.
Termín přihlášek do 31. 3. 1998.

Termíny budou zveřejněny též ve Věstníku ČAK a byly otištěny 1. 12. 1997 v Hospodářských novinách.

3) Termíny školení advokátních koncipientů v I. pololetí 1998

Představenstvo ČAK sděluje, že povinné školení advokátních koncipientů se bude v prvním pololetí 1998 konat v těchto termínech:

– seminář výběrový	ve dnech 24. – 27. 2.
– základní	ve dnech 9. – 13. 3.
– civilistický	ve dnech 20. – 24. 4.
– trestní	ve dnech 18. – 22. 5.

Přihlášky zasílejte na formuláři, který je otištěn na konci tohoto čísla Bulletinu advokacie.

4) Počet advokátů a advokátních koncipientů v ČR k 1. 10. 1997

Ke dni 1. 10. 1997 bylo zapsáno v seznamu České advokátní komory celkem 5 632 advokátů, z toho 78 zahraničních. V tomto počtu nejsou zahrnuti advokáti s pozastaveným výkonem advokacie. Nejvíce advokátů je zapsáno na území hl. m. Prahy – 2 346 (z toho 76 zahraničních). Podle regionů byly k uvedenému datu tyto stavby: středočeský 321, jihočeský 248, západočeský 275, severočeský 376, východočeský 373, jihomoravský 1 053, severomoravský 670. Z uvedených údajů vyplývá, že z celkového počtu advokátů působí téměř 3/4 v hl. m. Praha a v moravských regionech. Pouze 1/4 připadá na ostatní (české) regiony.

Advokátních koncipientů bylo zapsáno v České advokátní komoře k uvedenému datu celkem 1 458, z toho v hl. m. Praha 702, v regionu středočeském 52, jihočeském 42, západočeském 72, severočeském 36, východočeském 84, jihomoravském 301, severomoravském 169. Koncentrace v hl. m. Praze a na Moravě je zde ještě výraznější než u advokátů – 80 % koncipientů působí v těchto regionech.

Počet advokátů dle věkového složení (k 1. 10. 1997)

Region	do 30 let	do 40 let	do 50 let	do 60 let	do 65 let	přes 65 let	celkem
hlavní město Praha	159	628	1015	353	72	119	2346
středočeský	6	88	149	55	10	13	321
jihočeský	7	54	127	38	4	18	248
západočeský	12	67	82	63	22	29	275
severočeský	11	86	149	59	18	23	346
východočeský	16	83	191	49	11	23	373
jihomoravský	58	357	459	117	17	45	1053
severomoravský	22	181	296	98	24	49	670
Celkem	291	1544	2468	832	178	319	5632

5) Regionální zmocněnci ČAK a jejich zástupci

(adresy sídla a telefonní spojení viz Seznam advokátů)

region:	regionální zmocněnec:	jeho zástupce:
Praha	JUDr. Jan Brož	JUDr. Stanislav Balík JUDr. Ing. Radovan Karas
středočeský	JUDr. Martin Vychopeň	JUDr. Jan Camrda JUDr. Bohuslav Sedlatý
východočeský	JUDr. Josef Vych	JUDr. Milan Jelínek JUDr. Miroslav Nypel
severočeský	JUDr. Jana Doležalová	JUDr. Milan Štětina JUDr. Jiří Polanský
západočeský	JUDr. Julie Šindelářová	JUDr. Jaroslav Liška JUDr. Dana Kúsová
jihocheský	JUDr. František Smejkal	JUDr. Vladimír Papež Vladimír Kracík
jihomoravský	JUDr. Marie Snášelová	JUDr. Josef Fiala JUDr. Alexandr Nett
severomoravský	JUDr. Aleš Vídenský	JUDr. Luděk Vebera Mgr. Ladislav Popek

Pokud jde o úkoly regionálních zmocněnců viz Bulletin advokacie č. 8/97 str. 50.

6) Finanční pomoc advokacie obětem záplav

Na výzvu ČAK se čeští advokáti podíleli finančními příspěvky ve prospěch obětí letošních záplav ve východních Čechách a na Moravě. Komora zřídila zvláštní povodňové konto, na které do konce října 1997 bylo poukázáno celkem 836 000 Kč. V této částce nejsou zahrnuty finanční i věcné dary, které poskytli advokáti a ostatní pracovníci advokacie jiným způsobem. Kromě toho sama Komora přispěla částkou 50 000 Kč. Všem, kteří přispěli, vyslovuje tímto Komora srdečný dík.

Svoji solidaritu projevily finančními příspěvky též Pařížská advokátní komora a Saská advokátní komora v Drážďanech.

JUDr. Jiří Klouza, tajemník ČAK

7) Granty pro právní zastoupení Romů

ČAK obdržela v říjnu 1997 přípis „European Roma Rights Center“ z Budapešti, jehož plné znění otiskujeme. Upozorňujeme zejména na možnost získat ve formě grantu finanční prostředky na právní zastoupení, přičemž se lze obracet přímo na Centrum v Budapešti.

Vážení přátelé!

Dovoluji si Vám představit dva nové grantové programy, které jsou v současnosti udělovány Evropským romským právním centrem (European Roma Rights Center) v oblasti právní ochrany: Program grantů pro právní zastupování (The Legal Representation Grant Program) a Program organizačních grantů (The Institutional Grant Program).

Evropské romské centrum (ERRC) je nezávislá mezinárodní nezisková organizace poskytující ochranu lidských práv pro Romy v celé Evropě. ERRC bylo založeno v lednu 1996 a je vedeno představenstvem.

Hlavním účelem ERRC je fungovat jako obhájce lidských práv pro transnárodní, geograficky nesourodou romskou komunitu. ERRC plní své poslání prostřednictvím různých programů:

Právní ochrana (poskytování právní ochrany v případech porušování lidských práv); Výzkum (monitorování a podávání zpráv o situaci v oblasti lidských práv Romů); Vzdělávání (kultivace nové generace vzdělaných aktivistů pro práva Romů z romských komunit); Advokacie (propagace práv Romů v domácím a mezinárodním vládním a nevládním prostředí); a Dokumentační a publikační činnost (vytvoření archivu práv Romů a publikace zpráv a bulletinů).

ERRC poskytuje dva druhy grantů. Granty pro právní zastupování (Legal Representation Grants) jsou udělovány právníkům nebo organizacím na pokrytí nákladů spojených se soudním sporem v konkrétních případech porušení lidských práv Romů. Pokryté náklady mohou zahrnovat odměnu pro právníka, cestovní náklady právníka, soudní poplatky a jiné náklady spojené s případem. Organizační granty pro neziskové organizace podporují dlouhodobé projekty týkající se právní ochrany Romů. Tyto granty jsou udělovány neziskovým organizacím, které již aktivně pracují, nebo mají prokazatelný zájem pracovat v oblasti ochrany lidských práv Romů a chtěly by rozšířit své aktivity.

Přikládám podrobná pravidla k Programu grantů pro právní zastupování a k Programu organizačních grantů. Tyto materiály popisují v detailech účel, výběrová a hodnotící kritéria a další materiály nutné k přihlášce.

Velice ráda bych uvítala Vaši pomoc při další distribuci informací o těchto dvou grantových programech, zejména mezi právníky, neziskové organizace,

a všechny ostatní, pro které by byly tyto programy užitečné. Máte-li zájem přihlásit se, pošlete nám, prosím, kompletní přihlášku vypracovanou podle popisu v příložených materiálech.

V případě dalších otázek mě můžete kontaktovat na adrese (P. O. Box 10/24, 1525 Budapest 114, Maďarsko, Tel.: (36-1) 327-9877, fax: (36-1) 138-3727, E-mail: stani@compuserve.com nebo konzultujte naši web site <http://www.ceu.hu/errc/errcmail.html>.

ERRC se těší na naši budoucí spolupráci.

S pozdravem

Stanislava Benešová
Grants Officer

Granty pro právní zastupování

1. Obsah a účel grantů

V rámci Programu grantů pro právní zastupování, Evropské centrum práv Romů (ERRC) poskytne finanční prostředky právníkům a organizacím na pokrytí nákladů spojených se soudními pojednáními v konkrétních případech porušení lidských práv Romů. Náklady mohou obsahovat odměnu právníka, cestovní náklady právníka, soudní poplatky a jiné výdaje úzce spojené s případem. Program grantů pro právní zastupování byl vytvořen za účelem podpory soudních procesů, nejen pro zjišťování faktů, dokumentace a podávání zprávy.

Při udělování těchto grantů ERRC bere na vědomí, že zájem klienta je prvořadý. ERRC nebude zasahovat do vztahu mezi právníkem a klientem.

2. Výběrová kritéria

Držitel grantu pro právní zastupování musí být promováným právníkem, který započal právní jednání v zájmu nebo na obhajobu romského klienta. Právník může žádat o grant přímo nebo prostřednictvím organizace, se kterou spolupracuje. Grant nemůže být použit na pokrytí nákladů, které vznikly předtím, než byla přihláška podána na ERRC.

3. Materiály přihlášky

Přihláška musí být v angličtině a musí obsahovat pro každý jednotlivý případ:

1. Skutkovou a právní podstatu věci, plánovanou strategii právního postupu.
2. Důležité soudní dokumenty (tj. stížnost, obžalobu, nebo jiné dokumenty, soudní rozsudek a verdikt).
3. Dokument, potvrzující, že právník byl zmocněn k zastupování klienta.
4. Předběžný rozpočet očekávaných nákladů.

4. Kritéria použitá ve výběrovém procesu

ERRC bere v úvahu množství faktorů, mezi nimi:

- a) je-li případ významný pro veřejnost vzhledem k jeho důležitosti pro ochranu lidských práv Romů
- b) jestli případ představuje hrubé porušení lidských práv
- c) kvalitu poskytnutého právního zastoupení
- d) možnost širší publicity případu pro vzdělávací účely.

Přihlášky zasílejte na adresu:

The Executive Director, European Roma Rights Center
P. O. Box 10/24, 1525 Budapest 114, Maďarsko

8) Nabídka stáže v Paříži

Pařížská advokátní komora umožnila v posledních třech letech stáže v Paříži mladým advokátkám nebo advokátům, resp. koncipientkám nebo koncipientům. Veškeré náklady pobytu včetně kapesného byly hrazeny Pařížskou advokátní komorou, účastníci si platili pouze cestu do Paříže a zpět.

Stáže se již zúčastnilo pět našich kolegyně a kolegů.

Podobná možnost alespoň jednoho stážisty v Paříži se má uskutečnit i v roce 1998. Příslušné oddělení francouzského velvyslanectví v Praze zaslalo naší Komorě formální požadavky, které bude nutno velvyslanectví předložit do 28. února 1998.

Jde o stáž dvouměsíční, zatím všechny stáže se konaly v měsících říjnu a listopadu. Zájemci z řad mladých advokátek nebo advokátů, resp. koncipientek nebo koncipientů s delší koncipientskou praxí, hlase se písemně ihned na našem mezinárodním oddělení (Dr. Král, pí Linková). Podmínkou je velmi dobrá znalost francouzštiny, aby účastník mohl sledovat přednášky o francouzském právu ve francouzském jazyce.

9) Biografický lexikon právníků

Jak jste byli slavní a významní, na to se, vážené kolegyně a kolegové, přijde obvykle tak s padesátiletým až několikasetletým zpožděním. Pak mají vždycky historici plno práce s tím, aby o Vás vůbec něco zjistili. Dodnes třeba pátrají po

Z České advokátní komory

---

tom, co byli vlastně zač ti advokáti v girondistickém konventu ve Velké francouzské revoluci nebo advokáti, kteří zasedali na Frankfurtském sněmu v roce 1848. Věřte, nevěřte, v obou případech bylo ve jmenovaných orgánech prý více než padesát procent advokátů.

Jednota českých právníků se tedy ujala záslužného úkolu vydat biografický lexikon českých právníků a začít hodlá právě s advokáty. Česká advokátní komora k tomu nabídla svou spolupráci. Dotazník vložený do tohoto čísla Bulletinu advokacie je k celému projektu prvním přípravným krokem.

Nepochybuji o tom, že k budoucí historii, ale i k současným zajímavostem neodmítnete přispět, že dotazníky vyplníte a vrátíte a něco o sobě a na sebe nám i budoucím taky prozradíte.

Jménem České advokátní komory i Jednoty českých právníků Vám předem děkuji.

JUDr. Karel Čermák
předseda ČAK

Z kárné praxe ČAK

Je v rozporu s pravidly advokátské etiky, jestliže advokát v korespondenci s druhým advokátem užívá nevhodných výrazů a písemné projevy druhého advokáta nevhodně ironizuje.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory ve věci K 130/96 rozhodl dne 28. 2. 1997 takto:

Kárně obviněný JUDr. S. M. je vinen, že při zastoupení své klientky použil v přípisě odeslaném právní zástupkyni protistrany výrazy a argumenty, které jsou v rozporu s pravidly profesionální etiky, čímž porušil ustanovení § 2 stavovského předpisu ČAK č. 19/94, dopustil se tak kárného provinění a jako kárné opatření se mu ukládá podle § 32 odst. 1 písm. a) zák. č. 85/96 Sb. písemné napomenutí.

Z odůvodnění:

Kárně obviněný převzal zastoupení své klientky P. M., které před datem tohoto převzetí zaslala advokátka JUDr. K. dopis ze dne 9. 5. 1996, v němž upozorňovala na právo užívání cesty svojí klientkou H. a na to, že ta a její právní předchůdci užívali cesty v přesvědčení, že jsou vlastníky pozemku a žádala, aby zábrany z cesty byly odstraněny.

Kárný senát se seznámil s obsahem tohoto dopisu advokátky Dr. K. a dovořil, že jde o dopis koncipovaný obvyklým advokátským způsobem, slušnou formou.

Na tento dopis pak reagoval kárně obviněný svým dopisem ze dne 31. 5. 1996 k rukám JUDr. K., v němž sděluje, že převzal zastoupení paní P. M. a dále konstatoval, že je „zděšen“, jakým způsobem Dr. K. „hájí“ (vedl „pisatel“) práva své klientky a jaké používá metody. Dále uvádí, že si „nemůže odpustit lehký úsměv“, uvádí, že „zvykové právo našťěstí nemáme“, a „co bolo to bolo, to byste měla vědět“ a za nepatřičnou považuje „výhrůžku“, že se klientka Dr. K. bude domáhat svých práv soudní cestou a konečně pak zdůrazňuje, že „kdyby se pod takový nesmysl podepsala sama Vaše klientka jako právník laik“, tak to pochopí, ale nedostává se mu slov, když se pod to podepíše advokát.

Kárně obviněný při jednání kárného senátu vyslovil přesvědčení, že odpověď svým dopisem ve stejném duchu, jakým byl psán dopis Dr. K., dále pak uvedl, že advokátce Dr. K. se písemně omluvil a omluvný dopis založil do kárného spisu.

Z kárné praxe

Kárný senát konstatoval obsahy zmíněných písemností a dospěl k závěru, že tak, jak kárně obviněný svůj dopis advokátce Dr. K. formuloval, jde o postup zcela nevhodný, který je v rozporu s pravidly profesionální etiky.

Je v rozporu s pravidly profesionální etiky, jestliže advokát v korespondenci s kolegou používá nevhodné výrazy a písemné projevy svého kolegy nevhodně ironizuje.

Při jednání kárného senátu kárně obviněný uvedl, že je si vědom svého pochybení, že celé kárné řízení ho neobyčejně traumatizuje a sliboval, že se naříště vystříhá toho, aby k podobné korespondenci již nedošlo.

Kárný senát dospěl k závěru, že postup kárně obviněného byl nevhodný a že způsob jeho korespondence s kolegou zakládá skutkovou podstatu kárného provinění. Poněvadž kárně obviněný své pochybení uznal a omluvou Dr. K. své pochybení se snažit napravit, dospěl kárný senát k závěru, že jako kárné opatření zcela postačí uložení písemného napomenutí.

Připravil JUDr. Vladimír Horný

Z kárné praxe Bernského advokátního svazu

Bernský advokátní svaz (Bernischer Anwaltsverband) je malou advokátní komorou v rámci Švýcarska, má pouze 462 členů. Pětkrát ročně vydává časopis zvaný *In Dubio*, ve kterém kromě různých sdělení Komory, komentářů k návrhům zákonů a sdělení univerzity jsou i rozhodnutí Bernské advokátní komory ve věcech disciplinárních. Pro ilustraci uvádím, že v roce 1996 Komora rozhodovala pouze ve čtyřech disciplinárních záležitostech, byly uděleny tři důtky a jedno dočasné zastavení výkonu advokacie.

Disciplinární dohled Komory se vztahuje pouze na praktikující advokáty a na výkon jejich povolání. Nemohla proto uspět stížnost, směřující k otevření disciplinárního řízení, pokud advokát vykonával činnost jako výlučný dědic ustanovený závětí.

Několik příkladů kárného řízení, kterými se Komora zabývala:

Pravomocné odsouzení pro falšování dokladů a spáchání dalších trestných činů, pro které byl advokát odsouzen k trestu odnětí svobody na 5 měsíců, nebylo podkladem pro zahájení kárného řízení proti odsouzenému, protože podle trestního řádu byl trestný čin po 10 letech promlčen. Z toho důvodu advokát nemohl být kárně postižen.

V souvislosti s tímto odsouzením vznikla otázka, zda teprve pravomocné odsouzení nemůže být podkladem pro rozhodnutí o odnětí povolení výkonu advokátního povolání. Podle dřívějších názorů nebyl dán podklad k zahájení kárného řízení z důvodů domněnky nevinny do konce trestního řízení. Často se však stává, že případ dojde advokátní komoře k řešení až na konci promlčecí lhůty nebo po této lhůtě, Komora zůstala zatím u dosavadní praxe.

Další skutkovou podstatou pro disciplinární řízení je „protahování zastupování“, které odporuje příslušným ustanovením trestního zákona o advokacii. Skutková podstata je naplněna, když se po dlouhé měsíce ve věci nic nezařizuje a advokát nereaguje na dotazy a výzvy klienta. Advokátní komora v tom vidí velmi těžké provinění proti základním povinnostem advokáta. Nedodržování povinností v tomto směru způsobuje ztrátu důvěry v advokáta. Pouze zdravotní důvody nebo psychické vyčerpání mohou zmírňovat zavinění. Advokát se však má i v případě zhoršeného zdraví organizací své kanceláře nebo omezením počtu přebíraných mandátů starat o to, aby případy, které zastupuje, mohly být vyřizovány v příslušných lhůtách.

Stejně postižitelné je i zdráhání advokáta, když po zrušení mandátu odkládá vyúčtování své práce i přes několikerou písemnou výzvu klienta, zejména pak když klient návrh na výši honoráře odmítl.

Také opožděné vydání listin klientovi po odejmutí mandátu se považuje za porušení příslušného ustanovení advokátního zákona.

Takzvaná Treuepflicht neboli povinnost věrnosti klientovi obsahuje také okamžitý poukaz peněz, které klientovi náleží. Například poukaz náhrady škody, kterou advokát pro svého klienta dostal od pojišťovny a který byl proveden advokátem po četných upomínkách ze strany klienta teprve po třech měsících, byl příčinou dočasného zastavení výkonu povolání, když advokát byl již dříve vícekrát kárně trestán.

Advokátní komora se zabývala také otázkou profesionální mlčenlivosti a rozhodla, že pod ni spadají také skutečnosti, které jsou advokátovi sděleny v rámci bezplatné právní pomoci zajišťované advokátní komorou.

Naproti tomu skutečnosti spadající do sféry třetích osob nebo protistran pod povinnost mlčenlivosti nespadají. Jako příklad je uveden dopis zasláný paní X. o tom, že advokát zastupuje zájmy její matky proti jejímu manželovi, a že matka odvolává uplatnění své pohledávky proti tomuto manželovi s dalším sdělením paní X., že matce doporučuje, aby na tomto vzdání se pohledávky netrvala. Dále jí advokát sdělil, že manžel dluh zaplatil. Toto vše nedává manželovi právo stěžovat si na advokáta pro porušení advokátní mlčenlivosti.

Připravil Dr. Václav Král

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

K soudním exekucím de lege ferenda je název článku, který napsal pro č.10/97 časopisu PRÁVNÍ ROZHLEDY Mgr. Vít *Biolek*, advokát v Hradci Králové.

V úvodu se autor zabývá současným stavem exekucí, který je velmi tristní, neboť posledním úspěchem v exekučním řízení bývá příliš často vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Tento stát si nedokáže zabezpečit výkon rozhodnutí vlastních orgánů a podle autora je doslova nemorální, že soud nedokáže zajistit rozhodnutí, ke kterému žalobce mnohdy klopotnou cestou došel. Výsledkem je pak rostoucí nedůvěra lidí v to, že jim pravomocný rozsudek či platební rozkaz vůbec k něčemu bude, což je podle autorova názoru zhoubnější pro právní vědomí než zdlouhavost nalézacího řízení.

Za výchozí problém označuje autor nemožnost oprávněného získat informace o majetku povinného. Stát se nemůže tvářit, že je čistě věcí oprávněného, aby si věrohodné informace získal, ale musí mu naopak účinně pomáhat v získávání informací. Stran toho považuje autor příslušná ustanovení § 260 odst. 2 a 3 OSŘ za v praxi zcela nepoužitelná, neboť povinné požadované informace prostě soudu nesdělí a následně uložená pořádková pokuta je z pohledu dlužníka (který dluží často obrovské částky) směšná sankce. Oprávněný tak má velmi malé možnosti informace o majetku povinného získat, takže zbytečně narůstá počet exekucí prodejem movitých věcí, neboť tento způsob exekuce klade menší nároky na informace oprávněného o majetku povinného. V této souvislosti autor uvádí svoji neblahou zkušenost se způsobem soupisu movitých věcí, kdy vykonavatelé mnohdy věci do soupisu nezahrnují a postačuje jim tvrzení povinného, že není vlastníkem movité věci. Řešení vidí autor ve změně ust. § 260 OSŘ tak, aby stanovilo *povinnost soudu zjistit údaje požadované oprávněným* (samozřejmě zpoplatněnou soudním poplatkem) a eventuálních změnách dalších norem zakotvujících *korrespondující povinnost jiných státních orgánů, obcí, notářů, policie, bank, pojišťoven atd. tyto informace soudu sdělit*.

Za daleko efektivnější řešení však autor považuje komplexní změnu zákonné úpravy exekucí a jako úspěšnou zde uvádí slovenskou úpravu, obsaženou v zák. č. 233/1995 Z. z. o. súdnych exekutoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok). Autor se domnívá, že by tato úprava měla být urychleně zavedena v mírně modifikované podobě i u nás a v diskusi k tomu nabízí tyto úvahy:

1. Velmi široká oprávnění exekutorů (§ 34 zákona) by mohla svádět k využití metod za hranicí zákona, čemuž by bylo možno nejlépe zabránit limitovaným počtem exekutorů, přísnou kontrolou ze strany stavovské samosprávy

s možností kárných postihů, kontrolou ze strany Ministerstva spravedlnosti a omezením možností soutěže mezi exekutory.

2. Zákon o exekutorech nemusí obsahovat úpravu jednotlivých způsobů vykonávání exekuce, pokud zůstane zachována možnost domáhat se výkonu rozhodnutí soudní cestou. Pak totiž postačí novelizovaná ustanovení OSŘ, na něž by zákon o exekutorech odkázal.

3. § 115 odst. 2 zákona o súdnych exekutoroch (obdoba § 322 odst. 2 našeho OSŘ) obsahuje přesnou specifikaci movitých věcí, které jsou vyloučeny z exekuce: „... veci povinného slúžiace na plnenie jeho pracovných úloh alebo na podnikanie do výšky 10 000 SK“. Odstraňují se tak pochybnosti našeho platného § 322 odst. 2 písm. d) OSŘ, který umožňuje povinnému dovolávat se toho, že konkrétní movité věci užívá k podnikání, což vede k mnoha absurdnostem (věci sloužící k podnikání mají zpravidla větší hodnotu než vše ostatní).

4. Užitečné je i zavést jako jeden ze způsobů exekuce prodej podniku (§ 63, § 179 slov. zákona). Doposud je možné prodávat nemovitě a movité věci pouze zvlášť.

Závěrem se autor vyslovuje pro radikální řešení tohoto úseku soudnictví, které by se mělo stát primárním úkolem naší legislativy. ■

V časopisu PRÁVNÍ ROZHLEDY č. 10/97 vyšla úvaha Mgr. Jaroslava *Salače*, advokátního koncipienta v Praze, pod názvem: **K problematice rozporu právního úkonu se zákonem ve světle § 39 občanského zákoníku.**

Autor se ve své úvaze zabývá povahou, smyslem a účelem § 39 obč. zák., vyjadřujícím následky právní nedovolenosti předmětu právního úkonu.

Absolutní neplatnost právních úkonů nastupuje podle obč. zák. bez dalšího objektivně, ex tunc, a přihlíží se k ní z úřední povinnosti. Relativní neplatnosti, obecně upravené v § 40a ObčZ se musí oprávněný subjekt dovolat ve vazbě k danému právnímu úkonu, jinak se tento právní úkon považuje za platný. Před samotným rozbořením dané problematiky pak autor považuje za nutné srovnání přístupů různých právních řádů kontinentální evropské kultury, což se mu jeví jako žádoucí sblížení českého práva s právem států tradiční západoevropské právní kultury.

Krátký srovnávací přehled podle autora dokumentuje jednak skutečnost, že v každém civilizovaném právním řádu se vyskytuje obdobné ustanovení, jednak odhaluje přílišnou jednoduchost a strohost české právní úpravy. Zatímco zahraniční pojetí zdůrazňuje a preferuje smluvní volnost právních úkonů a její respektování zákonem a aplikační praxí, český přístup, ovlivněný minulou doktrínou silné veřejnoprávní ingerence do soukromoprávních poměrů, chápe v zásadě jakýkoli nesoulad právního úkonu se zákonem jako důvod jeho neplatnosti.

Zásadní otázkou je, zda při interpretaci je třeba ust. § 39 považovat za jakousi generální klauzuli, stanovící pro všechny případy svého druhu sankci neplatnosti právních úkonů.

Další možností je vykládat § 39 restriktivně, z čehož vychází i autorova úvaha, když spatřuje jeho smysl a účel v tom, že se jedná o ustanovení subsidiárního charakteru, přičemž záleží jen na výkladu zvláštních (navazujících) ustanovení, která obsahují určitý zákaz nebo příkaz, zda se uplatní sankce neplatnosti daného konkrétního právního úkonu pro eventuální rozpor. Autor se dále táže, jaké jsou (v tomto chápání) právní následky rozporu právního úkonu se zákonem a rozlišuje pečlivě několik modelových situací. Za nejjasnější případ považuje situaci, když je ve zvláštním zákonném ustanovení explicitě stanoveno, že právní úkon, který je s ním v rozporu, je neplatný. Zde není sporu o tom, že nastupuje sankce neplatnosti právního úkonu. Jiná je situace, kdy ve zvláštním zákonném ustanovení výslovná sankce neplatnosti chybí – zde se musí přistoupit k výkladu daného ustanovení, jehož pomocí bude zjištěno, zda sankce neplatnosti nastoupí, či nikoliv. Autor soudí, že v první řadě je třeba použít jazykového (gramatického) výkladu. Pro další posouzení intenzity rozporu se zákonem a použití jeho následků je podstatné, vůči komu vlastně směřuje zákaz nebo omezení stanovené zákonem, a naopak k čí ochraně je takové ustanovení určeno. Směřuje-li zákonný zákaz proti oběma stranám, je taková smlouva neplatná (totéž platí, směřuje-li zákaz proti jedné straně, ale druhá strana smlouvy o tom věděla). V další modelové situaci došlo k uzavření smlouvy, čímž pouze jedna strana porušila zákon či jednala v rozporu se zákonem. Zde lze učinit závěr, že v případě, kdy zákonný zákaz (omezení, překážka) směřuje pouze vůči jedné straně smlouvy, je třeba smlouvu považovat za neplatnou jen výjimečně, a to „tehdy, kdy by to bylo neslučitelné se smyslem a účelem daného zákonného zákazu (omezení), přičemž zákonná úprava dotčená takovou smlouvou nemůže bez toho obstát“.

Závěrem autor vyjadřuje přesvědčení o správnosti výše nastíněného přístupu k § 39 ObčZ s ohledem na zásady, které ovládají občanské a soukromé právo, jak je autonomie vůle stran při smluvním styku, ochrana dobré víry a ochrana nabytých práv. ■

V č. 10/97 časopisu PRÁVNÍ ROZHLEDY byl otištěn článek mnichovských advokátů Dr. Hanse-Georga *Mählera* a Gisely *Mählerové* **Urovnání sporu – věc advokátů: mediace**, přeložený a upravený dr. Jindřiškou Munkovou, advokátkou v Praze.

V článku se autoři zabývají institutem mediace, který je jedním ze způsobů řešení sporu mezi stranami bez zásahu soudu. V úvodu konstatují, že se mediace

začíná prosazovat v některých státech (USA, Kanada), v Německu se otázkou mimosoudního urovnání sporů zabývají od r. 1996 a mediace byla i na pořadu dne letošního sjezdu německých advokátů. V dalším výkladu autoři postupně vysvětlují, co je mediace, jak probíhá, jak se liší na jedné straně od soudního řízení a na druhé straně od advokátní negociace, jakou roli zde hraje právo a na co musí advokáti dbát v praxi.

Pojem mediace autoři definují jako dobrovolný, mimosoudní postup projednání sporu, který doplňuje zavedené formy vypořádání sporu, tj. soudní řízení. Mediátor přítom sporným stranám pouze pomáhá, nemá však žádnou rozhodovací pravomoc – tím se zásadně odlišuje od soudce – avšak je odpovědný za procesní postup. Cílem mediačního řízení je ukázat stranám cestu, jak mohou společně dospět k rozhodnutím, za která nakonec budou odpovídat (podle míry své účasti). Mediace je vhodná zejména pro takové konfliktní strany, které i nadále musí spolupracovat, jako např. odděleně žijící rodiče ve vztahu k jejich dětem nebo obchodní partneři z hlediska jejich dlouhodobých obchodních vztahů. To potvrzuje např. ohromný rozvoj mediace v USA, týkající se obchodních sporů a snahy řešit tímto způsobem i některé pojišťovací otázky. Pokud jde o rodinné vztahy, etablovala se mediace výrazně v SRN za pomoci Spolkového sdružení pro rodinnou mediaci, které vypracovalo směrnice a kritéria pro školicí řád. V SRN také pokročila mediace v oblasti veřejného práva, kde se touto formou řešilo např. 50 velkých sporů z oblasti životního prostředí. Problematikou mediace a otázkou, nakolik jsou schopni působit jako mediátoři advokáti, se zabýval mimo jiné seminář pořádaný univerzitou v Kolíně nad Rýnem ve spolupráci s advokátními komorami na téma: Mediace pro právníky, a dále i seminář univerzity v Tübingenu nazvaný Řešení sporu bez soudního rozhodnutí pomocí negociace a mediace. Pokud jde o zákonnou úpravu, zmiňují se autoři o návrhu zákona, jímž by měly být spolkové země zmocněny upravit si vlastním zemským zákonem, že v určitých sporech (kde předmět sporu nepřesahuje hodnotu 1000 DM nebo spory o sousedská práva) je možno podat žalobu k soudu teprve po marném pokusu o smír, který předtím strany absolvovaly před smírčím orgánem zřízeným nebo uznaným zemskou justiční správou.

Mediace se vyznačuje jednak logickým časovým *průběhem*, který je obvykle rozdělen na fáze, jednak „logikou dorozumění“, která se v typicky ideálním případě snaží proměnit destruktivní jednání v konstruktivní negociaci. Fáze probíhají např. v oblasti soukromého práva (mediace v oblasti správy podléhá jiným pravidlům) v tomto sledu: 1. zjištění vhodnosti mediace pro daný případ, 2. vyznačení sporných problémů, 3. zjištění budoucích zájmů a potřeb, 4. stanovení opcí a rozhodnutí, 5. případné uzavření závazné smlouvy a provedení rozhodnutí. V průběhu mediace má mediátor k dispozici různé techniky, kterým se musí naučit a které se zdokonalují jeho chápajícím postojem k oběma stranám sporu.

Tento postoj si musí nacvičit. Důležitá je rovněž neutralita, která spočívá ve stejné mediátorově pozornosti, věnované oběma stranám. Znalost práva je při mediaci nutná a ať je v rámci mediace dosaženo jakéhokoliv rozhodnutí, musí obstat před zákonem.

Při popisování *rozdílu mezi mediací a běžným soudním sporem* autoři konstatují, že přes mírotvornost tradičního soudního systému stojí proti sobě strany před soudem jako protivníci, jde o vítězství a porážku. U mediace, kde namísto delegace rozhodnutí soudci rozhodují strany samy, nejde o boj a porážku, o protivnictví; zúčastnění jsou spolu v jakémsi „konfliktním partnerství“ a nakonec usilují o kooperativní součinnost. Rozhodující není vítězství a porážka, ale úsilí o to, aby nikdo neprohrál a aby podle možností cestou synergických řešení získali všichni. Rozdíl mezi mediací a soudním řešením vidí autoři i v tom, že zatímco tradiční soudní řízení zmenšuje podstatu, která má být společně rozdělena, cílem mediace z pohledu jejího výsledku jsou řešení vytvářející hodnoty, nikoli řešení, která hodnoty zmenšují nebo rozdělují.

V dalším výkladu se autoři zabývají *advokátní negociací* a dovozují, že jestliže nazveme soudní řízení „bojem o právo“ a mediaci „bojem o konsensus“, lze advokátní negociaci zahrnout pod obě kategorie. Dosažení základních cílů mediace (kooperativní jednání a zvýšení podstaty před jejím rozdělením) však stojí v cestě při advokátní negociaci víc překážek, z nichž autoři upozorňují zejména na tři: 1. advokáti stojí proti sobě jako zástupci svých klientů (duální systém je obtížnější pro kooperativní jednání než trojstranný); 2. advokáti jsou vázáni zákonem (zákon versus zájmy); 3. advokáti musí při negociaci dbát na to, aby si pro případné soudní jednání zachovali své pozice, což zmenšuje šanci opustit půdu zákona a vydat se na půdu zájmů.

Úloha advokátů při mediaci je dvojí, mohou vystupovat buď jako advokáti-mediátoři nebo jako poradci stran. Provádí-li mediaci advokát, podléhá advokátnímu řádu, což jednoznačně určuje ustanovení jeho § 18 německého advokátního řádu (mediace patří k samozřejmostem advokáta a ten nikterak nezrazuje žádnou ze stran). Advokát-mediátor je však z případného následného zastupování některé sporné strany pro zájmový konflikt vyloučen. Mediace se většinou účtuje podle času. Jestliže advokát jako mediátor formuluje dohodu, přísluší mu podle obvyklé praxe konečný poplatek blížící se poplatku za narovnání. Advokáti, kteří jsou poradci stran v rodinných věcech, zásadně nejsou přítomni při procesu mediace.

V závěru autoři shrnují, že mediace funguje nejlépe tehdy, je-li interdisciplinární povaha této metody využívána interprofesně, tj. jestliže se různé profese propojí v rámci daného okruhu i mimo něj, udržují-li vzájemné kontakty a spolupracují-li v potřebných a vhodných formách.

Připravila JUDr. Květa Slavíková

K otázce zastoupení orgánu veřejné správy advokátem

Lidové noviny přinesly před časem zprávu o tom, že českobudějovická právnička Elvíra Tomášková podala „podnět“ k Ústavnímu soudu ve věci zastupování „úřadů“ v soudních sporech „soukromými advokáty“. ¹⁾ S plným vědomím toho, že mi není znám text onoho „podnětu“, si dovoluji polemizovat s názorem, který lze shrnout tak, že „okresní i městské úřady možná porušují ústavu, když si na soudní spory s občany najímají soukromé advokáty“. Nečiním tak proto, že bych nepovažoval za správné stanovisko, které Lidovým novinám pro účely citovaného příspěvku poskytl Oldřich Choděra, ²⁾ ale především z toho důvodu, že advokáti – kteří skutečně nezřídka obce či okresní úřady před soudy zastupují – budou nepochybně na danou otázku tázáni, že jim bude možná i hrozit odvolání plné moci či odstoupení od smlouvy o poskytování právní služby klientem – obcí či okresním úřadem a že argumentaci vyvracející úvahu Elvíry Tomáškové nejlépe nalezenou ve stavovském časopise.

• • •

Vzato pohledem právněhistorickým chybí dnešní platné právní úpravě institut finanční prokuratury. ³⁾ Na druhé straně pro běžný občanskoprávní spor není zakotven institut advokátského procesu, ⁴⁾ takže zastoupení advokátem před soudem I. stupně či soudem odvolacím není nutné a povinné. V minulosti na našem území po účinnosti civilního řádu soudního č. 113/1895 ř. z. byla situace odlišná potud, že v tzv. advokátských procesech bylo zastoupení advokátem obligatorní, podle § 27 c. ř. s. však nedotčeno zůstalo „právo finanční prokuratury i v těch případech, v nichž jest nařízeno, aby strany byly zastoupeny advokáty“. Ani z dobových předpisů však neplyne, že by se státní úřad musel povinně nechat zastoupit finanční prokuraturou, když dokonce služební instrukce pro finanční prokuratury z r. 1898 uváděla, že „v těch případech, kde by měla finanční prokuratura zastupovati podle daných předpisů v jednom a témže sporu obě sporné strany, nesmí zastupovati žádnou, nýbrž má způsobiti prostřednictvím příslušného úřadu správního, aby byl každé straně určen jiný zástupce.“ ⁵⁾ O tom, že advokáti i fakticky např. okresní úřady zastupovali, resp. poskytovali jim právní pomoc, svědčí i písemnosti uložené v archivních fondech. ⁶⁾ De lege ferenda – pokud by byla finanční prokuratura zřizována – bylo by zajisté s ohledem na historické re-

miniscence vhodné uvažovat o případném zachování možnosti výběru mezi finanční prokuraturou a advokátem.

• • •

Platná právní úprava rovněž výslovně zastoupení obce či okresního úřadu nezakazuje. Je třeba přikývnout Oldřichu Choděrovi, že „porušením ústavy by bylo, kdyby úřad zmocnil advokáta k vydání nějakého rozhodnutí.“⁷⁾ V soukromoprávních věcech, kdy např. obec vystupuje jako pronajímatel bytů a nebytových prostor, by naopak zákazem zastoupení obce advokátem byla obec znevýhodněna a došlo by k porušení rovnosti účastníků ve smyslu čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod č. 2/1993 Sb.

Z praktického hlediska nelze přehlédnout, že advokát je ve své činnosti nezávislý, je vázán pravidly chování dle zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii i Pravidly profesní etiky a pravidly soutěže advokátů ČR a že např. již v otázce odpovědnosti za škodu a pojištění je zastoupení advokátem pro účastníka právnickou osobou výhodnější než zastoupení vlastním zaměstnancem. To se dotýká marantně např. sporů restitučních.

Pokud jde o další argument Elvíry Tomáškové, že advokáti jsou soukromí a že jsou najímáni „za peníze daňových poplatníků“, nelze než připomenout, že přes dřívější určité výhrady je nyní právní služba pokládána za veřejnou zakázku a že výběr konkrétních advokátů napříště nemůže být nahodilý a voluntaristický. Při výběru hrají samozřejmě roli i hlediska výše odměny, odbornosti atd.

Ve prospěch advokátů zastupujících obce a okresní úřady je nutno konečně uvést argument, že vyloučením takové varianty by nejedna obec nemohla podat dovolání, nemajíc zaměstnance právnický vzdělaného (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), či vystupovat před Ústavním soudem ČR (§ 30 odst. 1 zákona o Ústavním soudu).⁸⁾

• • •

Nezbývá než uzavřít, že konkrétní věcný argument či odkaz na konkrétní ustanovení Ústavy, která by měla být porušována, citovaný článek v Lidových novinách nepřináší. Přiznám se, že mně se žádné ustanovení, jež by snad Elvíra Tomášková měla na mysli, nalézt nepodařilo. Omlouvám se proto čtenářům, pokud jsem opakoval obecně známá fakta, či snad prezentuji-li zde svoji totální nezna-lost ústavního práva.

Tak jako ve věci samé se ukryji za formulku: „Co není zakázáno, je povoleno...“

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Poznámky

1) Srv. M. Kerles, A. Zvěřinová, Úřad si nemůže najmout advokáta, tvrdí právnička, Lidové noviny č. 267, 14. 11. 1997, str. 5.

- 2) Srv. tamtéž
- 3) O tom srv. též S. Balík, Právní pomoc veřejnou zakázkou? Bulletin advokacie č. 8/1995, str. 52–55.
- 4) Blíže viz též S. Balík Advokátské spory a právo chudých? (Příspěvek k diskusi o ustanovení § 5 o. s. ř.). Právní praxe č. 7/1995, str. 442 a násl.
- 5) Srv. V. Hora, Civilní řád soudní a jurisdikční norma s dodatky, Praha, Československý kompas 1922, str. 166.
- 6) Srv. např. OA Semily, fond Advokátní kancelář Antala Staška. Tam jsou založeny dokonce účty za poskytnutou právní pomoc.
- 7) Viz pozn. 1.
- 8) Srv. též např. V. Mihule, V. Sládeček, Ústavní soudnictví a lidská práva. Předpisy, dokumenty, komentáře, poznámky, Praha, CODEX 1994, str. 83.

SBÍRKA ÚTĚCHY

O jednom předběžném opatření

V zájmu klienta jsme podali k Obvodnímu soudu pro Prahu 1 koncem roku 1996 návrh na nařízení předběžného opatření s tím, že tento postup je jediným možným k ochraně jeho zájmů a netrpělivě jsme očekávali rozhodnutí soudu o podaném návrhu. Po uplynutí asi 2 měsíců soud požádal o upřesnění žalobního petitu (jiné dva soudy v Praze však o totožném petitu bez problému rozhodly – ale co je na tom divného, vždyť soudy jsou přeci nezávislé!), což jsme ve lhůtě stanovené soudem učinili. Tato skutečnost však zmíněnému soudu nebránila ve skutečnosti, aby řízení zastavil s odvoláním na ustanovení § 43 odst. 2 OSŘ s tím, že pro nedostatky v podání nelze v řízení pokračovat.

Co naplat, bylo tedy nutno podat odvolání. Odvolací soud v polovině roku 1997 zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně s tím, že v řízení je nutno pokračovat. Z odůvodnění odvolacího soudu jsme se dozvěděli, že naše upřesnění žalobního petitu bylo patrně omylem založeno do přílohové obálky spisu a nikoliv do „žurnalizované“ (očíslované) části soudního spisu a soud prvního stupně tedy při rozhodování o zastavení řízení o našem doplnění nevěděl.

A tak nás Obvodní soud pro Prahu 1 téměř po roce od podání původního návrhu opětovně vyzval k doplnění tohoto návrhu (jiné soudní řízení s totožným petitem bylo v té době již pravomocně rozhodnuto Vrchním soudem v Praze) a uložil nám povinnost doplnit návrh o několik skutečností. Mimo jiné nám bylo uloženo

no **prokázat** (kdybychom museli pouze osvědčovat, bylo by to patrně příliš jednoduché) cituji: „...**navrhovatelé nechť prokáží, že mají** (vůči odpůrci – pozn. red.) **pohledávku a že jim jejich nárok bude rozhodnutím soudu přiznán...**“

A tak jsme se v kanceláři radili a přemýšleli, jakým způsobem a jakými důkazními prostředky soudu prokážeme, že navrhovatelé mají vůči odpůrci pohledávku, která jim bude tímto soudem v budoucnu přiznána. Prosím, prokázat existenci pohledávky v rámci předběžného opatření není nesplnitelným úkolem, ale jak prokázat, že tento jejich nárok jim bude rozhodnutím soudu přiznán? To pro nás byl již neřešitelný problém, a protože situace se za dobu jednoho roku od podání návrhu naprosto změnila a důvody pro nařízení předběžného opatření již pominuly, usoudili jsme, že nejlepším řešením dané situace bude vzít návrh na nařízení předběžného opatření zpět v celém rozsahu.

A protože z každé podobné situace by si člověk měl do budoucna vzít poučení, tak se tedy ptám, jak obdobné případy řešit v budoucnu. Na část otázky již znám odpověď, chce to jen více vytrvalosti, neboť co je to v životě lidském jeden rok, předběžko sem, předběžko tam. Ale poradí nám někdo, jak je možno prokázat, že nárok bude rozhodnutím soudu přiznán?

A tak mám dojem, že soud nakonec dosáhl svého záměru o podaném návrhu vůbec nerozhodnout.

*Mgr. Jaromír Henyš
advokátní koncipient, Praha*

VÍTE, ŽE...

- advokát se stal i papežem? Podařilo se to francouzskému kolegovi za vlády Ludvíka IX. Guy Foucault, původně renomovaný právník, vstoupil po smrti své manželky do řádu, byl postupně biskupem, arcibiskupem, kardinálem a v letech 1265–1268 usedl na papežský stolec jako Klement IV.
- známý pražský advokát a obhájce před porotou Jaroslav Mellan (1887–1961) byl velkým sběratelem aforismů? Sentence, které léta sbíral pro svá brilantní vystoupení u soudu, sepsal do knih „Mluvití zlato...“ a „Mlčetí stříbro“, vydaných naposledy v r. 1947. Dovolil jsem si nahodile vybrat jednu z nich: „Právo je jako rodina. Pomáhá jen tomu, kdo v ně věří.“
- jedním ze zvěčnělých advokátů vzpomínaných dosud na mnoha místech v Praze je Jan Podlipný (1848–1914)? Socha bývalého pražského starosty

a starosta Sokola v parku před libeňským zámečkem je dílem sochaře Jaroslava Brůhy a architekta Jana Bloudka, portrét vystavený v expozici Galerie hl. m. Prahy v Trojském zámku namaloval Vojtěch Hynais. Pamětní deska připomínající Podlipného činnost je umístěna na domě U Kasírů čp. 309 v Praze 1, Bartolomějská 13. V neposlední řadě Podlipného jméno nalezneme na desce nad schodištěm v Muzeu hl. m. Prahy. V době stavby budovy Muzea v letech 1896–1898 byl Jan Podlipný starostou.

- advokátem byl původně i francouzský prezident v letech 1913–1920 Raymond Poincaré? Tento významný politik, který během své životní dráhy byl poslancem (1887–1903), senátorem (1903–1913), ministrem financí (1894–1905, 1906–1912), předsedou vlády a ministrem zahraničí (1912–1913) a opakovaně předsedou vlády (1922–1924, 1926–1929) a členem Francouzské akademie věd, byl jedním z hlavních strůjců francouzského vítězství v I. světové válce a spoluvůrců poválečné politické mapy Evropy.
- angličtí solicitoři byli prapůvodně spíše tlumočníci? Po obsazení britských ostrovů Vilémem I. Dobyvatelem byla totiž dlouho jazykem soudců normanská franština, a tak bývalo obvyklé, že strany potřebovaly zástupce, který by jejich jména překládal. Předchůdci solicitorů byli označováni „attorney“ (plnomocník).

Stanislav Balík

ZE ZAHRANIČÍ

Dr. Max J. Allmayer-Beck
Dr. Rudolf Zitta¹⁾

Odborné vzdělávání advokáta v Rakousku²⁾

psáno pro Bulletin advokacie

I. Rakouská advokacie

1. Organizace advokátního stavu

Rakousko je spolkovým státem, který se skládá z devíti spolkových zemí. Spolkové hlavní město Vídeň je současně jednou z těchto zemí. Každá spolková země má vlastní advokátní komoru. Devět advokátních komor tvoří společně

Rakouský sněm advokátních komor (Osterreichischer Rechtsanwaltskammer-tag), zastupitelský sbor, na který zákonodárce přenesl kompetenci k vydávání stanovských právních předpisů.

2. Členství advokátů v advokátních komorách

Podle rakouského práva musí každý, kdo se chce v Rakousku usadit jako advokát a vykonávat zde své povolání, být členem jedné z devíti advokátních komor (členství v Evropské unii přineslo pro advokáty ze států EU zvláštní ustanovení, kterými se zde nebudeme zabývat). Všichni advokáti každé jednotlivé spolkové země tvoří dohromady advokátní komoru této spolkové země. Každá advokátní komora vede seznam advokátů, kteří mají kancelář v příslušné spolkové zemi a seznam advokátních čekatelů, kteří pracují v advokátních kancelářích příslušné spolkové země.

3. Přístup k výkonu povolání advokáta

K výkonu povolání advokáta v Rakousku není třeba státního souhlasu a neexistuje ani numerus clausus. Každý právník (rakouský státní občan nebo příslušník některého ze států EU), který splňuje požadavky v Rakousku předepsaného odborného vzdělání, zákonem stanoveného pojištění povinného ručení a je bezúhonný, se může nechat zapsat u kterékoli advokátní kanceláře do seznamu advokátů a otevřít tam svou kancelář. Pobočky advokátních kanceláří zatím nejsou připuštěny; existují však snahy platný zákaz zrušit. Stejně tak může každý advokátní čekatel absolvovat předepsanou čekatelskou praxi (blíže k tomu viz dále) buďto v jakémkoliv spolkové zemi nebo i postupně ve více advokátních kancelářích v různých spolkových zemích. Předpokladem pro zápis do seznamu advokátních čekatelů je ukončené právnické diplomové studium na některé z rakouských univerzit. Advokátní řád neupravuje nároky právníků, kteří chtějí být v budoucnu advokáty nebo advokátními čekateli, na zajištění místa v některé rakouské advokátní kanceláři. Stejně neexistuje „pořadník“, zajišťující advokátnímu čekateli, že přijde po určité době „na řadu“. Přístup k praktickému zaměstnání v advokátní kanceláři se řídí výlučně nabídkou a poptávkou.

4. Věcné a místní aspekty výkonu povolání

Neexistuje místní ani věcné omezení k zastoupení. Každý advokát může vykonávat své povolání na území celého Rakouska bez ohledu na to, ve které spolkové zemi je zapsán. Především tedy může zastupovat klienty u všech rakouských soudů a u všech dalších rakouských úřadů. Tzv. „odborní advokáti“ dosud v Rakousku neexistují; označení „obhájce ve věcech trestních“ může užívat každý rakouský advokát. Uvádění přednostních oborů činnosti, které je nyní podle stanovského práva přípustné, neznamená, že by advokáti, kteří takové obory udávají, směli být činní pouze v těchto oborech.

5. Advokacie v číslech

Dne 6. prosince 1996 bylo u rakouských advokátních komor zapsáno 3356 advokátů (včetně 328 žen), z toho 1324 ve Vídni, k 31. prosinci 1986 bylo v celém Rakousku 2466 advokátů (včetně 178 žen), z toho 1001 ve Vídni. Advokátních čekatelů bylo 31. prosince 1996 v celém Rakousku 1437 (včetně 414 žen), z toho 650 ve Vídni; k datu 31. prosince 1986 bylo v celém Rakousku 1100 advokátních čekatelů (včetně 271 žen), z toho 529 ve Vídni. Počet advokátů se tedy za posledních deset let v Rakousku značně zvýšil; tendence je nadále poměrně silně vzestupná.

II. Právnícké studium na univerzitách³⁾

1. Diplomové studium

Předepsaná délka studia (diplomové studium) činí osm semestrů. Ve skutečnosti se jenom menší části budoucích právníků podaří ukončit diplomové studium za tuto dobu; často je třeba devíti nebo deseti semestrů, někdy dokonce ještě více. První studijní oddíl – úvodní – je dvousemestrový a zahrnuje nejen rakouské právo, ale také římské soukromé právo, dějiny rakouského práva a základy vývoje evropského práva, základy nauky o národním hospodářství a národohospodářské politiky, jakož i sociologii pro právníky. Pro druhý studijní oddíl je předepsáno šest semestrů; předmětem tohoto studijního oddílu jsou všechny oblasti platného rakouského práva, jakož i všeobecné mezinárodní právo a základy práva mezinárodních organizací. Přitom ale např. daňové právo a evropské právo zatím ještě nejsou povinnými předměty, nýbrž společně s jinými předměty, včetně církevního práva, pouze předměty volitelnými. To znamená, že každý student si může ze skupiny celkem deseti předmětů zvolit jeden, který chce studovat a z kterého chce být zkoušen. Kdo diplomové studium úspěšně ukončí, je oprávněn užívat titul *Magister/Magistra iuris* (*Mag. iur.*).

2. Doktorát

Na diplomové studium může navazovat studium k získání doktorátu, pro které jsou předepsány dva semestry. Získání doktorátu však není předpokladem ani k zápisu do seznamu advokátních čekatelů, ani k zápisu do seznamu advokátů; přináší ale výhody při advokátní zkoušce (započtení určitých zkušebních předmětů) a zkrácení doby odborné přípravy.

3. Jednotné univerzitní vzdělání pro všechny budoucí právníky

Právnícké studium je pro všechna právnícká povolání jednotné. Na rozdíl od Spolkové republiky Německo není v Rakousku předepsáno absolvování právnícké praxe během studia. Charakter studia je převážně teoretický, i když (ovšem v omezené míře) na univerzitách učí a zkoušejí i právníci z praxe jako lektori, ti-

tolární profesoři, univerzitní docenti a někdy také jako univerzitní profesoři a byli jsou občas v rámci výuky navštěvována i soudní jednání nebo demonstrována soudní přelíčení. Každý student může být vedle studia také činný nejrůznějším způsobem v advokátní kanceláři; v praxi se většinou jedná o přechodné zaměstnání, zejména v době prázdnin.

III. Speciální odborná příprava k výkonu advokacie po studiu na univerzitě

1. Podmínky a délka odborné přípravy

Každý právník, který chce později vykonávat advokátní povolání, musí nejprve absolvovat celkem pět let trvající právní praxi, a to nejméně devět měsíců u rakouských soudů (bývá volena na počátku praxe, což není nutné) a nejméně tři roky v advokátních kancelářích v Rakousku (činnosti u advokáta je postavena na roveň činnost u finanční prokuratury, tedy instituce, která zastupuje Republiku Rakousko především v soudních záležitostech). Praktické zaměstnání v advokátních kancelářích musí být vykonáváno jako hlavní povolání a nesmí trpět výkonem jiného povolání. Zbývajících patnáct měsíců praxe může být vykonáváno také u notáře, nebo též u přísežného hospodářského kontrolora a daňového poradce, u správního úřadu nebo na univerzitě, slouží-li taková činnost výkonu advokacie.

Vyjmenované činnosti jsou uznány i tehdy, byly-li konány v zahraničí. Do uvedených patnácti měsíců se započítává i doba doktorandského studia do výše šesti měsíců, jestliže právník úspěšně absolvoval vedle diplomového též doktorandské studium. Devítiměsíční soudní praxe, během níž je tzv. „právní praktikant“ odměňován státem, je dnes namnoze považována za příliš dlouhou a mohla by se v budoucnu (při změně právního studia a zkrácení doby soudní praxe) stát součástí studia jako praxe neplacená.

2. Odborná příprava praktickým zaměstnáním

Podle advokátního řádu se musí advokát postarat o obsáhlou odbornou výchovu advokátního čekatele, jak odpovídá představě o advokátním povolání, a podle toho ho zaměstnat. V době, kdy je advokátní čekatel zaměstnán v rakouských advokátních kancelářích, je oprávněn vystupovat v zastoupení advokáta, u kterého je zaměstnán, a to na jeho odpovědnost a ručení u soudů a jiných úřadů (pokud jde o soudy, ne od počátku u všech soudů). Obhajoba u porotních soudů, jakož i zastupování u nejvyšších soudů (Ústavní soudní dvůr, Nejvyšší soudní dvůr, Správní soudní dvůr) nejsou pro advokátního čekatele možné vůbec. Advokát, u kterého je advokátní čekatel zaměstnán, může za jeho výkony jak klientům, tak i procesnímu odpůrci v rámci ustanovení o náhradě nákladů účtovat, resp. od něho požadovat stejnou odměnu, na kterou by měl nárok, kdyby příslušné výkony dělal sám.

3. Právní postavení čekatele

Advokátní čekatel není členem té které advokátní komory, podléhá ale její disciplinární pravomoci. Je vázán pokyny advokáta, u kterého je zaměstnán. Z hlediska pracovního práva je zaměstnancem advokáta, podle daňového práva má příjmy z nesamostatné činnosti; je pojištěn zákonným nemocenským a úrazovým pojištěním, ne ale penzijním pojištěním. Podle směrnic Rakouského sněmu advokátních komor musí být advokátní čekatel přiměřeně odměňován (v současné době asi ATS 18 000,- až ATS 30 000,- brutto měsíčně, většinou čtrnáctkrát ročně, jak je v Rakousku u zaměstnanců všeobecně obvyklé). Advokát, v jehož kanceláři je advokátní čekatel zaměstnán, musí odvádět komoře zvláštní příspěvek, jehož výše není ve všech spolkových zemích stejná a která se zvyšuje a roste v závislosti na počtu čekatelů, zaměstnaných u advokáta. Jak již uvedeno, advokátní čekatel může měnit advokátní kanceláře jak často chce, musí se ale sám postarat o to, aby zaměstnání u advokáta našel.

4. Směrnice pro odbornou výchovu

Od roku 1986 je Rakouský sněm advokátních komor oprávněn vydávat směrnice o odborné výchově advokátních čekatelů, zvláště o druhu, rozsahu a předmětu hromadných výchovných akcí, kterých se advokátní čekatel musí zúčastnit. Rakouský sněm advokátních komor přitom také může stanovit, jestli a do jaké míry je účast na výchovných akcích předpokladem pro připuštění čekatele k advokátní zkoušce a pro započítatelnost předepsané praxe. Jednotlivé advokátní komory mohou buď samy takové výchovné akce pořádat anebo uznat výchovné akce jiných organizátorů, odpovídají-li směrnicím Rakouského sněmu advokátních komor.

Současně platné směrnice Rakouského sněmu advokátních komor o výchově advokátních čekatelů stanoví, že každý advokátní čekatel musí prokázat návštěvu výchovných akcí v rozsahu celkem 36 půldnů jako předpoklad pro výkon povolání advokáta. Nejméně 24 půldnů výchovných akcí musí advokátní čekatel navštívit, aby byl připuštěn k advokátní zkoušce. Podle směrnice o výchově mají být výchovné akce pořádané ve formě přednášek nebo formou seminářů i za aktivní spoluúčasti účastníka na referátech nebo diskusi.

Každý advokát je povinen povolit svému advokátnímu čekateli účast na výchovných akcích v minimálním, směrnicí předepsaném rozsahu; není ale povinen hradit mu výlohy vynaložené na účast na výchovných akcích (příspěvky, cestovné). Advokátní komory Burgenlandu, Dolního Rakouska, Horního Rakouska, Salcburku a Vídně však doporučily – nezávazně – advokátům, zapsaným v jejich spolkových zemích, aby převzali výlohy na výchovné akce advokátních čekatelů u nich zaměstnaných.

Dosud ještě nebylo zkoumáno, zda výše uvedená povinnost případně nevyplývá ze zákonného ustanovení, že advokát se má postarat o obsáhlou výchovu

u něho zaměstnaného advokátního čekatele. Akceptování takové povinnosti by mohlo být zdůvodněno zvláště tím, že dnes už vůbec žádná advokátní kancelář není činná nebo dokonce stejnosměrně činná ve všech právních oblastech, nýbrž téměř každá je už poměrně silně specializována. Bylo by možné zastávat názor, že za těchto okolností žádný advokát nemůže zajistit „obsáhlé“ vzdělání advokátního čekatele pouze zaměstnáním ve vlastní kanceláři a musí doplnit jeho odbornou výchovu v kanceláři jiným způsobem na vlastní náklady. K tomu má většina advokátů zájem udržet schopné advokátní čekatele pokud možno dlouho ve své kanceláři a zabránit jejich přechodu do jiné advokátní kanceláře, neboť je pro ně výhodné zaměstnat takového čekatele po skončení jeho odborné přípravy ve vlastní advokátní kanceláři buď jako advokáta v pracovním poměru nebo stálého substituta anebo s ním utvořit kancelářské společenství.

5. Organizátoři hromadných výchovných akcí

Provádění výchovných akcí pro advokátní komory Burgenland, Dolní Rakousko a Vídeň bylo v roce 1986 svěřeno tehdy již existující Společnosti pro právní odbornou výchovu se sídlem ve Vídni. Pro advokátní komory Horní Rakousko a Salcburk jsou výchovné akce organizovány Svazem hornorakouských advokátů. Těchto pět advokátních komor nabízí program akcí pod společným označením „Advokátní akademie“ (bližší pod IV. a V.).

6. Advokátní zkouška

Ten, kdo chce v Rakousku vykonávat povolání advokáta, musí složit advokátní zkoušku. Tato zkouška může být vykonána nejdříve po třech letech praxe, včetně devítiměsíční soudní praxe a nejméně dvou let praktického zaměstnání u rakouského advokáta. Má být důkazem dovedností a znalostí, nutných k výkonu advokátního povolání, zvláště má prokázat obratnost při zahájení a správné vedení advokátovi svěřených veřejných a soukromých záležitostí, jakož i způsobilost k sepisování právních listin a dobrozdání a k uspořádanému písemnému a ústnímu přednesu právního a věcného stavu.

Advokátní zkouška se koná před senáty advokátní zkušební komise u jednoho ze čtyř v Rakousku existujících Vrchních zemských soudů (Granz, Innsbruck, Lince a Vídeň). Každý zkušební senát se skládá ze dvou soudců a dvou advokátů. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy, kterým je vždycky soudce, ledaže oba advokáti shodně hlasují, že kandidát při zkoušce neprospěl. Jestliže kandidát při zkoušce neprospěl, může ji opakovat (maximálně dvakrát) ve lhůtě určené zkušebními senáty, nejdříve za tři a nejpozději za dvanáct měsíců; tato doba se pak nezapočítává do doby praktického zaměstnání. Za zkoušku – i za každou opakovanou zkouškou – musí čekatel zaplatit poplatek, který např. ve Vídni v současné době činí ATS 6 800,- (s připočtením státních kolkových poplatků).

Předmětem advokátní zkoušky je veškeré v Rakousku platné právo, tedy také evropské právo, stejně tak advokátní služební a stavovské právo včetně honorárního práva, a podnikatelské povinnosti advokáta podle příslušných zákonů (např. daně advokátní kanceláře, zákon o ochraně zaměstnanců, výchova učňů). Získal-li advokát doktorát, odpadnou u zkoušky na jeho žádost předměty, které byly zkušebními předměty rigoroza, které musel vykonat na závěr doktorandského studia. Zkouška se skládá z části písemné (vypracování listin, zvláště opravných prostředků nebo stížnosti k Ústavnímu soudnímu dvoru nebo k Správnímu soudnímu dvoru a vypracování soudního rozhodnutí) a části ústní.

IV. Program akcí Advokátní akademie

1. Místo akcí

Společnost pro právní odbornou výchovu a Svaz hornorakouských advokátů mají každý svůj vlastní program. Výchovné akce pro Burgenland, Dolní Rakousko a Vídeň se konají zpravidla ve Vídni, pro Horní Rakousko a Salcburk zpravidla v St. Georgen am Attersee/Horní Rakousko. Každý rakouský advokátní čestník jak ze spolkových zemí, které se na Advokátní akademii podílejí, tak i z těch, které může navštěvovat se jí neúčastní, může navštěvovat výchovné akce obou institucí, tyto se mu započítávají.

2. Trvání akcí a příspěvek

V současné době trvá většina akcí tři půldny, a sice v pátek celý den a v sobotu dopoledne. Příležitostně bývají nabízeny i jednodenní nebo vícedenní semináře. Příspěvek na akci činí toho času (1997) jednotně pro půlden ATS 1 000,- (včetně daně z přidané hodnoty). Akce přitom nejsou výdělečné.

3. Referenti akcí

Většina referentů výchovných akcí přichází z praxe; převážně se přitom jedná o advokáty. Často bývají ale přizváni jako referenti také soudci různých soudů, včetně nejvyšších soudů, soudní úředníci, státní zástupci, odborníci ze spolkových ministerstev, jiní správní úředníci, notáři, hospodářští správci věrné ruky, jakož i znalci a jiní odborníci; univerzitní učitelé pouze výjimečně, protože akce nemají zprostředkovávat jenom a v první řadě teoretické vědomosti, nýbrž všechny znalosti a dovednosti, nutné k výkonu advokátního povolání.

4. Nabídka akcí

V roce 1997 nabízela Společnost pro právní odbornou výchovu celkem 38 výchovných akcí, včetně řady seminářů Daňové právo (18 polodenních seminářů, rozvržených na celý rok); tím se přihlíží k okolnosti, že studenti volí jen velmi zříd-

ka daňové právo v rámci právnického studia jako zkušební předmět. Svaz horňorakouských advokátů pořádal v r. 1997 celkem 15 výchovných akcí.

Předmětem výchovných akcí jsou nejen nejdůležitější rakouské právní oblasti a obory činnosti advokáta včetně služebního, stavovského a honorárního práva, nýbrž i taková témata, jako např. evropské právo, advokát jako autor smlouvy, advokát jako podnikatel, bilanční analýza a ocenění podniku, technika dopravní nehody, angloamerické občanské a hospodářské právo, úvod do zahraničního práva a cizích odborných jazyků (angličtina, francouzština, italština), „tělesná řeč“, „správné dotázání je napůl vyhráno“ a rétorika. Témata nejsou každý rok zcela stejná.

V. K metodice výchovných akcí Advokátní akademie

1. Počet účastníků

Vzdělávací kurzy jsou navštěvovány v oblasti Burgenland, Dolní Rakousko a Vídeň v průměru 50 až 70 advokátními čekateli, v oblasti Horní Rakousko a Salcburk asi 40 advokátními čekateli. Zpravidla není počet účastníků předem omezen. Nižší počet účastníků mají semináře jako např. „rétorika“. Všichni referenti jsou zpravidla přítomni po celou akci a zapojují se do probírání tématu. Možnost opustit obvyklý systém přednášek s otázkami a diskusí je přirozeně při poměrně vysokém počtu účastníků menší. Velký počet účastníků souvisí s tím, že se nekoná dostatek seminářů, důležité semináře nebývají dostatečně často opakovány, odměna referentů je – v důsledku nízkých příspěvků a vzhledem k vyžadované přítomnosti po celý seminář – relativně nízká, námaha vynaložená na přípravu tedy také nepřesahuje určité meze a dosud se nezačalo metodicky a didakticky školit také referenty samotné.

2. Podstatný rozdíl oproti odborné výchově během právnického studia

Jak jen to je možné, je snaha připravit a pojednávat témata tak, aby refletovala na problémy v advokátní praxi. To znamená zaměřit se zvláště na tyto úkoly:

- Témata jsou definována a pojednávána podle skutečných případů v právní praxi mezioborově a ve vztahu k určitým problémům. Tak např. jako téma semináře nebude zvoleno občanskoprávní pozemkové právo, nýbrž kupní smlouva o nemovitostech, a v rámci tohoto tématu se probírají nejen nejprve základní občanskoprávní otázky, nýbrž stejně tak i důležitá daňová hlediska (např. daň z nabytí pozemku, daň z příjmu u spekulativních obchodů), správněprávní úpravy a řízení o povoleních, provedení smlouvy v pozemkové knize atd. Nebo: K semináři o rozvodu manželství patří také následky rozvodu, civilněprocesní prostředky (např. podoba žaloby o rozvod a návrhu na prozatímní ustanovení, týkající se výživného a společného bytu), dohody při rozvodu, pojednání aspektů dědickoprávních a týkajících se sociálního pojištění apod.

- Jsou vydávány nebo sestavovány seznamy bodů pro rozhovory s klienty k získání informací a pro časově a věcně správně vypracovaný průběh opatření v rámci určité advokátní činnosti; stejně tak vzory písemných podání a smluv.
- Zvláštní význam se přikládá předávání praktických advokátních zkušeností účastníkům, upozornění na často se vyskytující chyby a na to, jak se jich vyvarovat apod. Jsou-li mezi referenty neadvokáti, dostanou se ke slovu také jejich hlediska a rady, které se mnohdy veskrze liší od názorů advokátů.
- Účastníci se seznamují také s tím, kde lze očekávat zvláštní nebezpečí, která by mohla způsobit ručení advokáta, a jak takovým situacím předcházet.

3. Práce ve skupinách

Kde to dovolí počet účastníků (referenti jsou ochotni pracovat ve skupinách a udělají si čas na náročnou přípravu) pracuje se částečně v malých skupinách. Každá skupinka obdrží pracovní podklady, např. informaci, kterou udělí pravděpodobný klient za účelem vypracování smlouvy. Každá skupina má na základě tohoto podkladu vypracovat tuto smlouvu, zjistit případné nedostatky v udělené informaci, sestavit seznam bodů pro rozhovor s klientem atd. Skupiny pak výsledky přednesou a společně diskutují, odhalují se chyby a poukazuje se na nedostatky. Podobně se pojednává zahájení civilních procesů, sepsání informace k žalobě, sepsání žaloby atd.

4. Co ještě chybí

Metodické a didaktické možnosti zdaleka ještě nejsou vyčerpány. Tak zatím z důvodů uvedených ad V/1., v seminářích neexistují krátké referáty účastníků na právní téma, hrané situace s rozdělenými úlohami, nahrávky na video a jejich analýza s účastníky a skoro bez výjimky zde chybí spoluúčast znalců a tím také pobírání různorodých problémů, které před advokáty vedle čistého práva vystávají, tedy např. medicínských, technických a kriminalistických aspektů, které se často objevují při vyřizování mnoha mandátů. Délka akcí je, měřeno tématy, často příliš krátká.

VI. Shrnutí zkušeností s rakouskou odbornou výchovou advokátů

Je pravděpodobně nemožné, aby právnické studium na univerzitách bylo různě uzpůsobeno podle povolání, na která se budoucí právníci připravují. Jistě by bylo možné a účelné, aby studium bylo zaměřeno více než dosud mezioborově, i s přihlédnutím k neprávnickým oborům, jako medicíně, pokud mohou mít pro právníky význam. Ačkoliv by bylo žádoucí, aby právnické studium bylo vyučováno v užším vztahu k praxi a aby proto více praktiků než dosud působilo při studiu jako vyučující, z různých důvodů to nelze realizovat.

Podle našeho názoru se osvědčilo, že v Rakousku už odedávna následuje po jednotném právníckém vzdělání na univerzitě pro každé z nejdůležitějších právníckých povolání jiná praktická příprava ve zvoleném oboru a vlastní profesní zkouška. Přibývání právní materie, pouze omezené možnosti odborné výchovy, které nabízí čekatelská praxe v advokátních kancelářích a jinde, a účelnost dalšího školení a doškolování (i teorii) ve vztahu k praxi hovoří pro povinnost advokátních čekatelů zúčastňovat se doplňujících výchovných akcí, pořádaných převážně advokáty.

Poznámky:

- 1) Dr. Max J. Allmayer-Beck je advokátem ve Vídni, předsedou pracovní skupiny Rakouského sněmu advokátních komor pro odborný dorost a další vzdělávání, předsedou Advokátního spolku pro výchovu a další vzdělávání a byl dlouhá léta prezidentem Společnosti pro právnícké další vzdělávání. Dr. Rudolf Zitta je advokátem v Salcburku a předsedajícím jednatelem Pracovního společenství Právo a další vzdělávání a Salcburského institutu pro právníckou informaci a další vzdělávání.
- 2) Toto pojednání bylo vypracováno v rámci činnosti Salcburského institutu pro právníckou informaci a další vzdělávání. Za další informace děkujeme advokátce paní Dr. Waltraute Stegerové, Linec, člence předsednictva Svazu hornorakouských advokátů. Překlad do českého jazyka opatřila Ing. Jana Zittová, Salcburk.
- 3) Právnícké studium je představeno tak, jak to odpovídá platnému právu. V Rakousku byl loni přijat nový zákon o studiu na univerzitách, který v budoucnu otevře univerzitám možnost upravit univerzitní studium s větší autonomií než dosud. Zato budou muset jednotlivé univerzity vypracovat vlastní nové studijní plány; studium na jednotlivých univerzitách se tedy bude v budoucnu odlišovat více než dosud. To neplatí pouze pro studium práv, nýbrž pro každé studium.

MEZINÁRODNÍ VZTAHY

Paříž 1997 (pobyt českých advokátů)

Ve dnech 17. a 18. října 1997 uspořádala ČAK další, již téměř tradiční, pracovní pobyt českých advokátů v metropoli nad Seinou.

Pracovní část programu probíhala dne 17. 10. 1997 v knihovně Pařížské advokátní komory („PAK“) v Justičním paláci. Po úvodních slovech a oficiálním přivítání české skupiny předsedou Pařížské advokátní komory panem Bernardem VATI-

ÉREM byl zahájen dopolední pracovní program. Tématem přednášek pařížských advokátů a členů vedení PAK byly otázky zápisu evropského advokáta z EU i z jiných evropských zemí do Pařížské advokátní komory, základy společné deontologie evropských advokátních komor, ale i stručný exkurz do historie advokátních komor v českých zemích a ve Francii. Za českou stranu přednesl historický výklad, jako vždy precizně, JUDr. PhDr. Stanislav Balík. Všechny přednášky byly překládány do češtiny JUDr. Václavem Králem a některými dalšími kolegy.

Odpolední program pokračoval prohlídkou Justičního paláce se zasvěceným výkladem o jeho historii a o průběhu některých historicky významných, zejména trestních procesů. Měli jsme též příležitost zúčastnit se osobně několika soudních jednání.

Nabýlý program pokračoval od 16.00 hodin návštěvou Státní rady (Conseil d'Etat) na Place Royal naproti Louvru s poutavým, místy nečekaně humorným výkladem o její historii, personálním obsazení a jejích úkolech.

V podvečer byla skupina 15 „statečných“ advokátů přijata na Ministerstvu spravedlnosti Francouzské republiky. Zde jsme si prohlédli vstupní expozici o historii státní pečeti za dobu I. až V. francouzské republiky, historické reprezentační, přijímací a jednací sály a dokonce i kancelář ministryně spravedlnosti. Tato, ač neprávnická, stojí nejenom v čele svého resortu, ale působí i jako „strážce“ státní pečeti Francouzské republiky.

Druhý den se pak konala tradiční bezplatná prohlídka Louvru za přítomnosti fundovaného francouzského průvodce a jeho české manželky. Tato světoznámá galerie výtvarného umění se stále mění a rozšiřují se nejenom výstavní sály, ale i jednotlivé tematické sbírky. Došlo k podstatnému rozšíření sbírky starého francouzského malířství a své nové místo ve druhém patře našla i věhlasná sbírka holandských mistrů v čele s Rembrandtem. Bohužel sbírka egyptského umění je v současné době z důvodu rekonstrukčních prací výrazně omezena. Snad jen Vinciho Mona Lisa (Gioconda) zůstala na svém původním místě ve Velké galerii soustavně obklopena davem uměnímilovných návštěvníků ze všech koutů naší planety.

Zbývající část svého pobytu v Paříži využili účastníci každý po svém. Někteří se věnovali pracovním jednáním s klienty, jiní odpočinkovému programu či nákupům všeho druhu. Autor tohoto příspěvku zhlédl ještě jedinečnou soubornou výstavu obrazů (svezených z galerií a soukromých sbírek po celém světě) George de la Toura ve dvou podlažích Grand Palais, navštívil poměrně neznámé, avšak osobité Muzeum francouzských vín se závěrečnou degustací a muzeum Střední Francie s rozsáhlým zámeckým parkem a řadou umělých jezer a nádrží nedaleko od Paříže.

Celý pobyt naší skupiny byl provázen na tuto dobu neuvěřitelně příjemně teplým a slunečným počasím. Malý mráček představovaly ještě dozvuky v někte-

ných místních médiích ohledně tragické smrti princezny Diany a jejího problematického vyšetřování a nečekané problémy některých účastníků s rezervací míst, bohužel díky Air France, při zpátečním letu na pravidelné lince ČSA v neděli večer do Prahy. V důsledku vzniklého zpoždění při odletu pak kapitán letadla zaznamenal pravděpodobně traťový rekord, kdy vlastní let byl asi o 15 minut kratší, než stanoví letový řád.

I když v letošním programu chyběly některé společenské akce, zajímavé vždy i po stránce gastronomické, byl tento pracovní pobyt velmi přínosný pro české advokáty nejen po stránce odborné, ale i z pohledu kulturně-společenského. V těchto a jim podobných akcích, i v jiných francouzských regionech, se vyplatí nadále pokračovat.

JUDr. Jiří Ondroušek

RECENZE, ANOTACE

Antonín Tripes

Exekuce v soudní praxi

Vydalo nakladatelství C. H. Beck, Praha, 1997 v edici Beckovy příručky pro právní praxi, vázané, 498 stran, doporučená cena 590,- Kč.

V rámci příruček pro právní praxi vydalo nakladatelství C. H. Beck Praha další významnou monografii, která bude nepochybně dobrým pomocníkem všech právníků, kteří přicházejí do styku se soudním řízením a zejména s jeho konečnou fází – výkonem rozhodnutí. Jde o vysoce fundované dílo autora, pro něhož se soudní exekuce stala možno říci životním tématem. Nejenže se jako soudce (předseda odvolacího senátu krajského soudu v Č. Budějovicích) celá léta touto problematikou zabývá, ale soustavně se jí věnuje i publicisticky a přednáškově. Již v roce 1977 vyšla v rámci právnických příruček ministerstva spravedlnosti autorova práce „Výkon rozhodnutí“. Od té doby došlo k dílčím změnám legislativy a rozšířila se podstatným způsobem i judikatura. Nová práce autora, která vychází po dvaceti letech, je mnohem obsáhlejší, obohacená o další poznatky teorie i praxe. Její předností je mimo jiné i to, že obsahuje vzory rozhodnutí a podání (celkem 49) týkající se exekuce, obecně i jednotlivých jejích druhů. To má význam nejen pro soudní rozhodování, ale i pro praxi advokátů při koncipování podání a při formulaci petičů.

Autor sám v úvodu své práce uvádí, že se snaží shrnout poznatky praxe při provádění soudních exekucí, a mezi právníckou veřejností, které je práce určena, jmenuje výslovně i advokáty, pro které – jak zdůrazňuje – „může přinést nejen jedno nové poznání, které jim dosud unikalo.“ S tím lze z hlediska poskytování právních služeb souhlasit – vzpomeňme jen příkladmo notoricky známého občasného zaměňování odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí s návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí.

Práce se člení na dvanáct částí. Prvá je věnována exekucím obecně, druhá předpokladům exekuce, exekučním titulům, příslušnosti soudu, účastníkům řízení, přechodu práv a povinností, způsobu exekuce, činnosti soudu před nařízením exekuce, nařízením, odkladu a zastavení exekuce a exekučním nákladům. V dalších částech je podán podrobný výklad o jednotlivých druzích výkonu rozhodnutí počínaje srážkami ze mzdy a konče rozhodnutím o výchově nezletilých dětí.

Cennou na této práci je nejen její komplexnost a důkladnost – autor se nevyhýbá žádným sporným otázkám (a snaží se je řešit jak na základě judikatury a literatury, tak i vlastním výkladem), ale i důsledným využíváním interních norem, které při výkonu rozhodnutí mají nezanedbatelný význam, zejména Jednacího řádu a Kancelářského řádu pro okresní a krajské soudy.

Nejen soudce, ale i advokát nalezne v této všestranně pojaté práci odpovědi na každou významnou otázku mající vztah k tématu. Orientaci usnadní přípojený seznam literatury, rejstřík použitých vzorů a zejména i instruktivně sestavený věcný rejstřík. Škoda jen, že – na rozdíl od věcného rejstříku – chybí u rejstříku vzorů odkaz na příslušnou stranu, což by usnadnilo orientaci čtenáře.

JUDr. Václav Mandák

Pavel MATES a Miroslava MATOUŠOVÁ

Evidence, informace, systémy

**Vydalo nakladatelství CODEX Bohemia s. r. o., 1997, 264 stran, cena ne-
uvedena.**

Informace, jak správně konstatují autoři, patří k nejfrekventovanějším výrazům v dnešním slovníku. O tom svědčí i fakt, že oblast nakládání s informacemi se v současné době rozštěpila do řady velmi autonomních pododvětví. Je zcela zřejmé, jak se v současné době odborníci na hardware téměř chlubí svými ne-

znalostmi v problematice software a pro obě uvedené skupiny osob jsou zcela záhadné právní problémy spojené s předmětnou oblastí lidské činnosti. Výslovně sice neuvedený, ale již po prvním přečtení zcela zřejmý záměr autorů na překlenutí naznačené mezery, je proto nutno hodnotit vysoce pozitivně.

Práci je možno rozčlenit do dvou základních oblastí. V první je především ozřejmen pojem a význam informace. Tato část má jistým způsobem klíčový význam, neboť přesvědčivě vyvrací mylnou, ale téměř silou pampelišky zakořeněnou představu, že informatika začíná až s nástupem počítačů. Zároveň je zde poukázáno na skutečnost, jakou významnou úlohu plní informace z hlediska lidské civilizace. Na tomto místě proto není možno si nepřipomenout, že jen velmi málo poznatků člověk získal na základě vlastní zkušenosti. Vývoj naší společnosti, ať si to přiznáme nebo nikoli, je v podstatě založen na zprostředkovávání informací.

Autoři výklad založili na pojmech a ustanoveních zakotvených v našem právním řádu. Jedná se o metodu, kterou je možno hodnotit jako účelnou. Ačkoli si to mnozí nepřipouští, právní řád je jedním z mála (nebo spíše jediným) společenských normativních systémů, který musí respektovat každý z nás, a to vývodům autorů dodává na významu.

Tím se však práce přechyluje již do druhé části nastiňující náš právní řád ve vztahu k nakládání s informacemi. Na tomto místě je třeba ocenit především zpracování přehledu informačních systémů vedených na základě právních předpisů a uvedení chronologického přehledu zákonů a dalších právních předpisů upravujících vedení evidencí a úředních seznamů. Nepochybně se jedná o dosud unikátní přehledy, které nejen plasticky ozřejmí často dosud popíranou šíři informačního práva, ale které zejména poslouží jako cenné vodítko pro praxi. Zároveň (toto ovšem je zcela mimo vliv autorů) je třeba poukázat na skutečnost, že zde uvedené údaje postupem času nepochybně začnou poněkud ztrácet na aktuálnosti a bude tedy nezbytné je konfrontovat s platným právem.

Právní část publikace pak je pojata na teoretičtější bázi. I to je, vzhledem k poměrné chudosti literatury k předmětnému tématu, cenné. Z této skutečnosti však samozřejmě lze současně vyvodit i požadavek na vydání druhého dílu publikace. Toto je podtrženo i tím, že autoři v podstatě nevysvětlují svá některá diskutabilní tvrzení. Osobně bych polemizoval např. s převzatým tvrzením uvedeným na str. 142 publikace, podle něhož je soukromí chráněno i před vyžadováním a získáváním informací s výjimkou zákonem stanovených případů. Zde samozřejmě není prostor pro potřebný rozsáhlejší exkurz, uvědomme si však, že prezentované velmi striktní stanovisko by velmi citelně oslabilo ústavně deklarované právo na informace.

Publikace Evidence, informace, systémy se tak zároveň stává i výzvou. Jednak všem osobám pracujícím s informacemi (což ovšem jsme my všichni), aby si

prohloubili a zkonfrontovali své vědomosti. Dále ale i autorům a konec konců i nakladatelstvím, aby přinesené poznatky ještě prohloubily. Chtěl bych věřit, že ani jedna z výzev nezůstane bez odezvy.

JUDr. Jiří Maštalka

Milan Holub a kolektiv autorů:

Vzory soudních rozhodnutí a úkonů soudů všech tří stupňů

Nakladatelství Linde, Praha 1997. Stran 984, cena 660,- Kč.

Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Linde vydalo rozsáhlou publikaci, obsahující celkem pětset třicet pět vzorů, které tvoří soubor procesních úkonů soudů všech stupňů a všech agend, s výjimkou věcí trestních.

Publikace navazuje na úspěšné vydání knihy Vzory procesních úkonů občanskoprávních z r. 1988 autorů JUDr. Jiřího Bedrny, JUDr. Jany Kamenické, JUDr. Evy Sekaninové a JUDr. Antonína Tripese. Z této publikace nový kolektiv autorů, vedený předsedou senátu Vrchního soudu v Praze JUDr. Milanem Holubem, CSc., převzal nebo přepracoval a aktualizoval vzory procesních úkonů soudů prvního stupně, které doplnil jednak novými vzory z různých právních agend, jednak vzory úkonů z oblasti opravných prostředků a vzory jiných úkonů realizovaných Nejvyšším soudem ČR.

V porovnání s vydáním z r. 1988 je nynější publikace monumentálním dílem, o čemž svědčí i úctyhodný počet šestnácti autorů. Většinu tvoří soudci – předsedové senátů pražských a budějovických soudů. Nejvyšší soud zastupuje JUDr. Marta Škárová, z Vrchního soudu v Praze to je již zmíněný vedoucí autorského kolektivu JUDr. Milan Holub, dále JUDr. Zdeněk Kovařík, JUDr. Michal Mazanec, JUDr. Marie Součková, z Krajského soudu v Českých Budějovicích JUDr. Antonín Tripes a JUDr. Milan Tripes, z Krajského obchodního soudu v Praze JUDr. Ivana Knapová, JUDr. Yvona Svobodová a Ing. Mgr. Jaroslav Zelenka, Městský soud v Praze reprezentují JUDr. Ladislav Muzikář a JUDr. Robert Waltr a Obvodní soud pro Prahu 8 JUDr. Hana Nová a JUDr. Jan Ryba. Menšinu autorského kolektivu pak tvoří notáři JUDr. Ondřej Holub a JUDr. Karel Wawerka.

Publikace o 984 číslovaných stranách, která neobsahuje pochopitelně všechny druhy procesních úkonů, nýbrž nejdůležitějších a nejčastějších z nich, reflektuje právní stav k 1. květnu 1997 a je rozčleněna do následujících čtyř částí:

ČÁST I. – VĚCI OBČANSKOPRÁVNÍ (vzory č. 1–315) je dále členěna na tři oddíly:

Oddíl (A) obsahuje procesní vzory prvoinstanční a v jeho úvodu je jedenáct vzorů k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Další vzory jsou řazeny podle o. s. ř. počínaje tzv. delegací vhodnou (§ 12 odst. 2 o. s. ř.) a konče procesními úkony v řízení o úschovách (do § 185r o. s. ř.).

Oddíl (B) obsahuje procesní vzory týkající se opravných prostředků, upravených v části čtvrté o. s. ř. (odvolání, obnova řízení a dovolání).

Třetí oddíl (C) uvádí procesní vzory exekuční (část šestá o. s. ř.)

ČÁST II. – VĚCI OBCHODNÍ rozděluje vzory č. 316–503 do čtyř oddílů:

Oddíl (A) obsahuje vzory ve věcech obchodních pro řízení v I. stupni. Oddíl (B) zahrnuje vzory pro řízení ve věcech obchodního rejstříku. V oddílu (C) jsou vzory rozhodnutí ve věcech směnečných a šekových. Poslední oddíl (D) je věnován vzorům pro řízení konkursní.

ČÁST III. – VĚCI SPRÁVNÍ (vzory č. 504–535) se zabývá problematikou správního soudnictví podle části páté o. s. ř.

ČÁST IV. – SEZNAM VZORŮ SEVT představuje přílohu č. 2 kancelářského řádu pro okresní a krajské soudy, obsahující seznam čtyř skupin vzorů pro různé druhy řízení (tr. ř., o. s. ř., k. ř. a k. v. ř.).

Celková úroveň publikace jak po stránce odborné, tak i co do uspořádání je velmi dobrá, vzory jsou přehledně řazeny většinou podle navazujících ustanovení příslušných norem (o. s. ř., zák. o konkurzu a vyrovnání atd.). Vysoká odborná úroveň knihy zastiňuje některé drobné vady, jako např. to, že správní vzory části III. neobsahují oproti vzorům částí I. a II. žádné poznámky pod čarou, ač by si je v mnoha případech zasloužily.

Vzory rozhodnutí a úkonů soudů lze považovat za neocenitelnou a každodenní pomůckou nejen soudců, vyšších soudních úředníků i pracovníků soudních kanceláří, ale i advokátů, pokud jde o formulaci procesních návrhů a zejména žalobních petíí.

JUDr. Květa Slavíková

Z ODBORNÝCH ČASOPISŮ

Řazeno abecedně
Připravuje A. D.

AD NOTAM 1997, ročník 3, sešit 5

Ryšánek Z.: Změny společenské smlouvy ve společnosti s ručením omezeným
Barešová E.: Účinnost smlouvy o převodu nemovitosti
Baudyš P.: Odstoupení od smlouvy, kterou byly převedeny nemovitosti
Sáblíková V.: Povinnost mlčenlivosti notáře

DANĚ 1997, ročník 5

Číslo 10

Mívaltová L., Matějovicová J.: Některé vybrané aspekty zdaňování cenných papírů z pohledu právnických osob na praktických příkladech
Koráb M.: Zdaňování příjmů z prodeje nemovitostí
Helešic F.: Kapitálová účast v eurodružstvech
Mrkývka P.: O čem v novele celního zákona
Kinšt J.: Struktura operací veřejných rozpočtů podle rozpočtové skladby

Číslo 11

Čáslavský M.: Daňová soustava v roce 5
Krocina L.: Zákon o DPH v roce 1998
Svoboda P.: Lze daně vybírat lépe?
Pokorná J.: Zrušení obchodní společnosti bez likvidace
Soukupová K.: Transferové ceny a cena obvyklá
Grossová M.: Daň z nemovitostí a související právní předpisy (I)

OBCHODNÍ PRÁVO 1997, ročník 6

Číslo 10

Helešic F.: Tvorba družstevního práva Evropské unie – vývoj názorů (dokončení)
Šturma P.: Dvoustranné dohody o podpoře a ochraně investic
Polák P.: Právní úprava ochranných známek v rámci EU
Uhlíř A.: Právo a jazyk – aneb úvaha o stabilitě kodifikací
Informace: Soudní poplatky

PŘÁVNÍ PRAXE 1997, ročník 45, sešit 7–8

- Sotolář A., Sovák Z., Šámal P., Rizman S., Fenyk J.: K reformě trestního procesu a nové koncepci mediační a probační služby ČR
- Sotolář A., Ouředníčková L., Sovák Z., Havlíková M., Rizman S., Šámal P., Fenyk J.: Mediační a probační služby v ČR
- Slunečko P.: Právo Evropské unie a vzdělávání českých soudců
- Ludet D.: Úloha soudce v zavádění komunitárního hmotného práva: příklad „opatření srovnatelného účinku“
- Haderka J.: K problematice „spravedlivého procesu“
- David L.: Dohoda o narovnání (§ 259 z. p.) a rozvázání pracovního poměru
- Mádr J.: Ke zpoplatnění žalob o určení vlastnictví
- Suchánek P.: K některým otázkám nahrazení vazby zárukou nebo slibem či peněžitou zárukou
- Čapek J.: Z rozhodnutí Evropského soudu a Evropské komise pro lidská práva (zákaz mučení..., část V)
- Verschraegen B.: Společná péče rodičů o nezletilé dítě
- Válková J.: Soudnictví nad mládeží ve Velké Británii

PŘÁVNÍ RÁDCE 1997, ročník 5

Číslo 11

- Koudelka Z.: Obec a statutární orgán
- Fiala T.: Vyšetřovací pravomoci Evropské komise v případech porušení pravidel ochrany soutěže
- Vajgant M.: Plní zástavní právo svoji funkcí?
- Marek K.: Smlouva o prodeji podniku
- Kotásek J.: Kapitalizace pohledávek
- Mustar Z.: Právo hospodaření ve světle nového zákona o státním podniku
- Holeyšovský M.: Forfaiting a faktoring
- Zákon ČNR č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty (úplné znění)
- Běhounek P.: Ukončení účasti společníka z daňového hlediska
- Vantuch P.: Důvody vazby z pohledu orgánů činných v trestním řízení
- Barák J.: Legislativní pravidla a legislativní proces (13.)
- Právní poradna

PRÁVNÍ ROZHLEDY 1997, ročník 5

Číslo 10

- Eliáš K.: Podnik a dědění podniku
Načevová A.: Právní aspekty odnímání orgánů a tkání a transplantací v českém právním řádu
Kindl M.: Některé problémy smlouvy o výstavbě části domu
Salač J.: K problematice rozporu právního úkonu se zákonem ve světle § 39 občanského zákoníku
Chalupa R.: Nepravé násobení směnky
Mähler G. H., Mählerová G.: Urovnání sporu – věc advokátů: mediacce
Mikeš J.: Cui bono?
Biolek V.: K soudním exekucím de lege ferenda
Štraus J.: Ještě k nákladům řízení
Kalenský P.: Jak pohlízet na tzv. mrtvá bankovní konta ve Švýcarsku
Mádr J.: Procesní následky tzv. námítky podjatosti soudce
Soudní rozhodnutí

PRÁVO A PODNIKÁNÍ 1997, ročník 6

Číslo 10

- Libnar D.: Současný český finanční trh a směry možných řešení jeho problémů
Tvareková J.: K novele zákona o daních z příjmů
Horáček V.: Omezení odpovědnosti za škodu v obchodních vztazích
Plíva S.: Odstoupení od smlouvy o úvěru a zajištění závazku
Marek K.: Smlouva o dílo
Faldyna F.: Nad judikátem Nejvyššího soudu k výši úroků z prodlení
Judikatura

Sešit 11

- Fürstová J.: Legislativní úprava regulace cen a změny cen provedené v roce 1997
Plíva S.: Majetkové postavení státního podniku
Telec I.: Právní přehled veřejně účelných spolků
Guth J.: CO mají společného a v čem se liší obchodní zákoník a zákon o investičních společnostech a investičních fondech
Marek K.: Smlouva o dílo
Hemelík K.: Vznik vlastnického práva – několik poznámek k zákonu o půdě
Kulhánek M.: Záporné expresivní výrazy v reklamě
Příloha: Z judikatury

PRÁVO A ZAMĚSTNÁNÍ 1997, ročník 3

Číslo 10

- Brejcha A.: Procesní souvislosti rozhodování posudkových orgánů v sociálním zabezpečení
Zemanová J.: Opatření pro plátce pojistného na sociální zabezpečení ze zatopených oblastí
Michálková B.: Další změny zákona o důchodovém pojištění od ledna 1998
Bognárová V.: Nad jedním soudním rozhodnutím (odvolání zaměstnance z jmenované funkce)
Píchová I.: Aktuální problémy v oblasti bezpečnosti a zdraví při práci a výhled do budoucna
Malinová H.: Význam mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení a jejich používání v praxi

Číslo 11

- Brejcha A.: Hmotněprávní a procesní souvislosti aplikace zákona o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické persequce
Přeslídka Z.: K právní úpravě převzetí výplaty dávek nemocenského pojištění v případě, že organizace neplní úkoly při provádění nemocenského pojištění
Tröster P.: Sbližování českého pracovního práva s právem Evropské unie
Novotná E.: Pracovní podmínky na přelomu tisíciletí
Nad dotazy čtenářů
Břeská N., Vránová L.: Sociální péče

TRESTNÍ PRÁVO 1997, ročník 2

Číslo 10

- Crha L.: K právní moci trestního příkazu
Coufal P.: Realizace institutu podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 trestního řádu v přípravném řízení trestním
Kalvodová V.: Několik poznámek k dlouhodobým trestům odnětí svobody a právu odsouzeného na resocializaci
Mach V.: Stručně k problematice ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací
Teschler E.: K některým otázkám nutné obrany
Fenyk J., Sotolář A., Sovák Z.: Mediace jako alternativní podoba naplnění trestní spravedlnosti
Hasch K., Červenka L.: Na jedním rozhodnutím (nepřekážení trestného činu a věk pachatele)

Číslo 11

Kučera P.: Po třetí a naposled?

Vantuch P.: Doba zadržení podezřelého dle § 77 odst. 1 TrŘ ve světle nálezů Ústavního soudu

Teryngel J.: K zajištění zaknihovaného cenného papíru v trestním řízení

Wildt P.: K otázce snížení hranice trestní odpovědnosti

Salichov A.: K monokracii na státním zastupitelství

Z judikatury

Fenyk J., Jílek D.: „Evropská právní oblast“ a Corpus iuris jako možné nástroje ochrany finančních zájmů Evropských společností

ZDRAVOTNICTVÍ A PRÁVO 1997, ročník 1

Číslo 1

Havlíček K.: Cui prodest?

Zeman Z.: Systém zdravotnických právních předpisů

Jankovská M.: Výkon zdravotnických právních předpisů

Jankovská M.: Výkon zdravotní péče jako oprávněný zásah do tělesné integrity člověka

Dvouletý A.: Peníze hospitalizovaných pacientů

Marková H.: Daň z příjmů fyzických osob a privátní lékaři

Zdobinský S.: O nájmu nebytových prostor

Nad dotazy čtenářů: Co je a co není neodkladná péče. – Jak zdanit sponzorský dar. – Kdo platí silniční daň? – Kdo je garantem přidělování IČZ

Číslo 2

Císařová D.: Právní odpovědnost lékaře

K současnému stavu českého zdravotnictví (Stanovisko Českého helsinského výboru)

Nogol M.: Porušení léčebného režimu

Palkoska V.: Uplatňování daně z přidané hodnoty ve zdravotnictví

Marková H.: Stanovení daňové povinnosti za rok 1996

Nad dotazy čtenářů: Legálnost stávek ve zdravotnictví. – Problémy zdravotního pojištění.

Číslo 3

Havlíček K.: Několik zastavení nad zákonem o veřejném zdravotním pojištění

Jankovská M.: Právní vztah pacienta a lékaře

Čapek J.: Evropská ochrana lidských práv a sdružování lékařů

Hrdina M.: Rovní mezi rovnějšími?

Daněk A., Glet J.: Jedeme do lázní
Strnadová M.: Založení a vznik společnosti s ručením omezeným
Marková H.: Lékař jako zaměstnavatel a plátcе daně
Nad dotazy čtenářů. – Případy z praxe

Číslo 4

Daněk A., Glet J.: Nad novým zákonem o veřejném zdravotním pojištění
Havlíček K.: Další poznámky k zákonu o veřejném zdravotním pojištění
Ládek L.: Zákon o veřejném zdravotním pojištění
Krejčí V.: Zákon o veřejném zdravotním pojištění a soukromí lékaři
Jankovská M.: Právní vztahy lékaře a zdravotnického zařízení
Marková H.: Pronájem majetku z pohledu daně z příjmů
Daněk A., Glet J.: Souběh příjmů a placení pojistného na zdravotní pojištění
Judikatura. – Nad dotazy čtenářů. – Případy z praxe.

Číslo 5

Havlíček K.: K některým ustanovením zákona o veřejném zdravotním pojištění
Daněk A., Glet J.: Práva a povinnosti pojištěnců veřejného zdravotního pojištění
Havlíček K., Lejsek L., Žatecký J.: Náhoda nebo záměr?
Zeman Z.: Právní odpovědnost léčitelů
Ládek L.: Zákon o léčivech z pohledu lékárníků
Marková H.: Společné podnikání více osob
Právní poradna Alma Service
Nad dotazy čtenářů. – Případy z praxe. – Judikatura.

Číslo 6

Mitlöhner M.: Lékařský zákrok z trestněprávního hlediska
Jahnsová A., Kuča R.: Současná právní úprava euthanasie
Havlíček K.: Poskytování zdravotní péče a veřejné zdravotní pojištění
Marková H.: Neziskové právnické osoby působící ve zdravotnictví – daň z příjmů
Bradáčová L.: Účetnictví – obtěžuje nebo pomáhá?
Nad dotazy čtenářů. – Případy z praxe. – Judikatura.

Číslo 7–8

Hřebejk J.: Zdravotnické právo a něco navíc
Havlíček K.: Poznámky k zákonu o veřejném zdravotním pojištění
Mitlöhner M.: Euthanasie, ano či ne (poznámka na okraj)
Matyášek P.: Sexuální obtěžování
Mitlöhner M.: Vztah mezi přípustným rizikem a postupem lege artis
Čížková J.: XI. světový kongres zdravotnického práva

Daněk A., Glet J.: Zdravotní pojištění a minimální vyměřovací základ

Šabacký J.: Smluvní zdravotní pojištění

Marková H.: Je z pohledu daňových zákonů výhodné poskytnout či přijmout dar?

Žatecký J.: Atlas právní pomoci

Z dopisů našich čtenářů. – Nad dotazy čtenářů.

Číslo 9

Havlíček K.: Základní otázky financování zdravotnictví

Jankovská M.: Co je na veřejném zdravotním pojištění veřejné?

Daněk A., Glet J.: Důchodci, studenti – brigádnická činnost a zdravotní pojištění

Šabacký J.: Cestovní zdravotní pojištění při pobytu v cizině

Všeobecné pojistné podmínky pro cestovní zdravotní připojištění při pobytu v cizině

Mitlöchner M.: Přehlednutí nebo záměr zákonodárce? (výčet trestných činů v § 163a tr. řádu)

Marková H.: Daňové souvislosti používání motorového vozidla

Nys H.: Předběžné rozhodování pro mezi situace (kvalifikovaný revers) a nepůsobilý pacient – současný přehled rozvoje v Evropě

Nad dotazy čtenářů. – Případy z praxe

Číslo 10

Štěpán J.: Právní otázky dobrovolné sterilizace

Šabacký J.: Pár poznámek ke genezi zákona o veřejném zdravotním pojištění

Havlíček K.: Pojistné na veřejné zdravotní pojištění

Daněk A., Glet J.: Zaměstnavatelé a zaměstnanci – zvláštnosti při placení zdravotního pojištění

Marková H.: Jsou výdaje na oblečení daňově uznatelnými výdaji?

Bickford A. F. et al.: Nerentabilnost a politika

Carmi A.: Transplantace orgánů a tkání v zrcadle současné světové legislativy

Nad dotazy čtenářů. – Případy z praxe.

Maršálková V.: K novelám zákonů v oblasti sociálního zabezpečení

Daněk A., Glet J.: Odpočet ve zdravotním pojištění

Číslo 11

Ládek L.: Okénko do Evropské unie

Teryngel J.: K trestní odpovědnosti lékárníků a pracovníků lékáren

Žatecký J.: Co nového v právní úpravě problematiky pohotovostních a nočních služeb lékáren

Havlíček K.: Poznámky k zákonu o léčivech

Lipták J. J., Sándor I.: Farmaceutické právní předpisy v Maďarsku

Marková H.: K problematice některých dalších výdajů ovlivňujících daňovou povinnost poplatníka či plátce daně z příjmů

Daněk A., Glet J.: Souběh zaměstnání s podnikáním

Hemelík T.: Poznámkové vydání zákona o veřejném zdravotním pojištění

TISK O ADVOKACII

Připravila JUDr. Květa Slavíková

ÚSTECKÝ DENÍK (Ústí nad Labem) dne 16. 10. 1997 informoval, že na Okresním soudě v České Lípě chybí v současné době celkem čtyři soudci, takže pozadu zůstává zejména agenda z oblasti trestního a občanského práva. Chování zdejších advokátů bylo předsedou soudu JUDr. Jaroslavem Tichým hodnoceno kladně s tím, že k excesům nedochází. ■

VEČERNÍK PRAHA ze dne 22. 10. přispěl do loňské série falešných advokátů. Tentokrát jde o osmkrát trestaného muže, který výměnou za útratu získal v restauraci od údajného policajta kromě občanky, řidičáku a magnetické karty i průkaz České advokátní komory. Pečlivě vyměnil fotografie a jako advokát se nejprve legitimoval v půjčovně (neměl na zálohu) kvůli vysavači za několik tisíc, který pochopitelně nevrátil. Jako „doktor“ pak vystupoval i před dopravní policií, když byl zastaven pro opilost za volantem, načež mu byla odebrána „advokátní“ krev.

Nakonec však spadla klec, neboť původního vlastníka dokladů začala uhánět půjčovna a při konfrontaci se zjistilo, že doklady má nyní v ruce podvodník. Tomu pak spravedlnost vyměřila trest odnětí svobody na rok a půl s odkladem na čtyři roky. ■

Ještě jednou se vracíme k falešnému advokátovi, o němž jsme se zmiňovali již v č. 7/1997. Některé další podrobnosti uvádí nyní MF DNES v článku ze

dne 3. 11. s názvem **O falešném advokátovi už nechtějí v obci slyšet**. Citujeme:

Mezi obyvateli malé obce Lipová-lázně u Jeseníku lze dnes jen stěží najít někoho, kdo by v dobrém vzpomínal na šestašedesátiletého právníka, který se tu vydával za advokáta. Falešný advokát, jenž mezi lidmi proslul svou výřečností a sebevědomím, totiž za sebou nechal dva podvedené klienty, od nichž vybral přes dvě stě tisíc korun.

Starý pán požíval v Lipové, kam několik let pravidelně jezdil, úcty. Muž se nechal oslovovat honosným titulem doktor, oháněl se kontakty na přední politiky, a naposledy dokonce přijel v luxusní černé tašce. Nikdo nepochyboval.

„Uměl se pohybovat, rozhazoval rukama a hned se s každým dával do řeči. Každému chtěl pomáhat. Vyznal se. Je to ale podvodník,“ říká dnes s neskrývaným rozčilením v hlase Marie Englová z Lipové. Za to, že muž před soudem obhajoval jejího syna, mu totiž dala sto padesát tisíc korun.

Také druhá podvedená žena zpočátku nic netušila: „V podstatě se mi vnutil“, rozčiluje se Helena Gebauerová z Lipové, která po falešném advokátovi chtěla, aby jí napsal smlouvu o pronájmu. Jako zálohu mu vyplatila sedmdesát tisíc korun.

Vrcholem kariéry falešného advokáta byl na jaře proces před jesenickým soudem, kde obhajoval syna Marie Englové. „K soudu přišel pozdě. Byl opilý a arogantní,“ vzpomíná žena na okamžik, kdy v něj definitivně ztratila důvěru. V Praze v advokátní komoře poté zjistila, že tento právník není v seznamu advokátů. Podvedení klienti to oznámili úřadům a vyšetřovatel vzápětí vznesl obvinění z podvodu. Muž strávil několik týdnů ve vazbě a nyní se podle policie léčí na psychiatrii. ■

Dne 14. 11. LIDOVÉ NOVINY a následující den PRÁCE referují o stížnosti českobudějovické advokátky Elvíry Tomáškové, kterou podala k Ústavnímu soudu kvůli možnému porušování ústavy v případech, kdy si státní správa či samospráva najímá placené externí advokáty.

Elvíra Tomášková tvrdí, že vykonavateli státní moci by podle ústavy měly být úřady a jejich zaměstnanci a nikoli najatí advokáti.

„Je podivné, když si stát za peníze daňových poplatníků najímá drahé právničky. Občan tak vlastně nepřímo platí právní služby protistraně,“ uvedla Tomášková.

Jako příklad uvedla hospodaření Městského úřadu v Českých Budějovicích, který jen za prvních pět měsíců letošního roku utratil za služby najatých právníků téměř půl milionu korun. Právničky vadí i to, že soukromé advokáty si najímá okresní úřad, ačkoliv na různých referátech zaměstnává lidi s právnickým vzděláním. Vedoucí právního odboru okresního úřadu Jindřich Schmidtschläger

však smlouvu se soukromými právníky nepovažuje za nic, co by odporovalo ústavě. „Tak jako má právo na obhajobu fyzická osoba, tak se může hájit také úřad,“ řekl. Tento názor zastává i renomovaný pražský advokát Oldřich Choděra, který je přesvědčen o tom, že nic nebrání tomu, aby advokát zastupoval stát v soudním řízení.

Choděra poukázal na to, že je třeba rozlišovat mezi právem správním a občanským, kdy stát ve sporu s občanem ztrácí své nadřazené postavení, které mu dává správní právo. „Porušením ústavy by bylo, kdyby úřad zmocnil advokáta k vydání nějakého rozhodnutí,“ konstatoval.

Na základě názoru Tomáškové by podle Schmidtschlägera musel příslušný úředník sám obhajovat svá rozhodnutí u všech soudních instancí včetně mezinárodního soudu.

Vedoucí odboru zdůvodnil, že najímání advokátů vychází z toho, že úřad nemá peníze na to, aby platil stálého advokáta. „Když chceme přijmout právníka do pracovního poměru a nabídneme mu plat, zeptá se, jestli je to pouze záloha,“ dodal Schmidtschläger.

K této otázce viz příspěvek JUDr. S. Balíka na str. 73 tohoto čísla. ■

Soudci nevědí, jak vyjdou do konce roku s penězi – to je název zprávy o situaci soudů v ústeckém regionu, kterou přinesla MF DNES 20. 11. Některé soudy totiž nemají více než měsíc před koncem roku ani korunu na poštovné a na zaplacení znalců, což může způsobit, že některé naplánované případy budou muset být odloženy na příští rok. Informace je ale pro advokáty zajímavá z jiného důvodu, neboť, citujeme: „...situace soudů se zhoršila především kvůli loňským změnám v placení advokátů ex offo. Jejich odměna za obhajobu těch obžalovaných, kteří mají státem ustanoveného právníka, vzrostla zhruba o 180%...“. Předseda Krajského soudu v Ústí nad Labem V. Pospíšil v této souvislosti uvedl, že advokátům ex offo zaplatí přes 21 milionů, přičemž všechny soudy v kraji mají dohromady na své výdaje k dispozici 70 milionů korun. Dále se dovídáme, že Okresní soud v Mostě už nemá na svém kontě dost peněz ani na obálky, papíry nebo poštovné. MF DNES v této souvislosti hovořila též s tiskovým mluvčím Ministerstva spravedlnosti Ladislavem Horáčkem, který uvedl, že napnutý rozpočet mají všechny úřady v celé republice, které spadají pod ministerstvo – od soudců přes státní zástupce po vězeňskou službu. Mluvčí však tvrdí, že peníze budou, „určitě je nalezneme, nemůžeme dopustit, aby se někde kvůli nedostatku přestalo soudit“.

Bude zajímavé sledovat, zda toto prohlášení na rozhraní roku se naplní i ohledně odměn advokátům za ex offo obhajoby, a to nejen v ústeckém regionu. ■

Seminář o evropské ochraně lidských práv v Praze

Před více než jedním rokem se konal v České advokátní komoře seminář o ochraně lidských práv podle evropské konvence. Vzhledem k velkému ohlasu u právnické veřejnosti uspořádá Česká advokátní komora ve spolupráci s JUDr. Karlem *Jungwiertem*, soudcem Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku a JUDr. Jiřím *Muchou*, členem Evropské komise pro lidská práva při tomto soudu, další seminář, který se bude konat

12. února 1998 od 16.00 do 19.00 hodin

v zasedací síni v budově České advokátní komory (3. patro).

S oběma přednášejícími bude uspořádána diskuse o náležitostech a praxi při podávání stížností u orgánů Úmluvy.

Žádáme všechny zájemce, aby urychleně potvrdili písemně či telefonicky svoji účast na mezinárodním odd. ČAK (dr. Král, pí Linková, tel. 02/2491 4386).

Seminář Association Masaryk opět v Praze

Pravidelné přednášky Masarykovy asociace se sídlem v Paříži pokračují i v roce 1998.

Pan **Denis Simonneau**, rada pro zahraniční záležitosti, současný zástupce stálé mise Francie při Evropské unii, bude přednášet na téma „System institucí Evropské unie – prezentace, vývoj a perspektivy“

dne 5. února 1998 (čtvrtek) od 14.00 hodin

ve sborovně Právnické fakulty UK v Praze, 1. patro.

Simultánní tlumočení je zajištěno.

Zájemci o seminář hlase se na mezinárodním oddělení ČAK, pí Linková, tel. 2491 4386.

ZÁVAZNÁ PŘIHLÁŠKA NA ŠKOLENÍ ADVOKÁTNÍCH KONCIPIENTŮ

(§ 3 usnesení představenstva České advokátní komory ze dne 11. 6. 1991,
o výchově advokátních koncipientů)

Tuto přihlášku je nutné zaslat do 10. 2. 1998

Závazně se přihlašuji na seminář:

- 1) výběrový** konaný ve dnech 24. – 27. 2. 1998
- 2) základní** konaný ve dnech 9. – 13. 3. 1998
- 3) civilistický** konaný ve dnech 20. – 24. 4. 1998
- 4) trestní** konaný ve dnech 18. – 22. 5. 1998

Vyznačte křížkem seminář, na který se přihlašujete.

Prosíme níže uvedená data koncipienta – žadatele o seminář, vyplňte
hůlkovým písmem.

Titul, příjmení, jméno: _____

rodné číslo: _____

č. osvědčení koncipienta: _____

č. telefonu koncipienta vč. předvolby (kancelář, byt): _____

Adresa **advokátní kanceláře** (razítko), na kterou Vám zašleme pozvánku na
vybraný seminář (**uvést i PSC**):

_____
_____

datum:

podpis koncipienta:

podpis zaměstnavatele-advokáta:

Dotazník
pro Biografický lexikon českých právníků
90. let 20. století

---

1) Příjmení, jméno, tituly

---

2) Datum a místo narození

---

3) Maturita (kdy a kde)

---

4) Absolvování vysoké školy právnické (kdy, které)

---

5) Získání akademických titulů (kdy, kde, kterých)

---

6) Rodová právnická tradice

---

7) Praxe po právnických studiích (kde, od kdy do kdy)

---

8) Datum zápisu do seznamu advokátů nebo komerčních právníků

---

9) Přítomné označení kanceláře a její sídlo

---

10) Převážné zaměření výkonu činnosti

---

11) Členství a funkce v právnických organizacích domácích

---

12) Členství a funkce v právnických organizacích zahraničních

---

---

13) Právnická pedagogická činnost (kde a kdy)

---

14) Právnická vědecká literární činnost

---

15) Členství v právnických redakčních radách

---

16) Jiná publikační činnost

---

17) Veřejná, popř. zájmová činnost a funkce v ní

---

18) Účast v nár. boji za osvob. či protikomunist. odboji

---

19) Jiné zajímavé údaje

Vysvětlivky k dotazníku

- Všechny rubriky je nutno vyplnit strojem (ne rukou)
- V případě, že v dotazníku není dost místa, uvést údaj na zvláštní papír a označit číslem rubriku, kam sdělení patří
- V případě, že někdo neobdrží dotazník, může si jej vyžádat v ČAK
- Pokud se někde užijí zkratky, je nutno vysvětlit je na zvláštním papíru

Vyplněný dotazník odeslat co nejdříve na adresu ČAK (Národní 16, 110 00 Praha 1) a obálku výrazně označit slovem „Dotazník!“

K rubrice č. 11 – neuvádět členství v ČAK, jež je obligatorní, s výjimkou zastávání funkce

K rubrice č. 14 – V případě velkého množství publikací označit nominativem jen nejvýznačnější a ostatní vyjádřit počtem

K rubrice č. 16 – označit jen druh činnosti, např. básně, beletrie apod.

Nezapomenout podepsat souhlas s publikací údajů v Biografickém lexikonu českých právníků 90. let 20. století!

Prohlašuji, že souhlasím s uveřejněním údajů, obsažených v tomto dotazníku v Biografickém lexikonu českých právníků 90. let 20. století.

Datum:

Podpis:

BULLETIN ADVOKACIE, vydává Česká advokátní komora v nakladatelství REGO, P. O. BOX 66, 161 00 Praha 6. Vychází 10x ročně. Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce: Česká advokátní komora, Národní třída 16, 110 00 Praha 1, tel. 24 91 36 06.

Šéfredaktor: JUDr. Václav Mandák, CSc. Redaktor: JUDr., PhDr. Stanislav Balík. Redakční rada: JUDr. Adolf Dolenský, CSc., JUDr. Milan Holub, CSc., JUDr. Ladislav Krym, JUDr. Jan Luhan, JUDr. Michal Mazanec, doc. JUDr. Vladimír Mikule, CSc., JUDr. Jiří Mucha, JUDr. Olga Peřinová, JUDr. Tomáš Pohl, doc. JUDr. Luboš Tichý, CSc., doc. JUDr. František Zoulík, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu: ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1.

Cena čísla 45 Kč, zvýhodněné roční předplatné 405 Kč včetně DPH, plus poštovné. Advokátům a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.

Toto číslo bylo dáno do tisku 26. listopadu 1997.

Sazba: Dr. Josef Ženka, Praha 8.

Tisk: Tiskárna Nové Město KOMPAKTINVEST, s. r. o.

MK ČR 6469 ISSN 1210-6348

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha, č. j. NP 592/1993 ze dne 13. dubna 1993.
